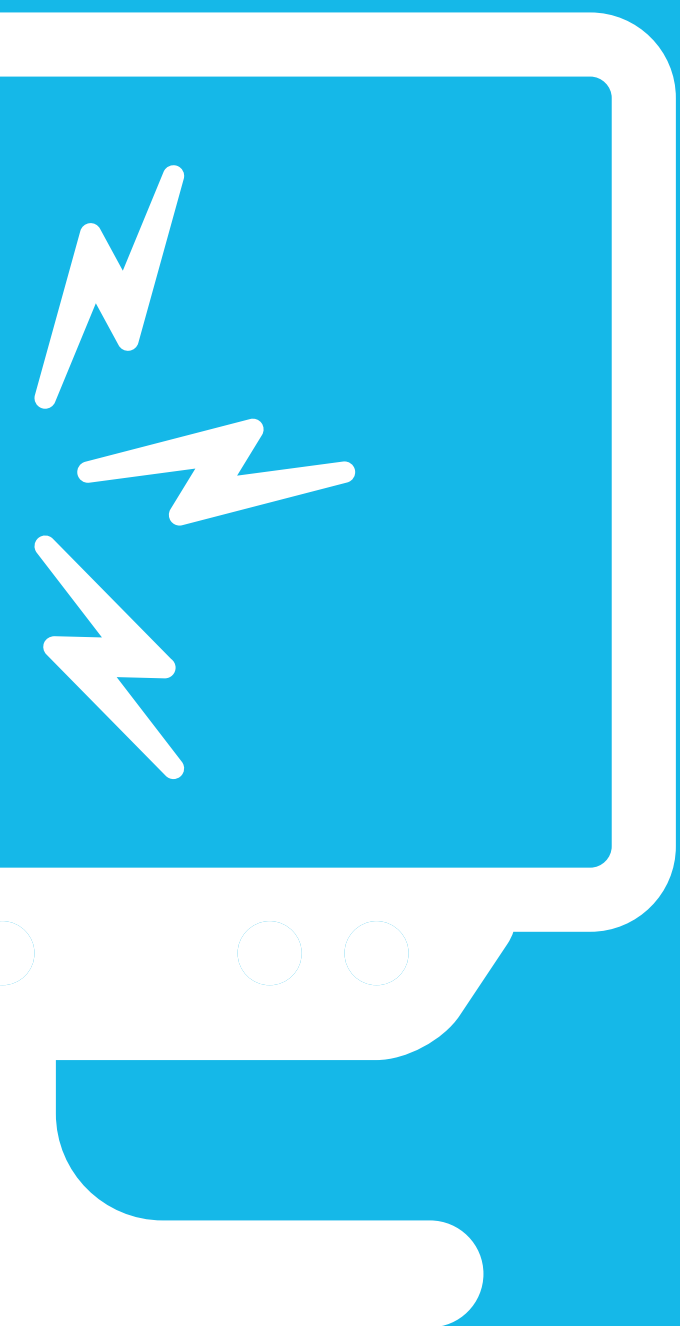

marktrapport '13

Inhoudsopgave

1. De cijfers achter de energiemarkt in Vlaanderen.....	6
2. Energielieferanciers.....	10
3. Elektriciteits- en aardgasprijzen	40
4. Hernieuwbare energiebronnen en warmte-krachtkoppeling	59
5. Conclusies.....	88
6. Bijlagen	89
Bijlage 1: Berekening Herfindahl-Hirschman index (HHI) en C3	89
Bijlage 2: Methodologie van het onderzoek van de prijzen	90
Bijlage 3: Overzicht van de huishoudelijke typeafnemers voor elektriciteit en aardgas	92
Bijlage 4: Overzicht van de kleine professionele typeafnemers voor elektriciteit en aardgas	93

Lijst van tabellen

Tabel 1: Indeling elektriciteitsafnemers op 31 december 2012 & 2013 in aantal toegangspunten	6
Tabel 2: Indeling aardgasafnemers op 31 december 2012 & 2013 in aantal toegangspunten	6
Tabel 3: Geleverde elektriciteit in Vlaanderen (exclusief verliezen) aan eindafnemers aangesloten op het transmissie- en distributienet	7
Tabel 4: Geleverde aardgas in Vlaanderen (exclusief verliezen) aan eindafnemers aangesloten op het vervoer- en distributienet.....	9
Tabel 5: Actieve elektriciteitsleveranciers per deelgebied op 31 december 2013 (leveringen aan eindafnemers elektriciteit).....	11
Tabel 6: Actieve aardgasleveranciers per deelgebied op 31 december 2013 (leveringen aan eindafnemers)	12
Tabel 7: Participatie van de afnemers op de elektriciteitsmarkt (%).....	14
Tabel 8: Jaarlijkse indicator marktdynamiek elektriciteit (%) - Relatief aantal toegangspunten dat een bewuste overstap naar een andere elektriciteitsleverancier maakte	16
Tabel 9: Onderverdeling naar looptijd van huishoudelijke elektriciteitscontracten (situatie 1 januari 2014)	17
Tabel 10: Leverancierswissels aardgas (%).....	18
Tabel 11: Jaarlijkse indicator aardgas (%) - Relatief aantal toegangspunten dat een bewuste overstap naar een andere aardgasleverancier maakte	19
Tabel 12: Onderverdeling naar looptijd van huishoudelijke aardgascontracten (situatie 1 januari 2014) ..	20
Tabel 13: Marktaandelen van leveranciers, uitgedrukt in geleverde elektrische energie in het betreffende kalenderjaar aan afnemers op het distributienet	21
Tabel 14: Marktaandeel 2012 en 2013 van de historische leveranciers op het distributienet, uitgedrukt in geleverde elektrische energie	23
Tabel 15: Marktaandelen elektriciteitsleveranciers, uitgedrukt in totaal aantal eindafnemers (toegangspunten) op het distributienet in het betreffende kalenderjaar	24
Tabel 16: Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal huishoudelijke elektriciteitsafnemers (toegangspunten).....	26
Tabel 17: Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal professionele jaargelezen elektriciteitsafnemers	27
Tabel 18: Marktaandelen uitgedrukt in geleverd aardgas in het betreffende kalenderjaar aan afnemers op het distributienet	28

Tabel 19: Marktaandeel 2012 en 2013 van de historische leveranciers op het distributienet, uitgedrukt in geleverd aardgas.....	30
Tabel 20: Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal aardgasafnemers (toegangspunten)	31
Tabel 21: Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal huishoudelijke aardgasafnemers	33
Tabel 22: Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal professionele jaargelezen aardgasafnemers (toegangspunten)	34
Tabel 23: HHI elektriciteit	35
Tabel 24: HHI aardgas.....	35
Tabel 25: HHI berekend op basis van marktaandelen in volumes	36
Tabel 26: C3 elektriciteit	36
Tabel 27: C3 aardgas	37
Tabel 28: Aantal aangeboden contracten op de markt	38
Tabel 29: Aantal erkende productie-installaties dat in aanmerking komt voor de toekenning van groenestroomcertificaten, per energiebron en per jaar van indienstname.....	62
Tabel 30: Geïnstalleerd productievermogen (in kW) dat in aanmerking komt voor de toekenning van groenestroomcertificaten, per energiebron en per jaar van indienstname.....	63
Tabel 31: Aantal uitgereikte aanvaardbare groenestroomcertificaten per energiebron en per productiejaar	64
Tabel 32: Aantal verkochte groenestroomcertificaten aan de netbeheerder aan gegarandeerde minimumprijs	70
Tabel 33: Overzicht van de inleverondes van groenestroomcertificaten.....	72
Tabel 34: Aantal erkende productie-installaties dat in aanmerking komt voor de toekenning van aanvaardbare warmte-krachtcertificaten per technologie en per jaar van indienstname of ingrijpende wijziging	74
Tabel 35: Totaal geïnstalleerd elektrisch of mechanisch vermogen (in kW) van warmte-krachtinstallaties dat in aanmerking komt voor de toekenning van aanvaardbare warmte-krachtcertificaten per technologie en per jaar van indienstname of ingrijpende wijziging.....	74
Tabel 36: Aantal uitgereikte warmte-krachtcertificaten per technologie en per productiejaar	75
Tabel 37: Overzicht van de inleverondes van warmte-krachtcertificaten.....	78
Tabel 38: Aantal uitgereikte garanties van oorsprong voor geproduceerde elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen in de betreffende periode, per energiebron en per productiejaar	80
Tabel 39: Aantal uitgereikte WKK-garanties van oorsprong, per technologie en per productiejaar.....	85

Lijst van figuren

Figuur 1: Geleverde elektriciteit via het transmissienet.....	8
Figuur 2: Geleverde elektriciteit via het distributienet.....	8
Figuur 3: Geleverd aardgas via het vervoer- en distributienet.....	9
Figuur 4: Doelgroepen van de elektriciteitsleveranciers.....	11
Figuur 5: Doelgroepen van de aardgasleveranciers.....	13
Figuur 6: Groene contracten op de commerciële markt	15
Figuur 7: Marktdynamiek elektriciteit	16
Figuur 8: Looptijd elektriciteitscontracten.....	17
Figuur 9: Marktdynamiek aardgas.....	19
Figuur 10: Marktaandelen van de grootste elektriciteitsleveranciers (groepen) in 2013 uitgedrukt in geleverde energie.....	22
Figuur 11: Evolutie van de marktaandelen van de grootste elektriciteitsleveranciers (groepen) uitgedrukt in geleverde energie	22
Figuur 12: Evolutie van de marktaandelen van de grootste elektriciteitsleveranciers uitgedrukt in aantal klanten	25
Figuur 13: Marktaandelen van de grootste aardgasleveranciers (groepen) in 2013 uitgedrukt in geleverde energie	29
Figuur 14: Evolutie van de marktaandelen van de grootste aardgasleveranciers (groepen) uitgedrukt in geleverde energie.....	29

Figuur 15: : Evolutie van de marktaandeelen van de grootste aardgasleveranciers uitgedrukt in totaal aantal aardgasafnemers.....	32
Figuur 16: Type elektriciteitscontracten	38
Figuur 17: Type aardgascontracten	39
Figuur 18: Evolutie van de elektriciteitsprijzen voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik (typecategorie Dc, 1.600 kWh dagverbruik en 1.900 kWh nachtverbruik op jaarbasis; 3 personen)	41
Figuur 19: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen vaste en variabele energiecomponent voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik	42
Figuur 20: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen looptijd voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik	43
Figuur 21: Verdeling van de elektriciteitsprijs voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik .	44
Figuur 22: Evolutie van de elektriciteitsprijzen voor huishoudelijke afnemers met een klein verbruik (typecategorie Da, 600 kWh verbruik op jaarbasis; 1 persoon).....	45
Figuur 23: Evolutie van de elektriciteitsfactuur voor huishoudelijke afnemers met een groot verbruik (typecategorie De, 3.600 kWh dagverbruik, 3.900 kWh nachtverbruik en 12.500 kWh exclusief nachtverbruik op jaarbasis; 4 personen)	46
Figuur 24: Evolutie van de sociale maximumprijs en van het gewogen gemiddelde elektriciteitstarief DNB voor elektriciteit voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik	47
Figuur 25: Evolutie van de elektriciteitsprijzen voor kleine professionele elektriciteitsafnemers met een verbruik van 50 MWh (typecategorie Ib, 29.000 kWh dagverbruik en 21.000 kWh nachtverbruik op jaarbasis).....	48
Figuur 26: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen vaste en variabele energiecomponent voor kleine professionele afnemers.....	49
Figuur 27: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen looptijd voor kleine professionele afnemers	50
Figuur 28: Verdeling van de elektriciteitsprijs voor kleine professionele afnemers	51
Figuur 29: Evolutie van de aardgasfactuur voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik (typecategorie D3, 23.260 kWh op jaarbasis)	52
Figuur 30: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen vaste en variabele energiecomponent voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik.....	53
Figuur 31: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen looptijd voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik	54
Figuur 32: Verdeling van de aardgasprijs voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik	55
Figuur 33: Evolutie van de aardgasfactuur voor huishoudelijke afnemers met een klein verbruik die niet verwarmen met aardgas (typecategorie D1, 2.360 kWh op jaarbasis)	55
Figuur 34: Evolutie van de aardgasfactuur voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een groot verbruik (typeafnemer D3b, 34.890 kWh op jaarbasis)	56
Figuur 35: Evolutie van de sociale maximumprijs en het gewogen gemiddelde aardgastarief DNB voor aardgas voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik	57
Figuur 36: Evolutie van de aardgasprijzen voor kleine professionele aardgasafnemers met een verbruik van 116.280 kWh (typecategorie I1, 116.280 kWh op jaarbasis)	58
Figuur 37: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen vaste en variabele energiecomponent voor kleine professionele afnemers.....	59
Figuur 38: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen looptijd voor kleine professionele afnemers	60
Figuur 39: Verdeling van de aardgasprijs voor kleine professionele afnemers.....	61
Figuur 40: Aantal uitgereikte groenestroomcertificaten per energiebron en per productiejaar	65
Figuur 41: Aantal verhandelde groenestroomcertificaten per maand, vanaf januari 2012	66
Figuur 42: Gemiddelde, minimum- en maximumprijs van een groenestroomcertificaat per maand, vanaf januari 2013	67
Figuur 43: Aantal verhandelde groenestroomcertificaten in 2012 en 2013 per verkoopprijs (afgerond) ...	67

Figuur 44: Aantal verhandelde Groenestroomcertificaten en gemiddelde transactieprijs per inleveringsronde	68
Figuur 45: Aantal groenestroomcertificaten uit zonne-energie dat in 2012 en 2013 werd verkocht aan distributienetbeheerders, opgesplitst per minimumprijsniveau	71
Figuur 46: Toename van het overschot aan groenestroomcertificaten op de markt.....	73
Figuur 47: Aantal uitgereikte warmte-krachtcertificaten per technologie en per productiejaar.....	75
Figuur 48: Aantal verhandelde warmte-krachtcertificaten per maand, vanaf januari 2012	76
Figuur 49: Prijs van een warmte-krachtcertificaat per maand	76
Figuur 50: Aantal warmte-krachtcertificaten per maand dat verhandeld werd aan de netbeheerders aan de wettelijke minimumsteun	77
Figuur 51: Toename van het overschot aan warmte-krachtcertificaten op de markt.....	78
Figuur 52: Aantal uitgereikte garanties van oorsprong, per maand en per technologie.....	81
Figuur 53: Aantal bilateraal verhandelde garanties van oorsprong in Vlaanderen en gemiddelde prijs per maand (1 juli 2013 tot en met 31/12/2013)	81
Figuur 54: Aantal verhandelde garanties van oorsprong in Vlaanderen van 01/07/2013 tot en met 31/12/2013 2013 per verkoopprijs.....	82
Figuur 55: Aantal geïmporteerde garanties van oorsprong per maand	83
Figuur 56: Herkomst van garanties van oorsprong ingevoerd in Vlaanderen, per jaar	83
Figuur 57: Energiebron van garanties van oorsprong ingevoerd in Vlaanderen	84
Figuur 58: Aantal uitgevoerde garanties van oorsprong vanuit Vlaanderen per maand	84
Figuur 59: Energiebron van uitgevoerde garanties van oorsprong uit Vlaanderen, per jaar.....	85
Figuur 60: Aantal uitgereikte WKK-garanties van oorsprong, per maand en per technologie.....	86
Figuur 61: Aantal bilateraal verhandelde WKK-garanties van oorsprong en gemiddelde prijs per maand (1 juli 2013 tot en met 31/12/2013)	86
Figuur 62: Aantal verhandelde WKK-garanties van oorsprong van 01/07/2013 tot en met 31/12/2013 per verkoopprijs in Vlaanderen.....	87

Voorwoord

De energiemarkt blijft bruisen in 2013

Het voorwoord van het Marktrapport 2012 sloot af met de vaststelling dat de energiesector in 2013 een nieuw evenwicht zou moeten zoeken na een erg woelig 2012. Dat ging immers de geschiedenis in als het jaar dat alle records brak inzake het aantal klanten dat van energieleverancier wisselde. Daarom moesten we afwachten of deze trend zich zou doorzetten in 2013. Waren de aanpassingen aan het regelgevend kader, de campagnes om bewustzijn te creëren en de media-aandacht van aard om de klanten blijvend te activeren?

Het aantal gezinnen en bedrijven dat van energieleverancier wisselde in Vlaanderen blijft opvallend hoog in 2013. Hoewel er nog geen data beschikbaar zijn voor de rest van Europa hoeft er geen twijfel over te bestaan dat onze energiemarkt tot de top van Europa blijft behoren wat klantendynamiek betreft. De twijfel of de opstoot van de activiteit op de energiemarkt niet van eenmalige aard zou blijken is dus niet bevestigd.

Ook de evoluties van de marktaandelen in 2013 blijven logischerwijze in lijn liggen met deze hoge activiteitsgraad. De marktaandelen zijn een overtuigend bewijs dat een reële concurrentie op de Belgische energiemarkten een feit is. De marktaandelen van de uitdagers volgden in 2013 verder het ingezette pad en stegen tot het hoogste niveau ooit. Niet alleen de versmallende kloof tussen het prijsniveau van de standaardleveranciers en de laagste prijs in de markt, maar zeker ook de gunstige evolutie van de concentratie-indexen geven aan dat de energiemarkt snel evolueert naar een concurrentiële toestand. Hoewel de indexen ook in 2013 nog niet op het niveau zijn van wat aanzien wordt als een volledig concurrentiële markt betekent 2013 (net als in 2011 en 2012) een tot nog toe ongeziene verbetering op dit vlak en naderen we voor sommige deelmarkten al de streefwaarde.

Onze constante inzet voor het creëren van transparantie en het sensibiliseren van de energieafnemers speelde een sleutelrol in de evoluties op de energiemarkt.

Toch lijken in 2013 andere factoren te spelen dan in 2012. Zo sloegen de tellers van de VREG-website en de V-test in het voorjaar 2012 tilt onder invloed van de hoger beschreven media-aandacht en was dit in 2013 veel minder het geval. Het aantal bezoekers van onze website bleef (gelukkig) heel hoog en uit de enquêtes die we afnemen bij gezinnen en KMOs blijkt ook de blijvend hoge waardering voor de duidelijkheid, betrouwbaarheid en de bruikbaarheid van de informatie die we aanbieden, maar toch duiken steeds meer andere drijfveren op voor de klantenactiviteit. Zo is zonder twijfel het fenomeen van de groepsaankopen een belangrijke factor. Er is een overvloed aan initiatieven, op lokaal/provinciaal vlak, vanuit consumentenorganisaties, middenveldorganisaties en sinds kort zelfs georganiseerd door mediabedrijven. Het jarenlange bouwen aan inzicht en vertrouwen in de energiemarkt heeft dus de juiste context gecreëerd en een activerend effect op de elektriciteits- en aardgasafnemers. We zien onze inzet voor communicatie, informatie en sensibilisering hiermee bevestigd als de juiste aanpak. De V-test blijft een hoeksteen voor de ondersteuning van de energieafnemers, zelfs al zien we de opkomst van private vergelijkingswebsites (wat we toejuichen, we wensen zeker geen monopoliepositie). Onze vergelijkingsmodule blijft echter gelden als dé referentie in Vlaanderen.

Ook de specifieke situatie van de certificatenmarkten vergt een nieuw evenwicht. Het marktrapport 2012 kon immers eens te meer niet rond het probleem van de oplopende overschotten op de certificatenmarkt heen. De hoop die we vorig jaar uitspraken, dat de effecten van het hertekende ondersteuningsbeleid in de loop van 2013 zichtbaar zouden worden, werd zeker nog niet volledig vervuld. De trend van oplopende overschotten is nog niet gekeerd.

André Pictoel
Gedelegeerd bestuurder

1. De cijfers achter de energiemarkt in Vlaanderen

1.1. Indeling afnemers

Op 31 december 2013 waren in Vlaanderen 3.298.891 toegangspunten (EAN's) voor elektriciteit op het distributienet aangesloten. Eind 2012 was dit aantal 3.269.090. Dit is een stijging met 0,91%.

Een toegangspunt is elk onderscheiden afnamepunt waaraan een EAN-nummer werd toegekend. Injectiepunten¹ worden niet in de statistieken meegeteld.

De toegangspunten worden in een aantal categorieën ingedeeld:

- De telegelezen afnemers van wie de meterstanden op afstand worden uitgelezen of AMR (Automatic Meter Reading);
- De maandelijks gelezen meters of MMR (Monthly Meter Reading);
- De jaarlijks gelezen meters.

Bij de jaarlijks gelezen meters wordt nog een onderscheid gemaakt tussen de huishoudelijke en de niet-huishoudelijke afnemers. Dit onderscheid wordt gemaakt op basis van het contract dat de afnemer afsluit met zijn elektriciteitsleverancier. Wanneer het leveringscontract wordt afgesloten door een onderneming² wordt de afnemer beschouwd als niet-huishoudelijk, is dit niet het geval dan wordt de afnemer als huishoudelijk beschouwd.

Tabel 1: Indeling elektriciteitsafnemers op 31 december 2012 & 2013 in aantal toegangspunten

CATEGORIE	2012		2013	
	AANTAL	PROCENTUEEL	AANTAL	PROCENTUEEL
AMR	23.536	0,72%	25.155	0,76%
MMR	15.831	0,48%	15.109	0,46%
Jaargelezen huishoudelijke afnemers	2.690.214	82,29%	2.701.333	81,89%
Jaargelezen niet huishoudelijke afnemers	539.509	16,50%	557.294	16,89%
TOTAAL	3.269.090	100,00%	3.298.891	100,00%

Op 31 december 2013 waren er 1.996.310 toegangspunten (EAN's) aangesloten op de Vlaamse aardgasdistributienetten. Eind 2012 was dit aantal 1.946.463. Dit is een stijging met 2,56%.

Tabel 2: Indeling aardgasafnemers op 31 december 2012 & 2013 in aantal toegangspunten

CATEGORIE	2012		2013	
	AANTAL	PROCENTUEEL	AANTAL	PROCENTUEEL
AMR	629	0,03%	642	0,03%
MMR	9.766	0,50%	9.969	0,50%
Jaargelezen huishoudelijke afnemers	1.682.437	86,44%	1.719.353	86,13%
Jaargelezen niet huishoudelijke afnemers	253.631	13,03%	266.346	13,34%
TOTAAL	1.946.463	100,00%	1.996.310	100,00%

Net als in 2012 blijft de trend van het aantal toegangspunten zowel bij elektriciteit als bij aardgas in stijgende lijn. Tegenover 2012 zien we wel opnieuw een lichte vertraging van de toename van het aantal

¹ Dit betekent dat EAN's waarop zowel afname als injectie plaatsvindt wel opgenomen worden in de statistieken.

² Zoals bedoeld in artikel 2, 3° van de wet van 16 januari 2003 tot oprichting van een kruispuntbank voor ondernemingen, tot modernisering van het handelsregister, tot oprichting van erkende ondernemingsloketten en houdende diverse bepalingen.

aardgastoegangspunten. Toch zien we nog altijd een significante netto stijging van het aantal toegangspunten. Deze toename kan mee verklaard worden door de extra inspanningen die de netbeheerders leveren om het in het aardgasdecreet³ vooropgestelde aansluitbaarheidspercentage te halen.

1.2. De totale hoeveelheid geleverde energie in Vlaanderen

Tabel 3: Geleverde elektriciteit in Vlaanderen (exclusief verliezen) aan eindafnemers aangesloten op het transmissie- en distributienet

	2011 (MWh)	%	2012 (MWh)	%	2013 (MWh)	%
Aan afnemers op het distributienet	37.774.365	85,62%	37.405.848	86,55%	37.401.233	84,54%
Aan afnemers op het transmissienet	6.343.120	14,38%	5.813.783	13,45%	6.837.336	15,46%
TOTAAL	44.117.485	100%	43.219.631	100%	44.238.569	100%

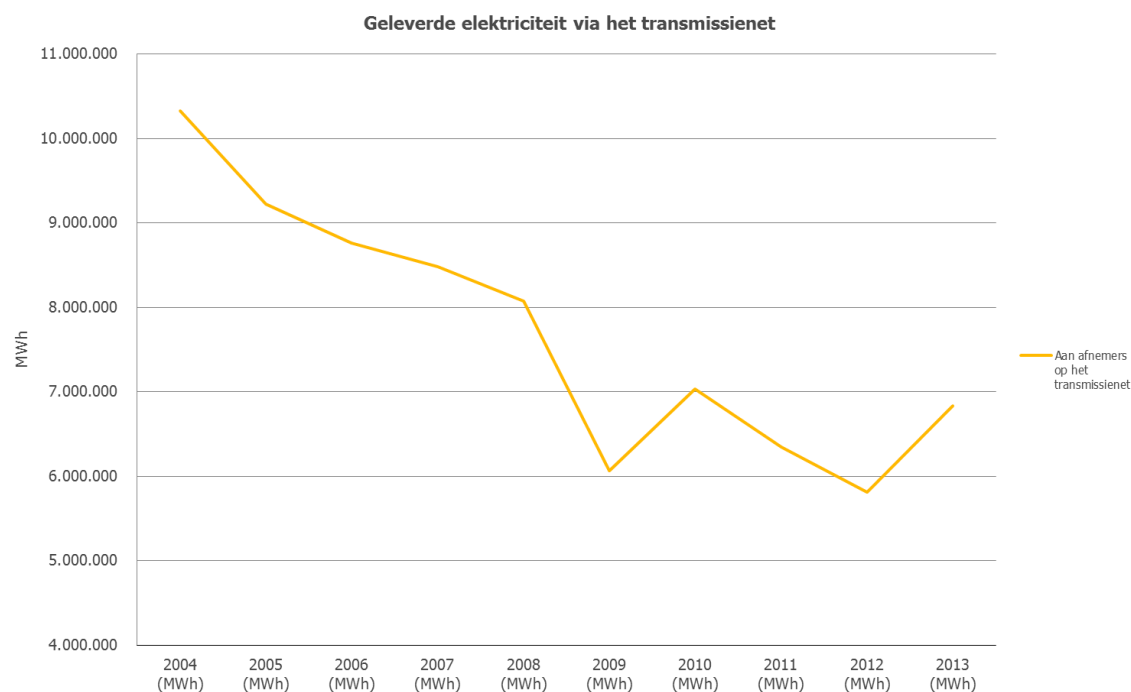
In deze cijfers zijn ook leveringen via het net door zogenaamde zelfbevoorraders inbegrepen: dat zijn energie-intensieve bedrijven die in hun stroomvoorziening voorzien door zelf elektriciteit aan te kopen (via de ondersteunende diensten van Elia, via een energiebeurs zoals BelPEX, ...). Die elektriciteit wordt vervolgens via het transmissienet geleverd. Het volume van dergelijke stroomvoorziening bedroeg in 2013 1.559.210,79 MWh of 3,52% van de totale elektriciteitslevering in Vlaanderen (zijnde 44.238.569 MWh) en 22,80% van de totale leveringen via het transmissienet in Vlaanderen (zijnde 6.837.336 MWh).

Het valt op dat de dalende trend die zichtbaar is sinds 2004 wat betreft elektriciteit geleverd aan afnemers op het transmissienet zich in 2013 niet doorzette, integendeel, na de scherpe daling tussen 2011 en 2012, zien we nu een heel significante toename van de leveringen op het transmissienet. Mogelijk is er een verband met het beperkt aantal nieuwe decentrale productie-installaties dat in 2013 in dienst genomen werd en waarvan de stroom ter plaatse verbruikt wordt. In de voorgaande jaren opteerde een aantal bedrijven er immers voor om zelf productiecapaciteit te installeren, waardoor deze spelers minder elektriciteit moeten afnemen om hun verbruik te dekken. Het volume van de rechtstreeks geleverde stroom is niet in de cijfers van Tabel 3 opgenomen. De dip in 2009 in onderstaande figuur is voornamelijk toe te schrijven aan de economische terugval. Toch zien we dat 2012 nog onder het niveau van 2009 gaat. De stijging in 2013 kan allicht best verklaard worden door opnieuw aantrekkende economische activiteit.

³ Iedere aardgasnetbeheerder zorgt ervoor dat het geheel van de gebieden, die gelegen zijn in het geografisch afgebakende gebied waarvoor hij werd aangewezen, een aansluitbaarheidsgraad heeft van: a) minstens 95 % in 2015 en van 99 % in 2020 bij een evenredige ontwikkeling van de aansluitingsgraad voor die gebieden die in het gewestplan of ruimtelijk uitvoeringsplan de bestemming woongebied hebben met uitzondering van de woongebieden met landelijk karakter; b) minstens 95 % in 2020 bij een evenredige ontwikkeling van de aansluitingsgraad in woongebieden.

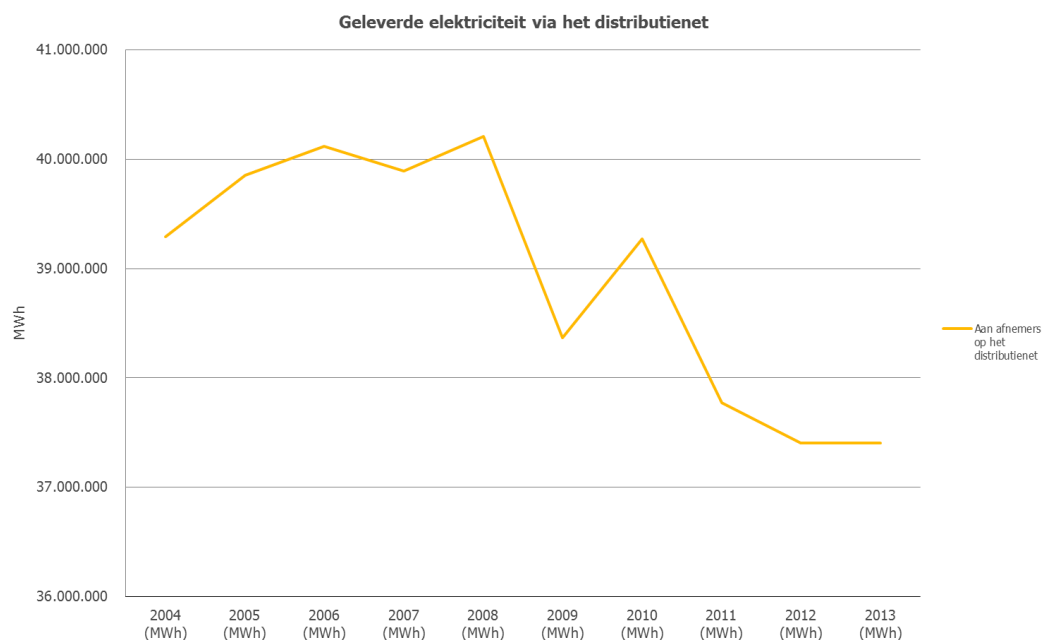

Figuur 1: Geleverde elektriciteit via het transmissienet

Op het distributienet speelt het fenomeen van lokale productie ook, maar de impact ervan is moeilijker vast te stellen. Bij lokale productie wordt de elektriciteit ook (ten dele) ter plaatse verbruikt en dus niet op het distributienet geplaatst. Om een idee te krijgen van de grootte van het eigen verbruik moet men naar de balans tussen productie en injectie kijken. Deze gegevens zijn niet altijd in een voldoende mate van detail beschikbaar. Kleinschalige zonne-installaties bijvoorbeeld hebben geen aparte injectiemeting en de productiemeting wordt door de eigenaars van deze installaties zelf gedaan en manueel doorgegeven.

Figuur 2: Geleverde elektriciteit via het distributienet

Ook op het distributienet lijkt de impact van de lokale productie op de hoeveelheid geleverde stroom af te nemen. Na een beperkte daling tussen 2011 en 2012 zijn de leveringen in 2013 zo goed als stabiel gebleven tegenover 2012. Het feit dat er in 2013 nog slechts een beperkt aantal PV-installaties (zonnepanelen) bijgekomen zijn speelt hier zeker een rol in.

De geleverde hoeveelheid aardgas ondervindt nog geen invloed van lokale productie. Biogas wordt zo goed als volledig gebruikt voor elektriciteitsopwekking en niet als alternatief voor aardgas. De economische en klimatologische omstandigheden en het effect van energiebesparende maatregelen spelen een grote rol om de evolutie van de aardgasleveringen te verklaren.

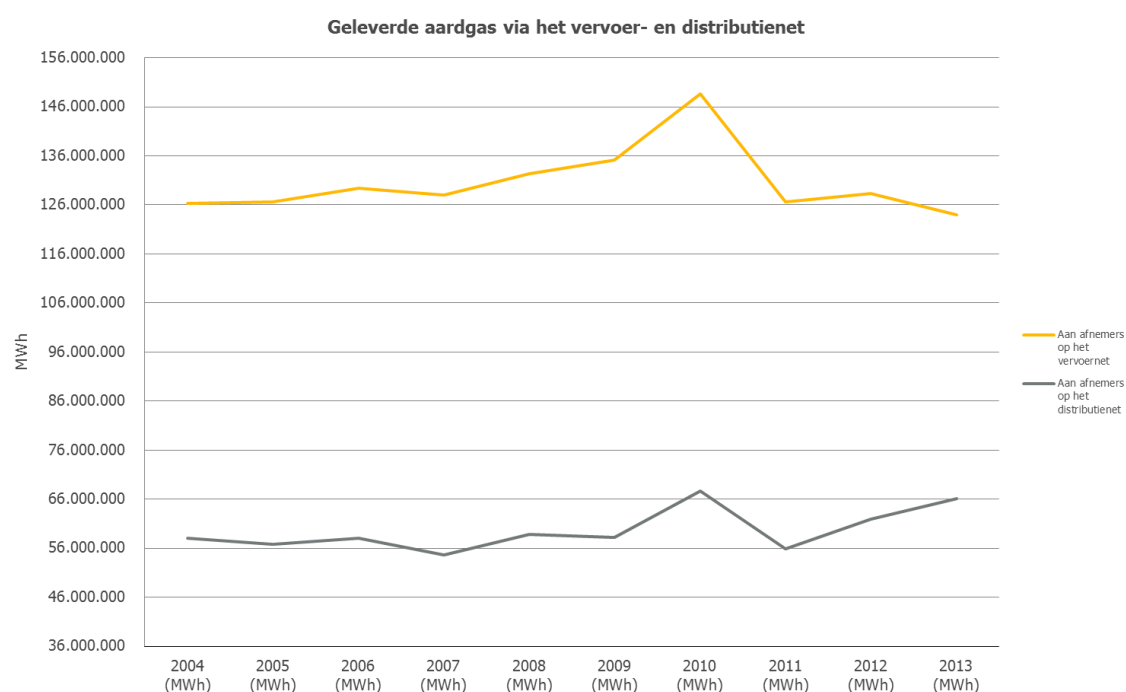
Tabel 4: Geleverde aardgas in Vlaanderen (exclusief verliezen) aan eindafnemers aangesloten op het vervoer- en distributienet

	2011 (MWh)	%	2012 (MWh)	%	2013 (MWh)	%
Aan afnemers op het distributienet	55.942.936	44,20%	61.904.061	48,22%	66.161.329	53,40%
Aan afnemers op het vervoernet	70.622.533	55,80%	66.485.400	51,78%	57.742.930	46,60%
TOTAAL	126.565.469	100%	128.389.461	100%	123.904.260	100%

Het aardgasverbruik wordt dus sterk bepaald door de klimatologische omstandigheden. Het aardgasverbruik via het Vlaamse distributienet steeg t.o.v. 2012 met 6,88%. De winter van 2012 op 2013 was streng (2013 kende 9,02% meer graaddagen dan 2012) en dit verklaart mee in belangrijke mate de stijging van de aardgasleveringen op het distributienet, naast het stijgend aantal aardgas aansluitingen in Vlaanderen.

De daling op het vervoernet staat meer in functie van de economische activiteit. In dit verbruik is ook de opwekking van elektriciteit door middel van aardgas opgenomen. Het gebruik van aardgas centrales loopt echter sterk terug.

Figuur 3: Geleverd aardgas via het vervoer- en distributienet

2. Energieleveranciers

2.1. Actieve leveranciers en spreiding over netwerken

2.1.1. Elektriciteit

Eind 2013 waren er 33 houders van een leveringsvergunning elektriciteit of elektriciteitsleveranciers die gebruik maken van de mogelijkheid om op basis van buitenlandse⁴ activiteit in Vlaanderen te leveren⁵. Dit is een status quo ten opzichte van 2012, maar toch was er enige beweging op de markt.

Na het recordjaar 2012, toen we 6 vergunningen voor de levering van elektriciteit toekenden, werd in 2013 enkel een leveringsvergunning voor elektriciteit toegekend aan Elindus BVBA.

Verder namen we drie beslissingen tot opheffing van de beslissing tot toekenning van een leveringsvergunning elektriciteit, namelijk voor Trianel Energie BV, DB Energie en voor Energie der Nederlanden BV. Deze laatste vennootschap bleef in 2013 echter wel actief leveren in Vlaanderen. Omdat ze ook in Nederland een leveringsvergunning hebben, kunnen zij op basis daarvan ook in Vlaanderen leveren. Door de VREG-vergunning in te leveren, vervallen een aantal administratieve formaliteiten voor hen.

Ook GETEC Energie AG deed een melding bij de VREG waaruit bleek dat ze actief elektriciteit willen leveren in Vlaanderen, maar geen leveringsvergunning nodig hebben.

Er kwamen twee leveranciers bij (Elindus met VREG-vergunning, GETEC met melding) en er vielen twee leveranciers weg (Trianel, DB Energie).

Van de 33 leveranciers waren er slechts 3 die op 31/12/2013 geen enkel toegangspunt beleverden. We zien wel een groei van het aantal actieve vergunningshouders dat een beperkt aantal klanten belevt: 10 leveranciers beleverden eind 2013 minder dan 50 toegangspunten, bijvoorbeeld omdat zij enkel aan groepsvennootschappen leveren of omdat zij hun internationale klanten overal willen kunnen beleveren.

Onderstaande tabel geeft per netgebied een overzicht van het aantal elektriciteitsleveranciers dat er actief was op 31 december 2013.

---

⁴ Dit omvat ook activiteiten in een ander Belgisch gewest of op federaal vlak (met een federale vergunning)

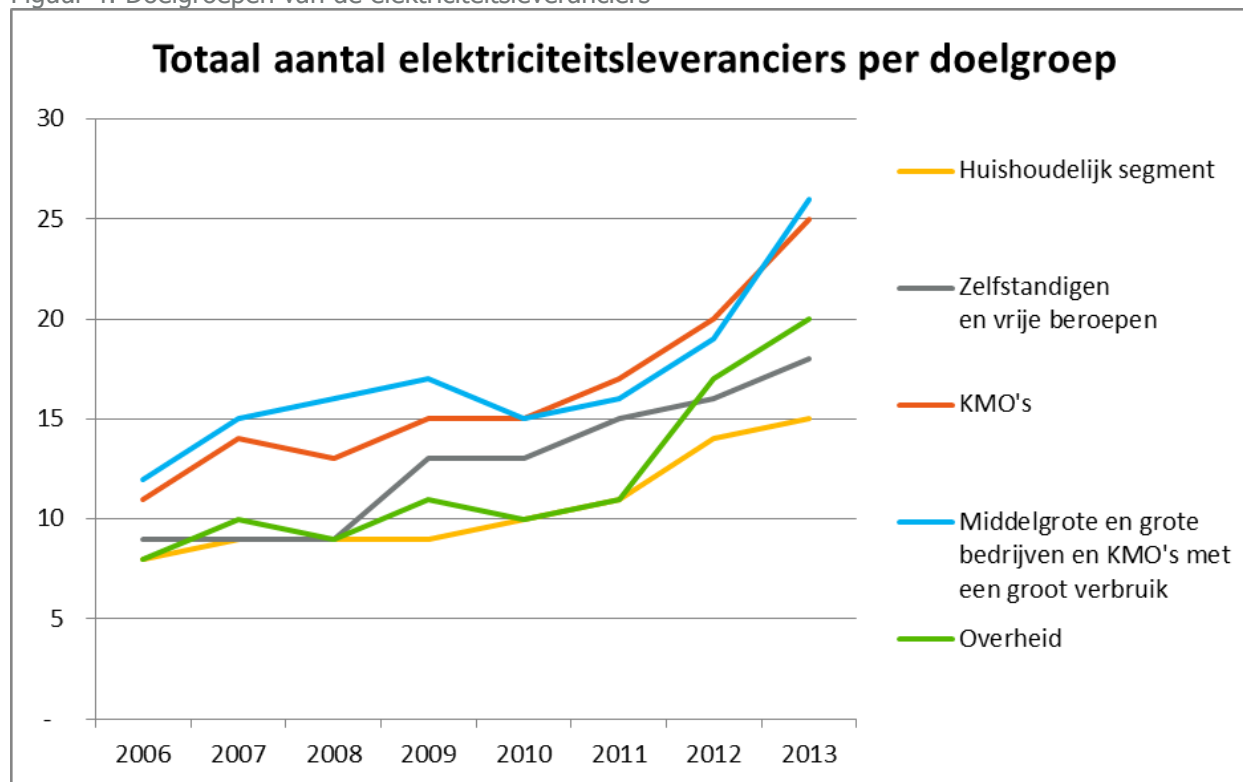
⁵ Leveranciers die energie willen leveren aan eindafnemers aangesloten op het distributienet in Vlaanderen moeten een leveringsvergunning aanvragen bij de VREG, tenzij ze al voldoen aan de eisen die gesteld worden door een andere lidstaat van de Europese Economische Ruimte, de federale overheid of een andere gewestelijke bevoegde overheid in verband met de levering van elektriciteit of aardgas. In dit laatste geval vraagt de VREG enkel dat deze bedrijven zich aanmelden.

Tabel 5: Actieve elektriciteitsleveranciers per deelgebied op 31 december 2013 (leveringen aan eindafnemers elektriciteit)

DISTRIBUTIE-NETBEHEERDER	Aantal in 2013	Aantal in 2012	Aantal in 2011
AGEM	-	-	10
DNB BA	-	-	6
Elia	12	7	8
Gaselwest	21	17	15
Imea	20	19	14
Imewo	22	19	14
Infrac West	18	16	12
Inter-Energa	19	18	14
Intergem	21	19	14
Intermosane	9	10	7
Iveg	18	17	13
Iveka	20	18	15
Iverlek	22	20	15
PBE	17	15	12
Sibelgas	18	15	12

Niet alle leveranciers richten zich tot dezelfde doelgroep. Vijftien elektriciteitsleveranciers zijn in de huishoudelijke markt geïnteresseerd. Andere leveranciers mikken (ook) op kleine of grotere bedrijven en/of de overheid. Sommige leveranciers beleveren alle segmenten van de markt. Onderstaande tabel geeft aan tot welke doelgroep(en) de vergunde leveranciers zich bij voorkeur richten.

Figuur 4: Doelgroepen van de elektriciteitsleveranciers

In alle segmenten nam de concurrentie in 2013 verder toe. In alle segmenten van de markt zijn er voldoende elektriciteitsleveranciers aanwezig om de concurrentie te laten spelen. Bovendien komen er nog altijd nieuwe spelers bij. Er zijn enkele leveranciers die, in afwachting van levering, nog niet kenbaar gemaakt hebben tot welk segment ze zich gaan richten. Daartegenover staat dat er ook verschillende elektriciteitsleveranciers actief zijn die tot eenzelfde groep behoren (GDF SUEZ-groep, E.ON-groep,...) waarbinnen onderling afspraken gemaakt kunnen worden over het te benaderen marktsegment.

2.1.2. Aardgas

In 2012 werden 4 leveringsvergunningen voor aardgas toegekend, in 2013 slechts één aan Watz BVBA. Daarnaast werden echter wel 5 meldingen ontvangen van Antargaz Belgium, E.ON Global Commodities SE, GETEC Energie AG (na fusie door overname van Energy Logistics and Services), Société Européenne de Gestion De L'énergie SA, Total Gas & Power Belgium NV.

Verder werden drie beslissingen tot opheffing van de beslissing tot toekenning van een leveringsvergunning genomen, op vraag van de betrokken leverancier of omdat de rechtspersoon niet meer bestond na een fusie: Wingas GmbH & CO, E.ON Ruhrgas AG en Energy Logistics and Services GmbH.

Er kwamen 3 energieleveranciers bij. Eind 2013 waren er 30 aardgasleveranciers vergund of aangemeld om te mogen leveren in Vlaanderen. Daarvan waren er echter 7 (23%) die op dat moment geen enkel toegangspunt beleverden en ook 7 die minder dan 50 toegangspunten beleverden.

Tabel 6: Actieve aardgasleveranciers per deelgebied op 31 december 2013 (leveringen aan eindafnemers)

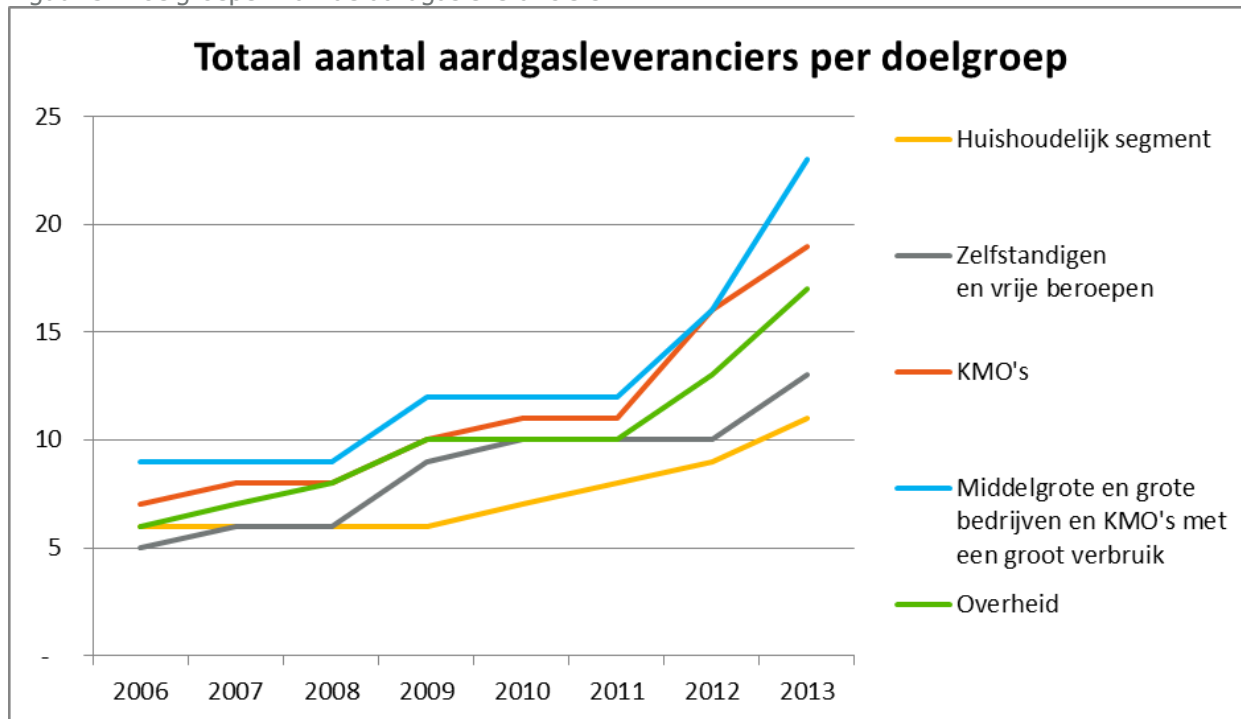
AARDGAS-NETBEHEERDER	Aantal in 2013	Aantal in 2012	Aantal in 2011
Gaselwest	18	13	12
Imea	17	12	10
Imewo	19	15	12
Infrac West	15	11	10
Inter-Energa	17	13	12
Enexis	1	1	1
Intergem	16	13	11
Iveg	13	11	10
Iveka	17	12	11
Iverlek	18	14	12
Sibelgas	15	11	10

In tabel 6 zien we in 2013 globaal genomen – behalve in Baarle-Hertog – een sterke toename in de keuzemogelijkheid voor afnemers door een toename van het aantal actieve aardgasleveranciers, zowel op het vervoersnet als op het distributienet. Dit is het gevolg van het actief worden van bepaalde leveranciers, zowel als van de intrede van aardgasleveranciers die geen vergunning van de VREG moeten krijgen.

Net zoals voor elektriciteit zijn er minder aardgasleveranciers geïnteresseerd in het leveren aan huishoudelijke afnemers dan in een doelgroep waar grotere volumes worden afgenomen. Toch neemt ook in deze markt het aantal aardgasleveranciers toe.

Onderstaande figuur maakt duidelijk welke doelgroepen de leveranciers wensen te beleveren. Een aantal aardgasleveranciers heeft in afwachting van hun intrede op de markt nog geen doelgroepen doorgegeven.

Figuur 5: Doelgroepen van de aardgasleveranciers

Bij de kleinverbruikers kwam er in 2013 één aardgasleverancier bij, Watz. Desondanks blijft het aantal aardgasleveranciers gericht op gezinnen nog altijd vrij beperkt: 12 leveranciers. Hierin zit ook Dong Energy Sales meegeteld die als voormalig standaardleverancier⁶ alleen in de enclave Baarle-Hertog levert. Ondanks het beperktere aantal leveranciers op de huishoudelijke aardgasmarkt in vergelijking met de huishoudelijke elektriciteitsmarkt zegt dit niet noodzakelijk iets over het effectieve concurrentievermogen tussen deze aardgasleveranciers.

2.1.3. Fusies en overnames

GETEC Energie AG nam op 13 juli 2013 vergunninghouder Energie Logistics and Services NV over (fusie door overname) waardoor de leveringsvergunning van die laatste zonder voorwerp werd. De overnemer was al actief binnen de Europese Economische Ruimte zodat een melding volstond om verder te mogen leveren in Vlaanderen.

Hetzelfde gebeurde op 2 mei 2014 tussen E.ON Global Commodities SE en vergunninghouder E.ON Ruhrgas AG. E.ON Ruhrgas hield op die datum op als rechtspersoon te bestaan en de vergunning viel zonder voorwerp. E.ON Global Commodities deed ook een melding.

⁶ Een energieafnemer die sinds de vrijmaking (01/07/2003) nog steeds geen leverancier gekozen heeft en geen contract ondertekende, is klant bij de standaardleverancier. Dat kan Electrabel Customer Solutions, EDF Luminus, Ebem of Dong zijn, afhankelijk van de woonplaats en het type energie.

2.2. Leverancierswissels

2.2.1. Elektriciteit

Tabel 7: Participatie van de afnemers op de elektriciteitsmarkt (%)⁷

	1 januari 2004	1 januari 2011	1 januari 2012	1 januari 2013	1 januari 2014
Aantal toegangspunten dat een contract heeft ondertekend ten opzichte van het totale aantal toegangspunten	18,83%	85,87%	86,89%	97,31%	97,38%
Opdeling huishoudelijke toegangspunten:					
• Aantal dat nog geen contract heeft ondertekend en dus nog is toegewezen	81,27%	11,22%	10,17%	0,00%	0,00%
• Aantal dat een contract met een leverancier heeft ondertekend	18,73%	85,61%	86,57%	96,81%	96,89%
• Aantal dat wordt beleverd door de netbeheerder	0,00%	3,17%	3,26%	3,19%	3,11%
Opdeling niet-huishoudelijke toegangspunten					
• Aantal dat nog geen contract heeft ondertekend en dus nog is toegewezen	80,68%	12,52%	11,26%	0,00%	0,00%
• Aantal dat een contract met een leverancier heeft ondertekend	19,32%	87,11%	88,44%	99,65%	99,59%
• Aantal dat wordt beleverd door de netbeheerder (1)	0,00%	0,37%	0,30%	0,35%	0,41%
Aantal afnemers dat opteerde voor een 'groen' contract, waarbij het % elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen 100% bedraagt. (2)		16,86%	19,62%	32,81%	35,61%
(1) Bij professionele afnemers van wie het contract door de leverancier werd opgezegd, moet de netbeheerder ter plaatse gaan om de stroom- en gastoevoer af te sluiten. Ingeval de effectieve fysische ingreep niet onmiddellijk kan worden uitgevoerd, worden de afnemers noodgedwongen tijdelijk door de netbeheerder beleverd.					
(2) Gebaseerd op huishoudelijke contracten.					

Tabel 7 geeft weer hoeveel elektriciteitsafnemers sinds de vrijmaking van de markt actief een contract met een energieleverancier ondertekenden, al dan niet een standaardleverancier. Het aantal afnemers dat nog nooit een contract afsloot en dus beleverd wordt door de standaardleverancier daalde spectaculair in 2012 en bedraagt op het eind van 2013 nog minder dan 1%. In 2011 was dit nog iets meer dan 13%. Sinds eind 2012 zijn er zelfs geen huishoudelijke klanten meer die aan standaardvoorwaarden beleverd worden omdat alle standaardleveranciers eind 2012 beslisten om deze klanten identieke voorwaarden aan te bieden als dewelke gelden voor hun meest populaire contract. Bij niet-huishoudelijke afnemers zien we gelijkaardige evoluties. Bij de grootste afnemers (AMR en MMR klanten wiens meterstanden door hun grotere verbruik continu of maandelijks worden uitgelezen) had vroeger al quasi iedereen een contract.

⁷ De tendensonderbreking in 2011 heeft 2 redenen. Enerzijds is er de interpretatie van wat onder de noemer "toegewezen" en "standaardcontract" wordt verstaan. De bedoeling van dit cijfer was om te capteren hoeveel afnemers/toegangspunten er nog door de standaardleverancier aan standaardvoorwaarden werden beleverd. Sommige leveranciers bieden echter ook een "standaardcontract" aan als een vorm van contract, waardoor niet meer gesproken kan worden over "toegewezen afnemers die nog aan de standaardvoorwaarden (zonder contract)" werden beleverd. Een tweede verklaring is te vinden in de interpretatie van wat precies valt onder de noemer huishoudelijke en niet-huishoudelijke afnemer. Een actieve rechtzetting bij een aantal leveranciers heeft gezorgd voor een verschuiving van een significant aantal huishoudelijke afnemers naar "niet-huishoudelijke" afnemers. Tenslotte wijzen we er ook op dat de benadering die we vanaf begin 2011 hanteren licht werd aangepast. Vroeger werd gekozen om bij de leverancier het aantal "standaard beleverde afnemers" op te vragen en bij de netbeheerders het "totale aantal toegangspunten" waarna het verschil tussen beide getallen als aantal "contracten" werd geïnterpreteerd. Nu wordt aan de leverancier gevraagd hoeveel "contracten" er zijn en dit wordt dan afgewogen ten opzichte van het totale aantal afnemers dat ons door de netbeheerder werd aangeleverd. Zonder het doorvoeren van deze wijziging zou er, omdat er een klein verschil bestaat tussen de cijfers die aangeleverd worden door leveranciers en netbeheerders, nooit naar 100% gecontracteerde afnemers toegegreoid kunnen worden.

Het aantal huishoudelijke afnemers dat beleverd wordt door de netbeheerder omdat ze op de commerciële markt geen contract meer hebben (overwegend wegens betalingsachterstanden) daalde, net als in 2012, opnieuw in 2013, na een lichte stijging in 2011.

Het aantal huishoudelijke en professionele afnemers dat kiest voor een groen contract steeg opnieuw spectaculair. Ruim 35% van de afnemers kiest nu voor een contract waarvoor de elektriciteitsleverancier de garantie geeft dat de geleverde stroom uit hernieuwbare energiebronnen afkomstig is.

Figuur 6: Groene contracten op de commerciële markt

De sterke groei van de groene contracten tussen 2011 en 2012 wordt daarmee niet volgens dezelfde trend doorgetrokken. Dit kan verklaard worden doordat de aanbodzijde mogelijk minder gretig inspeelt op het groeiende ecologische bewustzijn aan afnemerszijde dan voorheen. Tot en met 2012 was er immers een indirecte subsidie (onder de vorm van een vrijstelling van een aantal onderdelen van de federale bijdrage) die er voor zorgde dat de prijs van een groen contract een prijsvoordeel genoot ten opzichte van de prijs voor een grijs contract. Deze vrijstelling werd begin 2013 afgeschaft en bracht een uitgesproken invloed op de evolutie van dit cijfer met zich mee. Zoals in deel 4 van dit Marktrapport duidelijk wordt, is er in 2013 een substantiële daling te merken van het aantal garanties van oorsprong vast te stellen. Dit hangt zonder twijfel samen met de afschaffing van de vrijstelling.

2.2.2. Marktdynamiek elektriciteit

Onderstaande indicator geeft de dynamiek van de markt weer in termen van jaarlijkse leverancierswissels die het gevolg zijn van een bewuste keuze van de afnemer.

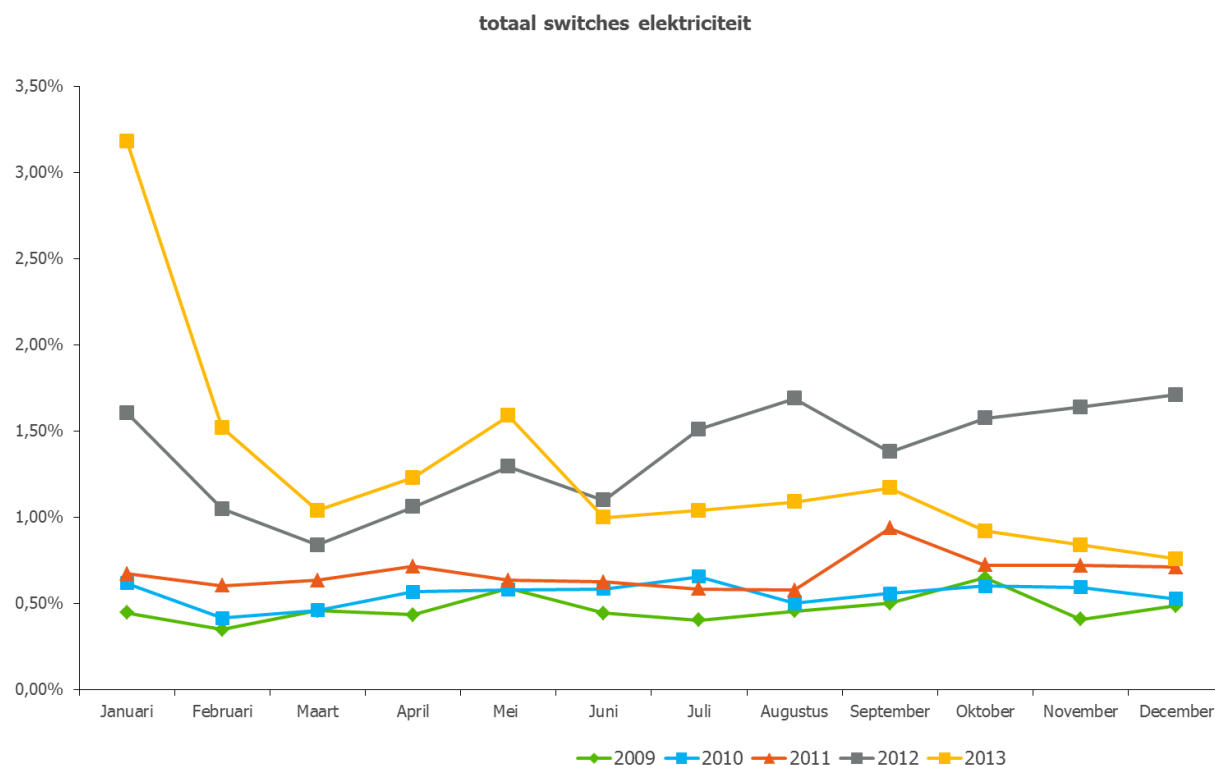
Tabel 8: Jaarlijkse indicator marktdynamiek elektriciteit (%) - Relatief aantal toegangspunten dat een bewuste overstap naar een andere elektriciteitsleverancier maakte

	TOTAAL
2005	4,58
2006	5,02
2007	5,59
2008	5,60
2009	5,64
2010	6,68
2011	8,15
2012	16,46
2013	15,38
gemiddeld	8,12

Volgende bewegingen worden *niet* in de berekening meegeteld:

- de afnemers die een contract met de eigen (standaard)leverancier ondertekenen. Zij veranderen immers niet van energieleverancier;
- de afnemers die bij de netbeheerder (in de rol van leverancier in het kader van sociale openbaardienstverplichtingen) terechtkomen, nadat hun leveringscontract door een commerciële leverancier werd opgezegd. Die afnemers kiezen immers niet bewust voor de netbeheerder en worden daarom niet in de indicator opgenomen.

Figuur 7: Marktdynamiek elektriciteit

Na het recordjaar 2012 lag het aantal leverancierswissels tijdens de eerste 5 maanden van 2013 nog boven het niveau van dezelfde maanden in 2012. Omdat de doorbraak naar een historisch hoge switchgraad in 2012 plaatsvond vanaf juni bleef het maandelijkse switchniveau in 2013 in de tweede jaarhelft achter op het niveau van 2012. De oorzaak hiervan was de mediastorm die uitbrak in maart 2012 naar aanleiding van de reactie van enkele energieleveranciers op de aangekondigde

prijsplafonnering van de variabele energiecontracten. Omdat een switch een typische doorlooptijd heeft van 2 maanden was het effect vanaf juni te zien.

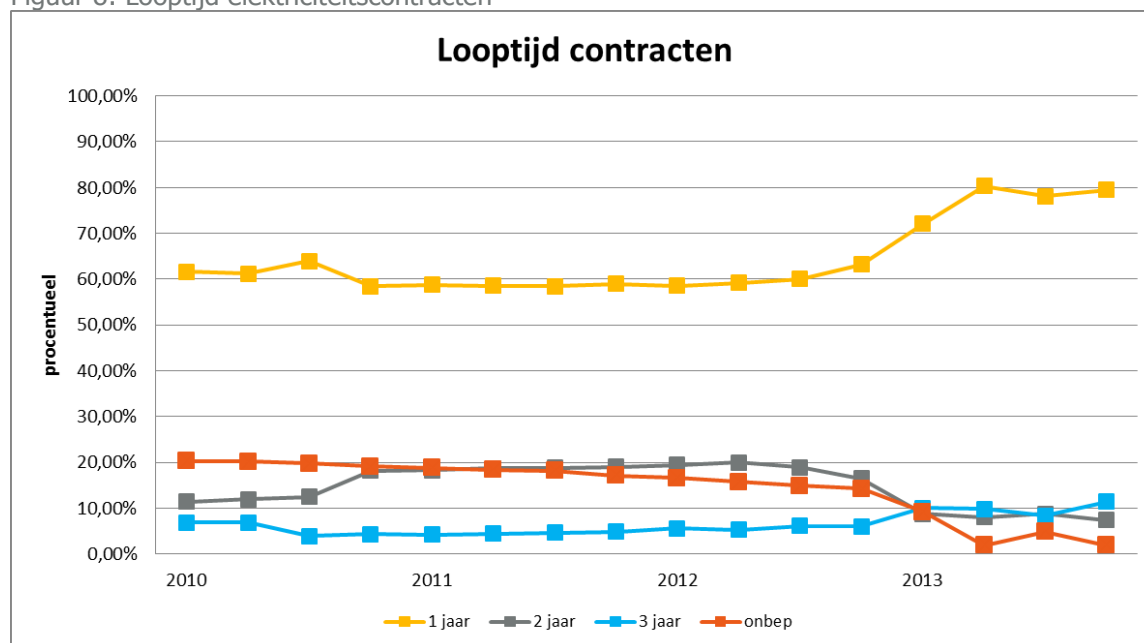
Opvallend is verder de enorm hoge activiteitsgraad in januari 2013. Het is een normaal verschijnsel dat het aantal leverancierswissels in januari (als een groot aantal contracten vervalt) net als in de zomermaanden, hoger is dan gemiddeld. Dan kende het wisselen van energieleverancier (net als in 2012) een piek in mei, om dan redelijk stabiel te blijven. In 2012 zagen we een afwijkend patroon: na een korte en relatief beperkte terugval in september steeg de activiteitsgraad opnieuw tot het niveau van 1 januari 2012. Onder invloed van wervingsacties, groepsaankopen en aankondigingen van prijsverhogingen lijkt de activiteitsgraad van de klanten op vlak van het veranderen van energieleverancier meer egaal gespreid te worden over het jaar. Met uitzondering van de piek in januari.

Als we er van uit gaan dat de meeste contracten een looptijd van een jaar hebben zal eenzelfde toegangspunt in principe slechts één keer per jaar van energieleverancier veranderen. Om te weten hoeveel toegangspunten in een jaar van leverancier veranderd zijn, kunnen de maandelijkse switchpercentages dus opgeteld worden. Zo bekeken ligt de switchdynamiek in 2013 licht lager dan die in 2012.

Tabel 9: Onderverdeling naar looptijd van huishoudelijke elektriciteitscontracten (situatie 1 januari 2014)

looptijd		1 jaar	2 jaar	3 jaar	onbepaalde duur	TOTAAL
1/01/2013	aantal huishoudelijke contracten	1.907.396	232.401	266.424	242.180	2.648.401
	procentueel	72,02%	8,78%	10,06%	9,14%	100%
1/01/2014	aantal huishoudelijke contracten	2.248.069	170.670	340.738	50.355	2.809.832
	procentueel	80,01%	6,07%	12,13%	1,79%	100%

Figuur 8: Looptijd elektriciteitscontracten

Uit bovenstaande tabel en figuur blijkt dat ook op 1 januari 2014 de meeste contracten op de huishoudelijke markt in Vlaanderen nog altijd een looptijd hebben van 1 jaar. Het aandeel van de 1 jaar contracten stijgt zelfs nog, vooral ten koste van de 2 jaar- en onbepaalde duur contracten. In vergelijking met 2013 zien we opnieuw dat de contracten met een looptijd van 3 jaar aan populariteit winnen, net zoals ook het voorgaande jaar het geval was. De daling van het aantal contracten van onbepaalde duur wordt grotendeels veroorzaakt door het wegvallen van afnemers die beleverd worden aan standaardvoorwaarden. Toch hebben bepaalde duur-contracten nog weinig relevantie voor de afnemer (wel voor de leverancier omdat hij zich gedurende de looptijd verbindt te leveren aan bepaalde voorwaarden) gelet op het feit dat huishoudens en KMOs geen verbrekingsvergoeding meer moeten betalen bij vroegtijdige beëindiging van hun contract.

2.2.3. Aardgas

Het percentage van afnemers dat nog nooit een contract heeft afgesloten zakt begin 2013 tot bijna 3%. Dit niveau is vergelijkbaar met het percentage op de elektriciteitsmarkt. Zowel in het huishoudelijke als in het niet-huishoudelijke segment zijn de enige afnemers die nog geen contract ondertekenden klanten van de distributienetbeheerder.

Tabel 10: Leverancierswissels aardgas (%)⁸

	1 januari 2004	1 januari 2011	1 januari 2012	1 januari 2013	1 januari 2014
Aantal toegangspunten dat een contract heeft ondertekend ten opzichte van het totale aantal toegangspunten	3,52%	87,40%	88,46%	96,79%	96,89%
Opdeling huishoudelijke toegangspunten:					
• Aantal dat nog geen contract heeft ondertekend en dus nog is toegewezen	98,09%	9,44%	8,26%	0,00%	0,00%
• Aantal dat een contract met een leverancier heeft ondertekend	1,91%	86,87%	87,96%	96,36%	96,47%
• Aantal dat wordt beleverd door de netbeheerder	0,00%	3,69%	3,78%	3,64%	3,53%
Opdeling niet-huishoudelijke toegangspunten					
• Aantal dat nog geen contract heeft ondertekend en dus nog is toegewezen	85,25%	8,53%	7,80%	0,00%	0,00%
• Aantal dat een contract met een leverancier heeft ondertekend	14,75%	91,00%	91,80%	99,54%	99,50%
• Aantal dat wordt beleverd door de netbeheerder ⁽¹⁾	0,00%	0,48%	0,40%	0,46%	0,50%

(1) Bij professionele afnemers van wie het contract door de leverancier werd opgezegd, moet de netbeheerder ter plaatse gaan om de stroom- en gastoevoer af te sluiten. Ingeval de effectieve fysieke ingreep niet onmiddellijk kan worden uitgevoerd, worden de afnemers noodgedwongen tijdelijk door de netbeheerder beleverd.

Het aantal huishoudelijke afnemers dat beleverd wordt door de distributienetbeheerder omdat ze op de commerciële markt geen contract meer hebben (overwegend wegens betalingsachterstanden) daalt opnieuw licht in 2013.

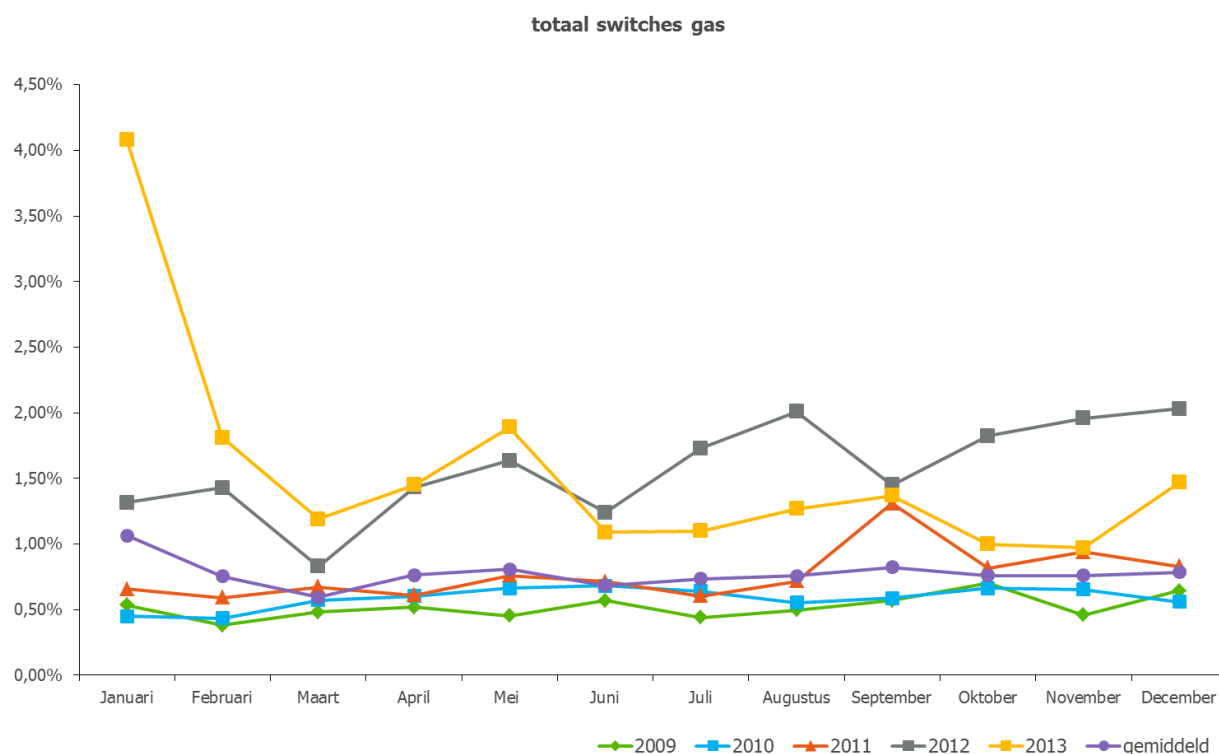
⁸ Tabel 10 geeft dezelfde tendensonderbreking weer als tabel 6. Hiervoor gelden ook dezelfde verklaringen (cfr. supra).

Tabel 11: Jaarlijkse indicator aardgas (%) - Relatief aantal toegangspunten dat een bewuste overstap naar een andere aardgasleverancier maakte

	TOTAAL
2005	4,67
2006	5,44
2007	6,90
2008	6,43
2009	6,25
2010	7,06
2011	9,22
2012	18,89
2013	18,69
gemiddeld	9,28

De indicator voor de activiteitsgraad op de aardgasmarkt ligt net als vorige jaren gemiddeld hoger dan voor elektriciteit. Ook hier is de enorm hoge activiteitsgraad in januari 2013 opvallend (zie figuur 9). Net als voor elektriciteit waren voor aardgas 1 januari en 1 juli oorspronkelijk de belangrijkste switchdata. Het verloop van de activiteitsgraad doorheen het jaar 2013 is analoog als de analyse voor elektriciteit. Zoals al vermeld oefenen verschillende factoren, zoals media-aandacht, prijs, wervingsacties en groepsaankopen meer en meer invloed uit op de beslissing van klanten om van leverancier te veranderen.

Figuur 9: Marktdynamiek aardgas

Net als het geval is voor elektriciteitscontracten blijkt uit onderstaande tabel dat ook de meeste aardgascontracten voor de huishoudelijke markt in Vlaanderen een looptijd hebben van 1 jaar en dat het aantal contracten met een langere looptijd licht afneemt. Waar vorig jaar de 3-jaarcontracten nog licht stegen, boeten nu zowel de 2- als de 3-jaarcontracten aan populariteit in. Het aantal contracten van onbepaalde duur kent een sterk neerwaartse trend. Dit gaat gepaard met het hoger aangehaalde feit dat voor de afnemers die aan de standaardvoorwaarden werden belevend nu dezelfde voorwaarden gelden als

deze voor het meest gebruikelijke contract bij hun aardgasleverancier. Deze tendensen worden zeker voor een deel bepaald door bijvoorbeeld het succes van de groepsaankopen die typisch tot 1-jaarcontracten leiden.

Tabel 12: Onderverdeling naar looptijd van huishoudelijke aardgascontracten (situatie 1 januari 2014)

looptijd		1 jaar	2 jaar	3 jaar	onbepaalde duur	TOTAAL
1/01/2013	aantal huishoudelijke contracten	1.288.605	163.255	131.715	95.854	1.679.429
	procentueel	76,73%	9,72%	7,84%	5,71%	100%
1/01/2014	aantal huishoudelijke contracten	1.630.858	39.981	117.476	14.857	1.803.172
	procentueel	90,44%	2,22%	6,51%	0,82%	100%

2.3. Marktaandelen van de energieleveranciers

2.3.1. Elektriciteit

Onderstaande tabel geeft naast de marktaandelen⁹ ook de datum van de toekenning van de leveringsvergunning voor elektriciteit, en indien relevant, de datum van opheffing ervan, weer.

Gemeten in hoeveelheid geleverde energie blijft EDF Luminus ook in 2013 de tweede belangrijkste elektriciteitsleverancier, na de GDF Suez-groep. Daarna volgt eni gas&power hoewel het marktaandeel van eni licht achteruitging ten opzichte van 2012. Essent Belgium springt over E.ON Belgium, dat ook wat marktaandeel inlevert. Dan volgen, zoals vorig jaar, Lampiris en Eneco België. Nieuwkomers zoals Scholt, Octa+, Enovos, Elexys, Powerhouse, Axpo en Elegant slaagden erin om op korte tijd een relatief aanzienlijk marktaandeel op te bouwen.

Het marktaandeel van zowel Electrabel Customer Solutions NV als Electrabel NV daalde opnieuw in 2013.

⁹ De marktaandelen in dit hoofdstuk worden berekend op basis van de gegevens van de netbeheerders. Omdat de gegevens van derden afkomstig zijn, kunnen we niet voor de juistheid ervan instaan. Het gebruik van de informatie is dan ook voor eigen rekening en risico. De cijfergegevens dienen enkel als indicatie van de werking van de energiemarkt.

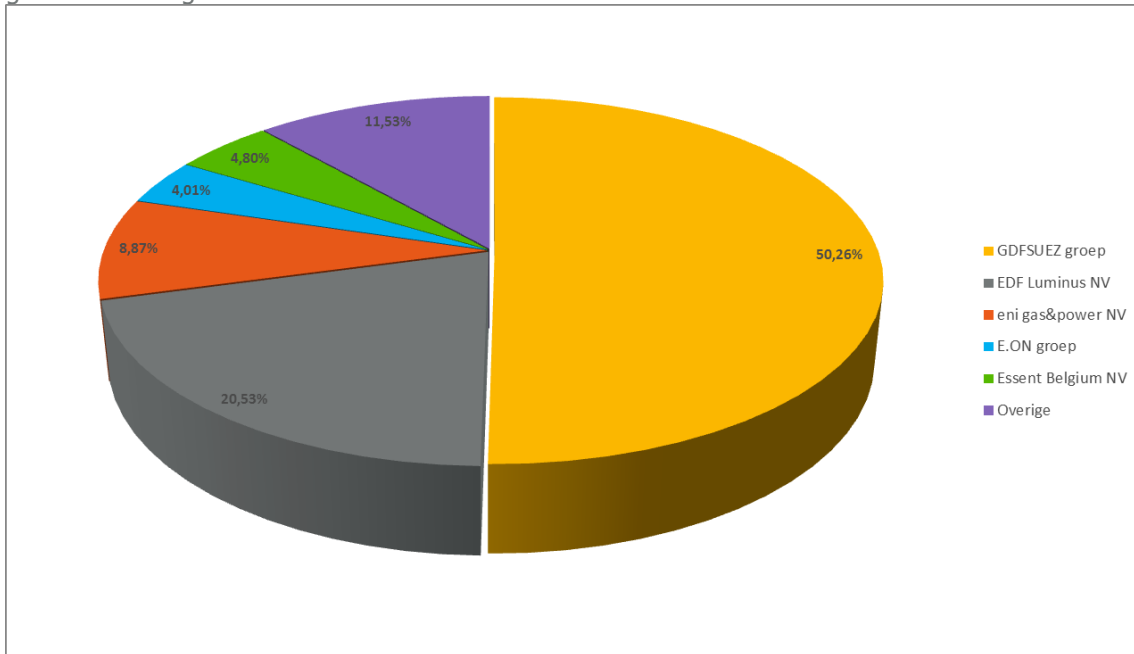
Tabel 13: Marktaandelen van leveranciers, uitgedrukt in geleverde elektrische energie in het betreffende kalenderjaar aan afnemers op het distributienet

LEVERANCIER	2004	2011	2012	2013	Datum vergunning
Electrabel Customer Solutions NV	52,30%	45,38%	39,73%	35,11%	27/05/2002
EDF Luminus NV	1,55%	19,75%	20,48%	20,53%	8/03/2006
Electrabel NV	23,46%	16,69%	16,16%	15,15%	20/12/2001
eni gas&power NV	3,93%	7,21%	9,16%	8,87%	16/10/2012
Essent Belgium NV	1,32%	2,03%	3,33%	4,80%	3/12/2002
E.ON Belgium NV	0,74%	4,68%	4,28%	3,91%	22/10/2002
Lampiris NV	0,00%	0,88%	2,26%	3,63%	8/12/2004
Eneco België BV	<0,01%	1,55%	1,77%	2,71%	19/07/2004
Scholt Energy Control NV	NVT	0,12%	0,47%	0,92%	18/11/2009
Netbeheerders	0,10%	0,94%	0,90%	0,89%	
OCTA+ Energie NV	NVT	0,04%	0,20%	0,49%	25/08/2009
Enovos Luxembourg SA	NVT	<0,01%	0,13%	0,44%	1/02/2011
Elexys NV	NVT	0,01%	0,14%	0,40%	22/06/2010
Powerhouse BV	NVT	NVT	NVT	0,33%	18/09/2012
Axpo France & Benelux NV	NVT	NVT	NVT	0,27%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ⁽¹⁾
Ecopower CVBA	0,03%	0,23%	0,25%	0,26%	2/04/2002
Elegant BVBA	NVT	<0,01%	0,09%	0,23%	13/01/2009
WE Power NV	NVT	NVT	NVT	0,23%	3/10/2012
Belpower International NV	NVT	0,11%	0,16%	0,17%	8/09/2009
Elektriciteitsbedrijf Merksplas BVBA	0,11%	0,16%	0,16%	0,15%	15/07/2002
Energie der Nederlanden BV	NVT	0,08%	0,08%	0,11%	4/10/2005
E.ON Global Commodities	NVT	0,05%	0,09%	0,10%	14/03/2006
Energie I&V België BVBA	NVT	NVT	NVT	0,08%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ⁽¹⁾
Trevion NV	NVT	<0,01%	0,02%	0,10%	24/11/2011
Wase Wind CVBA	NVT	0,04%	0,04%	0,04%	8/11/2005
Watz BVBA	NVT	NVT	<0,01%	0,03%	13/09/2012
Delta Energy Belgium NV	NVT	0,00%	0,02%	0,02%	18/10/2011
Belgian Eco Energy NV	NVT	NVT	0,00%	0,02%	21/08/2012
Electrawinds Distributie NV	NVT	<0,01%	<0,01%	0,01%	30/03/2010
Endesa Energia SAU	NVT	0,00%	<0,01%	<0,01%	27/02/2007
Energy Cluster NV	NVT	NVT	NVT	<0,01%	10/07/2012
Energie 2030 Agence SA	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ⁽¹⁾
Elindus BVBA	NVT	NVT	NVT	<0,01%	31/01/2013
DB Energie GmbH	NVT	0,06%	0,05%	NVT	8/12/2008-21/10/2013
Trianel Energie BV	<0,01%	0,00%	0,00%	NVT	4/02/2003-25/01/2013
RWE Energy Belgium N.V.	NVT	0,01%	NVT	NVT	09/03/2009-06/09/2011
Nidera Handelscompagnie BV	NVT	0,00%	NVT	NVT	26/09/2007-15/02/2011
EDF Belgium NV	NVT	0,00%	NVT	NVT	31/05/2005-15/02/2011
TOTAAL	#VERW!	100%	100%	100%	

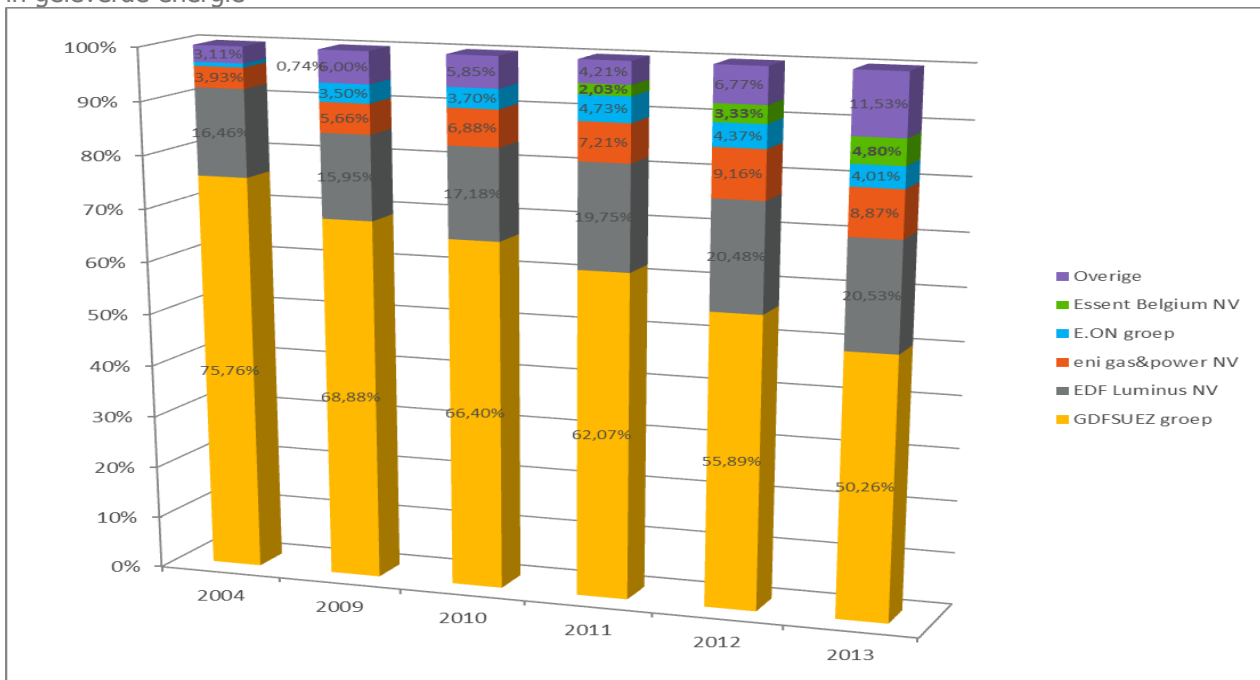
⁽¹⁾ Een leveringsvergunning van de VREG is niet vereist indien een leverancier reeds voldoet aan de eisen die gesteld worden door een andere lidstaat van de Europese Economische Ruimte, de federale overheid of een andere gewestelijke bevoegde overheid in verband met de levering van elektriciteit of aardgas.

Figuren 10 en 11 stellen de marktaandelen van de grootste elektriciteitsleveranciers grafisch voor. Hierbij werden de verschillende bedrijven die tot één groep behoren samengenomen. Enkel partijen met een marktaandeel van minimaal 2% worden afzonderlijk vermeld. De leveranciers met een kleiner marktaandeel zitten in de groep "Overige". Uit de figuur blijkt dat nog net iets meer dan 50% van alle elektriciteitsleveringen op naam staat van de GDF Suez-groep: 50,26%. Vorig jaar was dit nog 55,89%. In 2004, het eerste volledige jaar na de vrijmaking, bedroeg het marktaandeel nog bijna 76%.

Figuur 10: Marktaandelen van de grootste elektriciteitsleveranciers (groepen) in 2013 uitgedrukt in geleverde energie

Figuur 11: Evolutie van de marktaandelen van de grootste elektriciteitsleveranciers (groepen) uitgedrukt in geleverde energie

Tabel 14 geeft de positie weer van de elektriciteitsleveranciers die in hun specifieke wingebed als erfgenamen van de historische situatie kunnen worden beschouwd. Om die reden werd het marktaandeel van Electrabel Customer Solutions samengeteld met dat van Electrabel NV, hoewel deze laatste geen standaardleverancier was. Het marktaandeel van de leveringen onder de merknaam Luminus kon door de fusie met SPE niet meer eenduidig worden bepaald. Noch City Power, noch SPE waren in het verleden standaardleverancier in een of ander netgebied. Daarom wordt het marktaandeel van EDF Luminus in zijn geheel vermeld.

Er zijn sinds eind 2012 geen afnemers van elektriciteit of aardgas meer die aan standaardvoorwaarden beleverd worden. Alle standaardleveranciers beslisten eind 2012 om deze klanten identieke voorwaarden aan te bieden als deze van hun meest populaire contract.

Tabel 14: Marktaandeel 2012 en 2013 van de historische leveranciers op het distributienet, uitgedrukt in geleverde elektrische energie

NETGEBIED(EN) MET ALS HISTORISCHE LEVERANCIER		ECS + Electrabel	EDF Luminus = SPE + Luminus + City Power	Overige Leveranciers + DNB	TOTAAL
2012	"netgebied" Electrabel Customer Solutions N.V.	60,91%	14,73%	24,36%	100%
	"netgebied" Luminus N.V.	22,51%	51,95%	25,54%	100%
2013	"netgebied" Electrabel Customer Solutions N.V.	53,14%	15,90%	30,96%	100%
	"netgebied" Luminus N.V.	20,95%	47,86%	31,19%	100%

De netgebieden kunnen ingedeeld worden in zuivere netgebieden en gemengde netgebieden. Een gemengde netbeheerder is een netbeheerder waarin een energieproducent of een energieleverancier (in casu Electrabel NV) participeert. Zuivere netbeheerders zijn netbeheerders waarin geen enkele energieleverancier of energieproducent participeert.

Het is duidelijk dat Electrabel/ECS in zijn wingebed de dominante marktspeeler blijft, maar dat deze dominantie toch sterk verminderde. Het marktaandeel is sterk afgenomen in 2012 en deze trend is sterk doorgetrokken in 2013. Het marktaandeel van EDF Luminus in zijn historisch wingebed ligt een stuk lager en neemt opnieuw lichtjes af. Het aandeel van ECS in gebieden waar SPE/Luminus standaardleverancier is kende net als in 2012 ook vorig jaar opnieuw een daling, maar deze is opnieuw minder uitgesproken dan de daling in ECS-gebied.

De volgende drie tabellen geven het marktaandeel van de individuele elektriciteitsleveranciers weer op basis van het aantal eindafnemers dat ze op 1 januari 2014 beleveren en de marktaandelen van de vorige jaren.

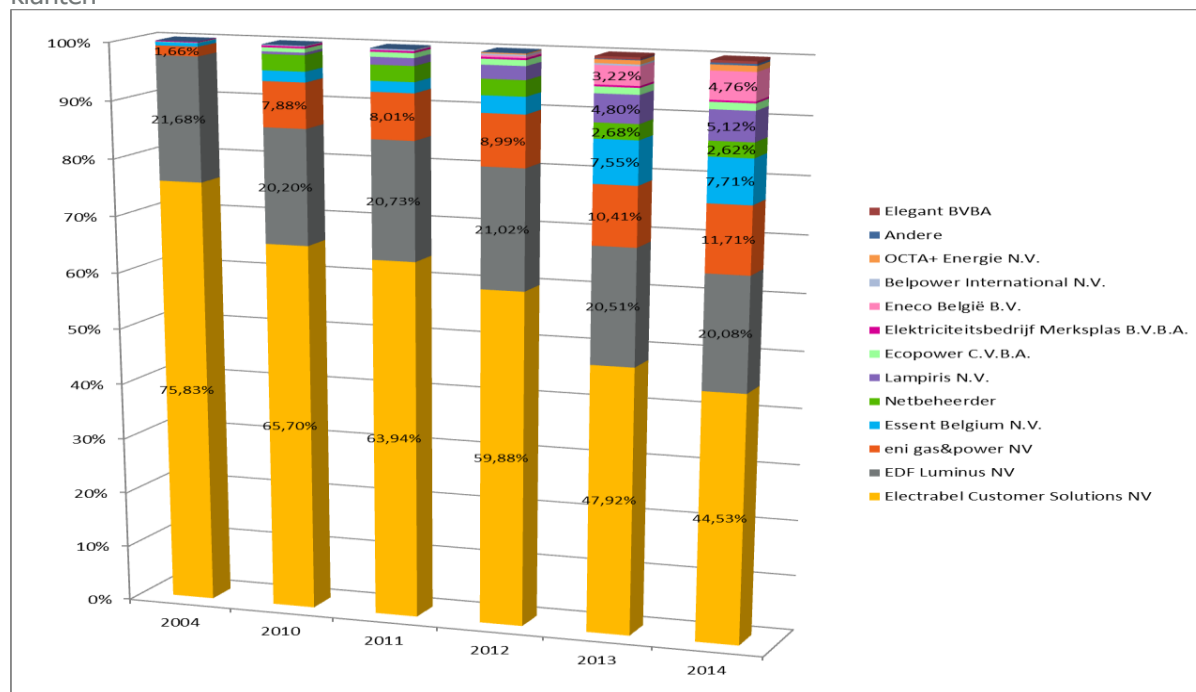
Tabel 15: Marktaandeelen elektriciteitsleveranciers, uitgedrukt in totaal aantal eindafnemers (toegangspunten) op het distributienet in het betreffende kalenderjaar

LEVERANCIER	1/01/2004	1/01/2011	1/01/2012	1/01/2013	1/01/2014
Electrabel Customer Solutions NV	75,83%	63,94%	59,88%	47,92%	44,53%
EDF Luminus NV	0,01%	20,73%	21,02%	20,51%	20,08%
eni gas&power NV	1,66%	8,01%	8,99%	10,41%	11,71%
Essent Belgium NV	0,60%	1,86%	2,94%	7,55%	7,71%
Lampiris NV	NVT	1,31%	2,32%	4,80%	5,12%
Eneco België BV	NVT	0,01%	0,29%	3,22%	4,76%
Netbeheerder	0,00%	2,69%	2,74%	2,68%	2,62%
Ecopower CVBA	0,07%	0,84%	0,99%	1,14%	1,22%
OCTA+ Energie NV	NVT	0,01%	0,01%	0,66%	0,98%
Elegant BVBA	NVT	0,00%	<0,01%	0,41%	0,42%
Elektriciteitsbedrijf Merksplas BVBA	0,15%	0,32%	0,32%	0,31%	0,30%
Belpower International NV	NVT	0,21%	0,26%	0,28%	0,25%
Watz BVBA	NVT	NVT	NVT	<0,01%	0,09%
Elexys NV	NVT	0,00%	<0,01%	0,02%	0,05%
Wase Wind CVBA	NVT	0,03%	0,03%	0,04%	0,04%
E.ON Belgium NV	<0,01%	0,01%	0,01%	0,02%	0,04%
WE POWER NV	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,02%
Trevion NV	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%	0,01%
Scholt Energy Control NV	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	0,01%
Elindus BVBA	NVT	NVT	NVT	NVT	<0,01%
Electrabel NV	0,01%	0,01%	0,01%	<0,01%	<0,01%
Belgian Eco Energy NV	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
Energie 2030 Agence SA	NVT	NVT	NVT	0,00%	<0,01%
Powerhouse BV	NVT	NVT	NVT	NVT	<0,01%
Enovos Luxembourg SA	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%
Axpo Benelux SA ⁽²⁾	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
Delta Energy Belgium NV	NVT	NVT	0,00%	<0,01%	<0,01%
Energie der Nederlanden BV	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
E.ON Global Commodities SE ⁽¹⁾	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
Electrawinds Distributie NV	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
Energy Cluster NV	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
Endesa Energia SAU	NVT	0,00%	<0,01%	<0,01%	0,00%
Groene Energie Administratie BVBA	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
GETEC Energie Aktiengesellschaft	NVT	NVT	NVT	NVT	0,00%
DB Energie GmbH	NVT	<0,01%	<0,01%	0,00%	NVT
Pfalzwerke AG	NVT	0,00%	0,00%	NVT	NVT
Trianel Energie BV	<0,01%	0,00%	0,00%	NVT	NVT
EDF Belgium NV	NVT	0,00%	NVT	NVT	NVT
Nidera Handelscompagnie BV	NVT	0,00%	NVT	NVT	NVT
RWE Energy Belgium	NVT	0,00%	NVT	NVT	NVT
City Power NV	0,70%	NVT	NVT	NVT	NVT
Electricité de France NV (EDF)	<0,01%	NVT	NVT	NVT	NVT
Eneco Energiehandelsbedrijf BV	0,00%	NVT	NVT	NVT	NVT
Eneco Energie Levering BV	<0,01%	NVT	NVT	NVT	NVT
Luminus NV	20,97%	NVT	NVT	NVT	NVT
Thenergo NV	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
TOTAAL	100%	100%	100%	100%	100%

⁽¹⁾ Op 5 maart 2013 werd E.ON Global Commodities SE de nieuwe naam van het voormalige E.ON Energy Trading GmbH.

⁽²⁾ Op 1 januari 2014 werd Axpo Benelux SA de nieuwe naam van het voormalige Axpo France & Benelux NV.

Figuur 12: Evolutie van de marktaandelen van de grootste elektriciteitsleveranciers uitgedrukt in aantal klanten

Tabel 15 en figuur 12 geven de marktaandelen weer van de verschillende leveranciers op basis van het totaal aantal toegangspunten. Het gaat hier zowel om telegelezen, maandgelezen als jaargelezen afnemers en zowel over professionele als huishoudelijke afnemers.

Specifiek voor de huishoudelijke elektriciteitsafnemers komen we tot het overzicht in tabel 16.

Tabel 16: Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal huishoudelijke elektriciteitsafnemers (toegangspunten)

LEVERANCIER	1/01/2004	1/01/2011	1/01/2012	1/01/2013	1/01/2014
Electrabel Customer Solutions NV	75,69%	62,50%	58,73%	45,86%	42,72%
EDF Luminus NV	0,01%	20,68%	20,76%	20,02%	19,59%
eni gas&power NV	1,61%	8,66%	9,32%	10,47%	11,51%
Essent Belgium NV	0,60%	1,97%	3,19%	8,46%	8,34%
Lampiris NV	NVT	1,46%	2,46%	5,22%	5,66%
Eneco België BV	NVT	0,00%	0,30%	3,65%	5,50%
Netbeheerder	0,00%	3,17%	3,26%	3,19%	3,11%
Ecopower CVBA	0,08%	0,96%	1,13%	1,32%	1,42%
OCTA+ Energie NV	NVT	0,01%	0,20%	0,71%	1,01%
Elegant BVBA	0,00%	0,00%	<0,01%	0,42%	0,44%
Elektriciteitsbedrijf Merksplas BVBA	0,15%	0,34%	0,33%	0,32%	0,31%
Belpower International NV	NVT	0,23%	0,29%	0,32%	0,28%
Watz BVBA	NVT	NVT	NVT	<0,01%	0,05%
Wase Wind CVBA	NVT	0,03%	0,03%	0,04%	0,04%
Elexys N.V.	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%
Energie 2030 Agence SA	NVT	NVT	NVT	0,00%	<0,01%
Trevion NV	NVT	NVT	NVT	0,00%	<0,01%
Belgian Eco Energy NV	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
Axpo France & Benelux NV ⁽²⁾	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
E.ON Belgium NV	<0,01%	0,00%	0,00%	<0,01%	0,00%
Delta Energy Belgium NV	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
E.ON Global Commodities SE ⁽¹⁾	NVT	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Electrabel NV	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Energie der Nederlanden BV	NVT	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Energy Cluster NV	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
Elindus BVBA	NVT	NVT	NVT	NVT	0,00%
Endesa Energia SAU	NVT	0,00%	<0,01	0,00%	0,00%
Powerhouse BV	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
Scholt Energy Control NV	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
Groene Energie Administratie BVBA	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
Enovos Luxembourg SA	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
WE POWER NV	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
Electrawinds Distributie NV	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
GETEC Aktiengesellschaft	NVT	NVT	NVT	NVT	0,00%
TOTAAL	100%	100%	100%	100%	100%

⁽¹⁾ Op 5 maart 2013 werd E.ON Global Commodities SE de nieuwe naam van het voormalige E.ON Energy Trading GmbH.

⁽²⁾ Op 1 januari 2014 werd Axpo Benelux SA de nieuwe naam van het voormalige Axpo France & Benelux NV.

Huishoudelijke afnemers kunnen door hun distributienetbeheerder van elektriciteit en aardgas voorzien worden in het kader van de sociale openbaredienstverplichtingen als zij hun energiefactuur niet kunnen betalen. Dit kan ook tijdelijk om andere redenen gebeuren dan om wanbetaling. Bijvoorbeeld in geval van een verkeerd gelopen verhuizing. Wanneer er om één of andere reden geen leveringscontract meer bestaat met een commerciële leverancier springt de netbeheerder tijdelijk in. Na een hoogtepunt eind 2012 daalde het marktaandeel van de netbeheerder eind 2013 opnieuw licht. Met 3,11% bekleden de netbeheerders in het huishoudelijke elektriciteitssegment opnieuw de zevende plaats, tegenover de 4de plaats in 2011. Dit betekent wel nog dat bijna één op dertig gezinnen in Vlaanderen beleverd wordt door hun netbeheerder.

Bij de jaargelezen professionele afnemers (zie tabel 17) is het gecumuleerde marktaandeel van de top drie met 88,04% aanzienlijk groter dan in het huishoudelijke segment (73,82%). Toch neemt ook hier het aandeel van de top 3 af; in 2011 bedroeg het nog 95,37%. Dit is een significante afname, zeker omdat er een sterke herverdeling tussen de top 3 mee gepaard gaat.

Tabel 17: Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal professionele jaargelezen elektriciteitsafnemers (toegangspunten) op het distributienet in het betreffende kalenderjaar

LEVERANCIER	1/01/2004	1/01/2011	1/01/2012	1/01/2013	1/01/2014
Electrabel Customer Solutions NV	76,53%	71,97%	66,56%	58,41%	53,52%
EDF Luminus NV	0,03%	20,45%	21,66%	22,23%	21,73%
eni gas&power NV	1,88%	4,69%	7,15%	10,10%	12,79%
Essent Belgium NV	0,58%	1,25%	1,66%	3,28%	4,92%
Lampiris NV	NVT	0,53%	1,58%	2,71%	2,54%
Eneco België BV	NVT	0,02%	0,19%	1,17%	1,40%
OCTA+ Energie NV	NVT	0,02%	0,15%	0,46%	0,84%
Netbeheerder	0,00%	0,39%	0,31%	0,37%	0,43%
Elegant BVBA	0,00%	0,00%	<0,01%	0,37%	0,38%
Ecopower CVBA	0,03%	0,28%	0,30%	0,32%	0,34%
Watz BVBA	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,30%
Elektriciteitsbedrijf Merksplas BVBA	0,13%	0,28%	0,29%	0,28%	0,27%
Elexys NV	NVT	NVT	<0,01%	0,08%	0,20%
Belpower International NV	NVT	0,09%	0,11%	0,11%	0,10%
E.ON Belgium NV	0,01%	<0,01%	<0,01%	0,03%	0,07%
Trevion NV	NVT	NVT	0,00%	0,03%	0,05%
Elindus BVBA	NVT	NVT	NVT	NVT	0,04%
Wase Wind CVBA	NVT	0,03%	0,03%	0,04%	0,04%
WE POWER NV	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,02%
Belgian Eco Energy NV	NVT	NVT	NVT	<0,01%	0,02%
Scholt Energy Control NV	NVT	0,00%	0,00%	<0,01%	<0,01%
Energie 2030 Agence SA	NVT	NVT	NVT	0,00%	<0,01%
Enovos Luxembourg S.A.	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%
Electrawinds Distributie NV	NVT	NVT	0,00%	0,00%	<0,01%
Groene Energie Administratie BVBA	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
Powerhouse BV	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
Energie der Nederlanden BV	NVT	<0,01%	0,00%	0,00%	0,00%
Energy Cluster NV	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
Endesa Energia SAU	NVT	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Axpo Benelux SA ⁽²⁾	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
Delta Energy Belgium NV	NVT	NVT	0,00%	0,00%	0,00%
E.ON Global Commodities SE ⁽¹⁾	NVT	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Electrabel NV	0,07%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
GETEC Energie Aktiengesellschaft	NVT	NVT	NVT	NVT	0,00%
Energie I&V België BVBA	NVT	NVT	NVT	NVT	0,00%
Trianel Energie BV	<0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	NVT
DB Energie GmbH	NVT	0,00%	0,00%	0,00%	NVT
TOTAAL	100%	100%	100%	100%	100%

⁽¹⁾ Op 5 maart 2013 werd E.ON Global Commodities SE de nieuwe naam van het voormalige E.ON Energy Trading GmbH.

⁽²⁾ Op 1 januari 2014 werd Axpo Benelux SA de nieuwe naam van het voormalige Axpo France & Benelux NV.

2.3.2. Aardgas

Onderstaande tabel geeft de marktaandelen van de actieve aardgasleveranciers weer. Naast de marktaandelen wordt ook de datum van toekenning en eventueel de datum van opheffing van de leveringsvergunning vermeld.

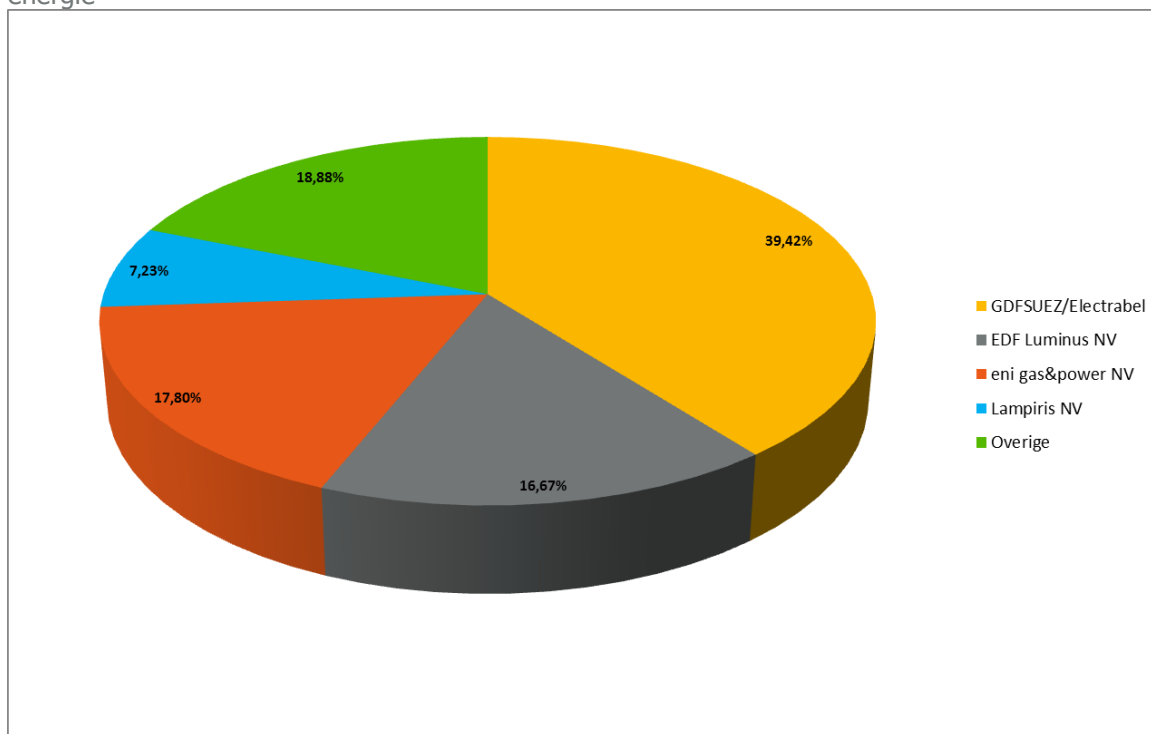
Tabel 18: Marktaandelen uitgedrukt in geleverd aardgas in het betreffende kalenderjaar aan afnemers op het distributienet

AARDGASLEVERANCIER	2004	2011	2012	2013	Datum vergunning
Electrabel Customer Solutions NV	72,37%	54,42%	47,90%	38,31%	22/04/2003
eni gas&power NV	7,86%	15,29%	15,39%	17,80%	3/12/2002
EDF Luminus NV	<0,01%	16,72%	16,70%	16,67%	14/04/2004
Lampiris NV	NVT	2,87%	4,99%	7,23%	28/08/2007
Essent Belgium NV	0,16%	1,84%	4,56%	6,65%	27/01/2004
Eneco België BV	NVT	1,48%	2,58%	4,53%	17/04/2007
Wingas GmbH	0,78%	1,68%	2,27%	2,07%	19/12/2002
Netbeheerders	0,18%	1,62%	1,58%	1,50%	
GAS Natural Europe SAS	NVT	<0,01%	0,83%	1,46%	1/06/2010
GDF SUEZ	5,43%	2,35%	2,01%	1,11%	16/12/2002
OCTA+ Energie NV	NVT	0,04%	0,26%	0,71%	25/08/2009
Elektriciteitsbedrijf Merksplas BVBA	0,01%	0,33%	0,33%	0,32%	17/08/2004
Energy Logistics & Services GmbH	NVT	0,37%	0,40%	0,21%	23/11/2010
Scholt Energy Control	NVT	NVT	NVT	0,18%	13/01/2009
Elegant BVBA	NVT	0,00%	0,05%	0,17%	13/01/2009
GETEC Energie Aktiengesellschaft	NVT	NVT	NVT	0,17%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ¹
Enovos Luxembourg SA	NVT	NVT	0,03%	0,04%	1/02/2011
Statoil A.S.A.	NVT	0,00%	0,04%	0,04%	7/12/2010
Dong Energy Sales BV	0,04%	0,04%	0,04%	0,03%	29/09/2005
NatGAS AG	NVT	NVT	NVT	0,03%	26/01/2011
Elexys NV	NVT	NVT	0,01%	0,02%	21/08/2012
Antargaz Belgium NV	NVT	NVT	NVT	0,01%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ¹
Belgian Eco Energy NV	NVT	NVT	NVT	0,01%	21/08/2012
Watz BVBA	NVT	NVT	NVT	< 0,01%	30/07/2013
Société Européenne de Gestion de l'Energie SA	NVT	NVT	NVT	< 0,01%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ¹
E.ON Belgium NV	NVT	0,00%	0,00%	0,00%	18/09/2007
E.ON Ruhrgas A.G.	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	28/01/2003
Electrabel N.V.	NVT	0,00%	0,00%	0,00%	9/12/2009
RWE Energy Belgium	NVT	0,93%	NVT	NVT	09/03/2009-06/09/2011
EDF Belgium N.V.	NVT	0,00%	NVT	NVT	29/11/2005-15/02/2011
ALG Négoce S.A.	NVT	NVT	NVT	NVT	10/05/2005-22/08/2006
City Power N.V.	0,18%	NVT	NVT	NVT	14/04/2004-22/08/2006
RWE Energy Nederland N.V.	NVT	NVT	NVT	NVT	23/08/2005-01/06/2010
Luminus N.V.	12,99%	NVT	NVT	NVT	16/12/2002-22/08/2006
Thenergo N.V.	NVT	NVT	NVT	NVT	9/05/2006-16/09/2008
TOTAAL	100%	100%	100%	100%	

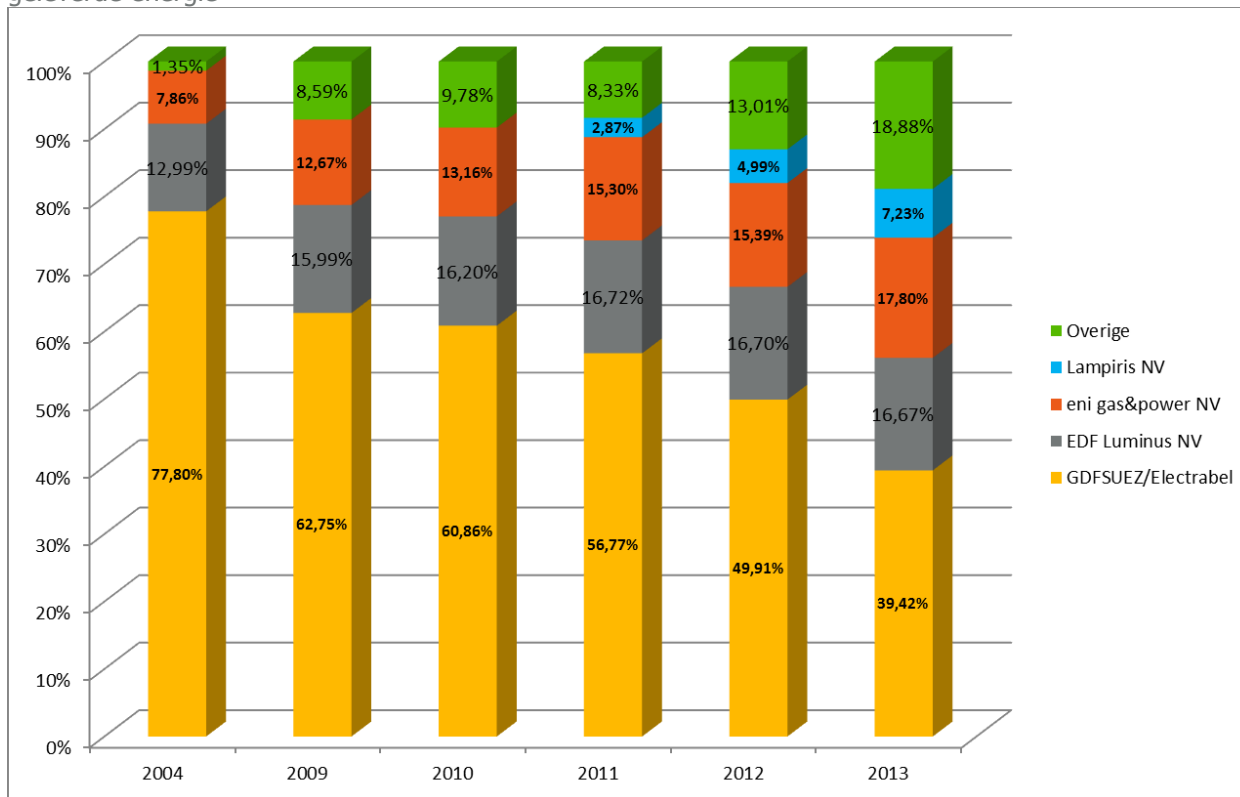
¹ Een leveringsvergunning van de VREG is niet vereist indien een leverancier reeds voldoet aan de eisen die gesteld worden door een andere lidstaat van de Europese Economische Ruimte, de federale overheid of een andere gewestelijke bevoegde overheid in verband met de levering van elektriciteit of aardgas.

Figuur 13 geeft de marktaandelen uitgedrukt in geleverde hoeveelheid energie van de grootste (groepen) aardgasleveranciers grafisch weer. Slechts een beperkt aantal aardgasleveranciers heeft een marktaandeel dat boven 2% uitstijgt. De leveranciers met een kleiner marktaandeel zitten in de groep "Overige". We hanteren hier het concept van *energiegroep*, d.w.z. dat vanaf 2011 het voormalige Nuon en Distrigas samen genomen worden als eni Gas & Power. Het marktaandeel van Electrabel/ECS en GDF SUEZ (het vroegere Gaz de France) wordt ook samen genomen. Electrabel/ECS neemt nog steeds het grootste deel van de leveringen op het distributienet voor haar rekening, maar de dominantie is toch sterk afgenomen de laatste jaren. De toename van het marktaandeel van de groep "Overige" is opvallend. Deze groep omvat de verschillende marktspelers met een marktaandeel onder de 2%. Net als vorig jaar neemt het marktaandeel van deze groep als geheel sterk toe.

Figuur 13: Marktaandelen van de grootste aardgasleveranciers (groepen) in 2013 uitgedrukt in geleverde energie

Figuur 14: Evolutie van de marktaandelen van de grootste aardgasleveranciers (groepen) uitgedrukt in geleverde energie

Onderstaande tabel geeft de positie weer van de markspelers die als de erfgenamen van de situatie vóór de vrijmaking kunnen worden beschouwd. Net als voor elektriciteit behoudt Electrabel Customer Solutions een dominante marktpositie in zijn specifieke wingebied. Het marktaandeel van EDF Luminus in het gebied van de zuivere netbeheerders is moeilijk te reconstrueren omdat Luminus nu binnen EDF Luminus valt. Toch kunnen we opmerken dat EDF Luminus in 2012 in zuiver gebied opnieuw terrein verliest, vooral ten voordele van eni Gas & Power (ex-Distrigas en Nuon).

Het marktaandeel van "de overige leveranciers en de aardgasnetbeheerder" in zuiver gebied herstelt zich verder, nadat het een terugval kende in 2011 en bereikt nu een hoger niveau dan het recordniveau van 25% in 2010. Dong Energy Sales is de standaardleverancier in de enclave Baarle-Hertog. Vooral nog is het technisch onmogelijk voor de inwoners om naar een andere in Vlaanderen vergunde leverancier over te stappen. Een aantal aardgasafnemers maakte wel de overstap van Dong naar een andere, Nederlandse, aardgasleverancier.

Tabel 19: Marktaandeel 2012 en 2013 van de historische leveranciers op het distributienet, uitgedrukt in geleverd aardgas

NETGEBIED(EN) MET ALS HISTORISCHE LEVERANCIER		Intergas Levering	Electrabel Customer Solutions	EDF Luminus = Luminus + SPE + City Power	eni gas&power NV	Overige leveranciers + ANB	Totaal
2012	Dong Energy Sales BV (Intergas Levering)	95,55%	0,09%	0,00%	0,44%	3,92%	100%
	Electrabel Customer Solutions NV	0,00%	54,44%	11,29%	14,97%	19,31%	100%
	EDF Luminus NV	0,00%	13,06%	45,85%	17,67%	23,41%	100%
2013	Dong Energy Sales BV (Intergas Levering)	94,05%	0,00%	0,00%	0,00%	5,95%	100%
	Electrabel Customer Solutions NV	0,00%	43,48%	12,52%	17,30%	26,70%	100%
	EDF Luminus NV	0,00%	10,89%	38,79%	20,46%	29,86%	100%

De volgende drie tabellen geven het marktaandeel van de individuele aardgasleveranciers weer op basis van het aantal eindafnemers dat ze op 1 januari 2014 beleveren. Vooral eni, Eneco en Octa+ zagen in 2013 hun aantal klanten toenemen.

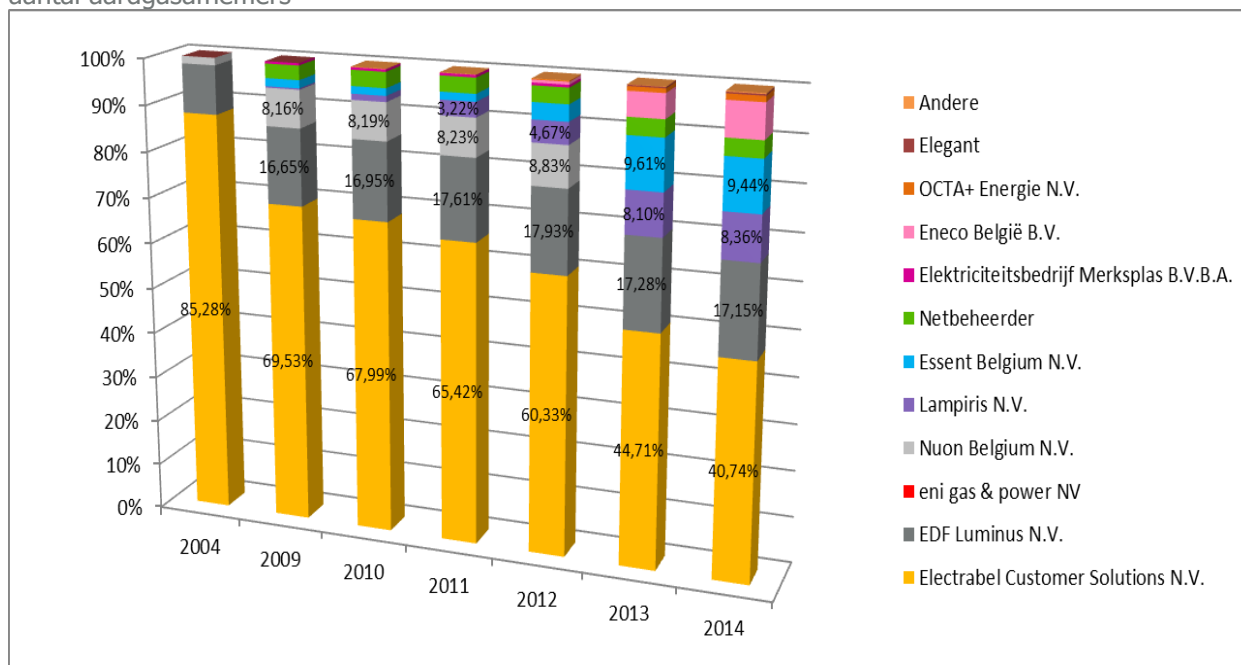
Tabel 20: Marktaandeelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal aardgasafnemers (toegangspunten)

AARDGASLEVERANCIER	1/01/2004	1/01/2011	1/01/2012	1/01/2013	1/01/2014
Electrabel Customer Solutions NV	85,28%	65,42%	60,33%	44,71%	40,74%
EDF Luminus NV	NVT	17,61%	17,93%	17,28%	17,15%
eni gas&power NV	1,56%	8,25%	8,85%	10,92%	12,85%
Essent Belgium NV	NVT	1,61%	3,50%	9,61%	9,44%
Lampiris NV	NVT	3,22%	4,67%	8,10%	8,36%
Eneco België BV	NVT	0,01%	0,60%	4,53%	6,34%
Netbeheerder	0,00%	3,28%	3,33%	3,21%	3,11%
OCTA+ Energie NV	NVT	<0,01%	0,18%	0,80%	1,07%
Elektriciteitsbedrijf Merksplas BVBA	NVT	0,55%	0,55%	0,53%	0,49%
Elegant BVBA	NVT	0,00%	0,00%	0,26%	0,29%
Dong Energy Sales BV	0,06%	0,05%	0,06%	0,05%	0,05%
Antargaz Belgium NV	NVT	NVT	NVT	NVT	0,04%
Elexys NV	NVT	NVT	NVT	NVT	0,02%
Watz BVBA	NVT	NVT	NVT	NVT	0,01%
GAS Natural Europe SAS	NVT	0,00%	<0,01%	<0,01%	0,01%
Scholt Energy Control BV	NVT	NVT	NVT	0,00%	<0,01%
Belgian Eco Energy NV	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
Wingas GmbH	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
Total Gas&Power Belgium NV	NVT	NVT	NVT	NVT	<0,01%
GDF SUEZ	0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
Powerhouse BV	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
GETEC Energie Aktiengesellschaft	NVT	NVT	NVT	NVT	<0,01%
Enovos Luxembourg GmbH	NVT	NVT	0,00%	<0,01%	<0,01%
Société Européenne de Gestion de l'Energie SA	NVT	NVT	NVT	NVT	<0,01%
Statoil ASA	NVT	0,00%	0,00%	<0,01%	<0,01%
natGAS AG	NVT	NVT	0,00%	<0,01%	<0,01%
Axpo Benelux SA	NVT	NVT	NVT	NVT	<0,01%
Energy Cluster BV	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
GAS Natural Europe SAS	NVT	0,00%	<0,01%	<0,01%	0,00%
Groene Energie Administratie BVBA	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
E.ON Belgium NV	NVT	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
E.ON Ruhrgas AG	NVT	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Electrabel NV	NVT	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Energy Logistics & Services GmbH	NVT	0,00%	0,00%	<0,01%	NVT
EDF Belgium NV	NVT	0,00%	0,00%	0,00%	NVT
RWE Energy Belgium	NVT	<0,01%	<0,01%	NVT	NVT
TOTAAL	100%	100%	100%	100%	100%

Het relatieve aantal aardgasafnemers dat door de distributienetbeheerders wordt beleverd omdat hun leveringscontract door de commerciële aardgasleverancier werd opgezegd, ligt voor het eerst op hetzelfde niveau als voor elektriciteit (3,11%). Toch is ook hier in 2013 opnieuw een daling te zien.

Figuur 15: : Evolutie van de marktaandeelen van de grootste aardgasleveranciers uitgedrukt in totaal aantal aardgasafnemers

Tabel 21: Marktaandeelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal huishoudelijke aardgasafnemers

AARDGASLEVERANCIER	1/01/2004	1/01/2011	1/01/2012	1/01/2013	1/01/2014
Electrabel Customer Solutions NV	84,96%	64,45%	59,32%	43,05%	39,48%
EDF Luminus NV	NVT	17,30%	17,44%	16,53%	16,49%
eni gas&power NV	1,67%	8,85%	9,51%	11,12%	12,67%
Essent Belgium NV	NVT	1,61%	3,66%	10,44%	10,02%
Lampiris NV	NVT	3,45%	4,87%	8,58%	8,81%
Eneco België BV	NVT	0,00%	0,61%	4,92%	7,01%
Netbeheerder	0,00%	3,70%	3,78%	3,64%	3,53%
OCTA+ Energie	NVT	<0,01%	0,18%	0,85%	1,09%
Elektriciteitsbedrijf Merksplas BVBA	NVT	0,58%	0,58%	0,55%	0,51%
Elegant BVBA	NVT	0,00%	0,00%	0,26%	0,29%
Dong Energy Sales BV	0,07%	0,06%	0,06%	0,06%	0,05%
Antargaz Belgium NV	NVT	NVT	NVT	NVT	0,04%
Watz BVBA	NVT	NVT	NVT	NVT	0,01%
Elexys NV	NVT	NVT	NVT	NVT	<0,01%
GAS Natural Europe SAS	NVT	0,00%	0,00%	<0,01%	<0,01%
Belgian Eco Energy NV	NVT	NVT	NVT	NVT	<0,01%
GETEC Energie Aktiengesellschaft	NVT	NVT	NVT	NVT	<0,01%
Scholt Energy Control BV	NVT	NVT	NVT	NVT	<0,01%
Société Européenne de Gestion de l'Energie SA	NVT	NVT	NVT	NVT	0,00%
Statoil ASA	NVT	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Total Gas&Power Belgium NV	NVT	NVT	NVT	NVT	0,00%
Powerhouse BV	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
natGAS AG	NVT	NVT	0,00%	0,00%	0,00%
Wingas GmbH	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Groene Energie Administratie BVBA	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
GDF SUEZ	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Energy Cluster BV	NVT	NVT	NVT	NVT	0,00%
Enovos Luxembourg SA	NVT	NVT	0,00%	0,00%	0,00%
Axpo Benelux SA	NVT	NVT	NVT	NVT	0,00%
Electrabel NV	NVT	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
E.ON Belgium NV	NVT	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
E.ON Ruhrgas AG	NVT	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Energy Logistics & Services GmbH	NVT	0,00%	0,00%	0,00%	NVT
TOTAAL	100%	100%	100%	100%	100%

Zoals tabel 22 hieronder aantoont, heeft Electrabel Customer Solutions bij de professionele aardgasafnemers (48,81%) nog altijd een aanzienlijk hoger marktaandeel op basis van aantal afnemers dan op de huishoudelijke markt (39,48%). Toch is ook hier opnieuw een gevoelige daling van het marktaandeel te zien.

Tabel 22: Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal professionele jaargelezen aardgasafnemers (toegangspunten)

AARDGASLEVERANCIER	1/01/2004	1/01/2011	1/01/2012	1/01/2013	1/01/2014
Electrabel Customer Solutions NV	87,52%	72,44%	67,54%	55,59%	48,81%
EDF Luminus NV	NVT	19,34%	21,08%	22,14%	21,28%
eni gas&power NV	0,75%	4,09%	4,45%	9,67%	13,90%
Essent Belgium NV	NVT	1,61%	2,45%	4,27%	5,98%
Lampiris NV	NVT	1,63%	3,10%	4,77%	5,35%
Eneco België BV	NVT	0,01%	0,42%	1,89%	2,15%
OCTA+ Energie	NVT	0,01%	0,16%	0,51%	1,00%
Netbeheerder ⁽¹⁾	0,00%	0,50%	0,41%	0,47%	0,50%
Elektriciteitsbedrijf Merksplas BVBA	NVT	0,36%	0,38%	0,38%	0,36%
Elegant BVBA	NVT	0,00%	0,00%	0,28%	0,33%
Elexys NV	NVT	NVT	NVT	NVT	0,14%
Antargaz Belgium NV	NVT	NVT	NVT	NVT	0,05%
Belgian Eco Energy NV	NVT	NVT	NVT	<0,01%	0,04%
Watz BVBA	NVT	NVT	NVT	NVT	0,03%
Scholt Energy Control BV	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,03%
GAS Natural Europe SAS	NVT	0,00%	<0,01%	0,01%	0,02%
Total Gas&Power Belgium NV	NVT	NVT	NVT	NVT	0,01%
Wingas GmbH	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
GDF SUEZ	0,06%	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
Société Européenne de Gestion de l'Energie SA	NVT	NVT	NVT	NVT	<0,01%
natGAS AG	NVT	NVT	0,00%	<0,01%	<0,01%
Statoil ASA	NVT	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Powerhouse BV	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
GETEC Energie Aktiengesellschaft	NVT	NVT	NVT	NVT	0,00%
Groene Energie Administratie BVBA	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
Energy Cluster BV	NVT	NVT	NVT	0,00%	0,00%
Energy Logistics & Services GmbH	NVT	NVT	0,00%	0,00%	0,00%
Enovos Luxembourg GmbH	NVT	NVT	0,00%	0,00%	0,00%
Dong Energy Sales BV	0,00%	<0,01%	<0,01%	<0,01%	0,00%
Axpo Benelux SA	NVT	NVT	NVT	NVT	0,00%
Electrabel NV	NVT	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
E.ON Belgium NV	NVT	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
E.ON Ruhrgas AG	NVT	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
TOTAAL	100%	100%	100%	100%	100%

⁽¹⁾ Bij professionele afnemers van wie het contract door de leverancier werd opgezegd, moet de netbeheerder ter plaatse gaan om de stroom- en gastoevoer af te sluiten. Ingeval die effectieve fysieke ingreep niet onmiddellijk kan worden uitgevoerd, worden die afnemers noodgedwongen tijdelijk door de netbeheerder beleverd.

2.4. Concentratie en marktmacht

2.4.1. Herfindahl-Hirschman index (HHI)

De HHI index is een van de meest gebruikte maatstaven voor de concentratiegraad in een economische sector en zegt iets over de mate van concurrentie in een bepaalde markt. Daarbij slaat de term "concentratiegraad" op een maatstaf voor het aantal aanbieders, maar ook op hun grootte. Voor de berekeningsmethode van de Herfindahl-Hirschman index, zie Bijlage 1.

2.4.1.1. HHI op basis van marktaandelen in aantal toegangspunten

Voor de berekening van de HHI gaan we logischerwijze opnieuw van een groepsbenadering uit. GDF Suez is de fusie van het vroegere Gaz de France en Suez. Suez is op zijn beurt de moedermaatschappij van Electrabel Customer Solutions en Electrabel NV. Daarom worden al deze maatschappijen in de HHI-analyse als de groep GDF Suez gezien. Andere bedrijven die als één groep worden beschouwd zijn E.ON Belgium en E.ON Energy Trading en Essent en RWE. Voor de berekening van de HHI voor aardgas omvat eni Gas & Power de vroegere maatschappijen Nuon België en Distrigas.

Tabel 23: HHI elektriciteit

ELEKTRICITEIT	HHI 31/12/2010	HHI 31/12/2011	HHI 31/12/2012	HHI 31/12/2013
AMR	4.181	3.769	2.977	2.740
MMR	4.462	4.313	3.438	3.267
Jaargelezen Professioneel	5.623	5.298	4.090	3.565
Jaargelezen Huishoudelijk	4.425	4.046	2.921	2.478
Totale markt	4.595	4.227	3.094	2.640

Net zoals vorig jaar is een spectaculaire positieve evolutie merkbaar wat de concentratiegraad betreft. Onder invloed van de ingrijpende wijzigingen van de marktaandelen in 2012 was de evolutie van de concentratie-index toen bijzonder opvallend. 2013 trekt die positieve evolutie door, zij het iets minder uitgesproken. Hoewel de indexen ook in 2013 nog niet op het niveau zijn dat aanzien wordt als een volledig concurrentiële markt¹⁰, betekent 2013 (net als 2011 en 2012) opnieuw een sterke verbetering op dit vlak en benaderen we voor bepaalde markten al de streefwaarde van 1800 die over het algemeen vooropgezet wordt als voorwaarde voor een competitieve markt.

De markten van de professionele MMR en jaargelezen elektriciteitsafnemers (zie tabel 23), hoewel nog altijd meer geconcentreerd dan de huishoudelijke markt, boekten verder vooruitgang op vlak van de concentratie indexen in 2013.

Tabel 24: HHI aardgas

AARDGAS	HHI 31/12/2010	HHI 31/12/2011	HHI 31/12/2012	HHI 31/12/2013
AMR	3.790	3.621	3.149	2.694
MMR	4.676	4.141	3.443	2.755
Jaargelezen Professioneel	5.644	5.142	3.883	3.167
Jaargelezen Huishoudelijk	4.558	4.032	2.679	2.228
Totale markt	4.680	4.157	2.815	2.334

¹⁰ Een markt wordt doorgaans als concurrentieel aanzien wanneer de HHI gelijk of lager is dan 1800.

Ook voor wat de aardgasmarkt betreft is een sterke verbetering merkbaar wat de evolutie van de concentratie-index betreft. Hoewel de streefwaarde van 1800¹¹ die in de economische theorie voor de HHI als aanvaardbaar wordt gezien om van een concurrentieel markt te spreken, nog niet bereikt is, komen we in Vlaanderen voor aardgas steeds dichterbij de buurt van dit doel.

De aardgasmarkt was in 2013 minder sterk geconcentreerd dan de elektriciteitsmarkt. Ook op de aardgasmarkt doet de grootste concentratie zich voor bij het professionele segment. Het is opvallend dat de markten van de professionele MMR en jaargelezen aardgasafnemers (zie tabel 24) veel minder snel vooruitgang boekten op vlak van de concentratie-indexen in 2013.

2.4.1.2. HHI op basis van marktaandelen in volumes

Tabel 25: HHI berekend op basis van marktaandelen in volumes

ELEKTRICITEIT	HHI 2010	HHI 2011	HHI 2012	HHI 2013
Totale markt	4.782	4.326	3.667	3.089
AARDGAS	HHI 2010	HHI 2011	HHI 2012	HHI 2013
Totale markt	4.110	3.761	3.068	2.190

De berekende waarden op basis van geleverde volumes tonen opnieuw, net zoals voorgaande jaren het geval was, een sterke verbetering in 2013. Dit is vooral voor de aardgasmarkt het geval.

2.4.2. C3 concentratie index

Een alternatief voor de HHI-index bij het meten van de concurrentieel toestand van een markt is de C3 concentratie-index. Voor de berekening van de C3-index beschouwen we opnieuw Electrabel Customer Solutions, GDF Suez en Electrabel NV als één groep, net als E.ON Belgium en E.ON Energy Trading, en Essent en RWE. Voor de berekening voor aardgas omvat ook hier eni Gas & Power de vroegere maatschappijen Nuon België en Distrigas.

Voor elektriciteit geeft de C3-concentratie-index aan dat het gezamenlijke marktaandeel van de drie ondernemingen of groepen met het grootste marktaandeel rond de 76% uitkomt, tegenover 81% in 2012 en zelfs 90% in 2011. De leveranciers met het grootste marktaandeel zijn nog altijd Electrabel Customer Solutions + Electrabel NV, EDF Luminus en eni Gas & Power. De uitzondering is de submarkt MMR met ECS + Electrabel + GDF, EDF Luminus en Lampiris als de top 3 elektriciteitsleveranciers.

Tabel 26: C3 elektriciteit

ELEKTRICITEIT	C3 31/12/2010	C3 31/12/2011	C3 31/12/2012	C3 31/12/2013
AMR	92,25%	89,60%	85,26%	81,29%
MMR	95,76%	94,47%	92,03%	89,37%
Jaargelezen Professioneel	97,12%	95,89%	91,38%	88,10%
Jaargelezen Huishoudelijk	91,84%	89,29%	79,01%	73,77%
Totale markt	92,69%	90,38%	81,16%	76,32%

Opvallend is dat de C3 concentratie-index nauwelijks verandert als we naar de marktaandelen in volume geleverde energie kijken. De drie grootste elektriciteitsleveranciers in termen van volume (Electrabel Customer Solutions + Electrabel NV, EDF Luminus en eni Gas & Power) leveren samen 79,66% van alle

¹¹ In sommige gevallen worden andere streefwaarden naar voor geschoven vanaf wanneer een markt als concurrentieel bestempeld wordt, van 1.800 tot 2.500.

elektriciteit aan eindafnemers op het distributienet in Vlaanderen (zie figuren 10 en 11). In 2012 was dit nog 89,04%.

Tabel 27: C3 aardgas

AARDGAS	C3 31/12/2009	C3 31/12/2010	C3 31/12/2012	C3 31/12/2013
AMR	91,61%	86,41%	81,24%	78,50%
MMR	94,64%	93,31%	80,43%	78,53%
Jaargelezen Professioneel	96,62%	95,87%	87,99%	84,16%
Jaargelezen Huishoudelijk	92,75%	90,61%	74,18%	68,67%
Totale markt	93,22%	91,26%	76,01%	70,78%

Voor aardgas zijn de drie grootste leveranciers in termen van volume opnieuw Electrabel Customer Solutions + GDF Suez, EDF Luminus en eni Gas & Power eind 2013. Omdat vanaf 2011 Distrigas en Nuon België samen worden genomen omdat ze tot dezelfde groep behoren, ging de C3 concentratie-index er toen zelfs op achteruit. Dit werd in 2012 weer omgebogen en deze trend zet zich verder in 2013: de drie grootste groepen leverden samen 73,89% van het aardgasvolume (zie figuren 13 en 14), waar dit in 2012 nog 85,02% bedroeg.

2.4.3. Conclusie

Zowel op basis van de HHI-index als op basis van de C3 indicator blijkt dat de Vlaamse elektriciteits- en aardgasmarkten in 2013 weer een belangrijke verbetering op vlak van de marktconcentratie – en dus van de concurrentie – kon optekenen, maar toch nog altijd te geconcentreerd blijven. Dit is enerzijds te wijten aan het snel verminderende, maar nog altijd belangrijke marktaandeel van de historische leveranciers, anderzijds aan het effect van fusies en participaties tussen de verschillende spelers, die soms voor een (tijdelijke) stijging van de concentratiegraad zorgden.

Toch kunnen we zeggen dat de bijzonder positieve tendens die ingezet was in 2011 zich net als in 2012 ook sterk doorzette in 2013.

2.5. Productaanbod

2.5.1. Elektriciteit en Aardgas

Een andere manier om de concurrentie op de energiemarkt in kaart te brengen, is te kijken naar het aantal *keuzemogelijkheden* dat de afnemer heeft. Het aantal producten dat door energieleveranciers wordt aangeboden nam sinds 2010 sterk toe (met een kleine 50%) om dan in 2012 onder invloed van de plafonnering van de variabele energiecontracten weer af te nemen. Deze trend blijkt in 2013 weer omgekeerd. In alle submarkten die we identificeren neemt het aantal aangeboden contracten weer toe. Hoewel we nog niet op dat niveau zijn, leidt een te groot aantal producten op een bepaald ogenblik mogelijk wel eerder tot verwarring dan tot een betere marktwerking.

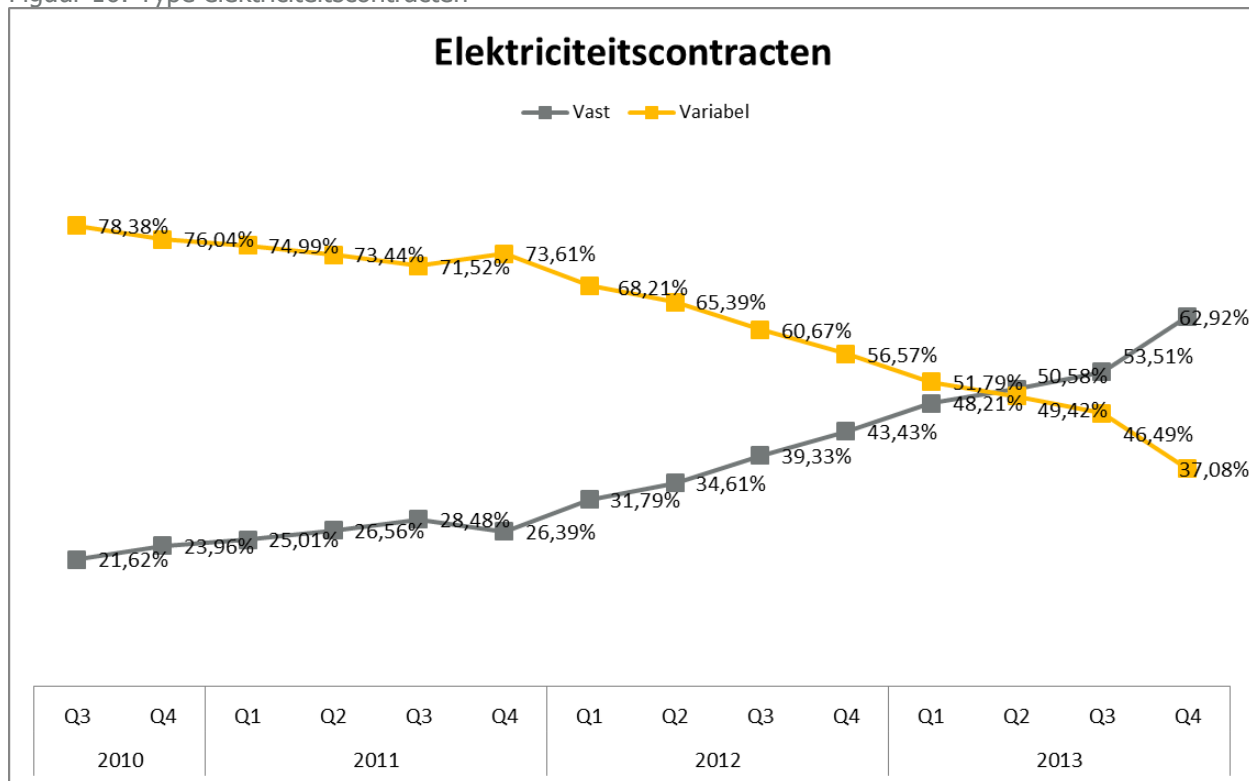
Tabel 28: Aantal aangeboden contracten op de markt

	Huishoudelijk Elektriciteit		Kleinzakelijk Elektriciteit		Huishoudelijk Gas		Kleinzakelijk Gas	
	jan	dec	jan	dec	jan	dec	jan	dec
2012								
aantal contracten aangeboden	49	46	48	51	26	32	22	30
2013								
aantal contracten aangeboden	37	45	44	53	28	29	26	29

Producten op de energiemarkt variëren al naargelang looptijd, herkomst van de geleverde stroom, vast of variabel karakter en hebben soms een optie waarbij extra diensten worden aangeboden (advies, onderhoud,...).

Zoals te zien in figuur 16 zette de stijgend trend van de vaste prijscontracten in de elektriciteitsmarkt zich sterk door in 2013. Waar eind 2012 nog iets meer dan de helft van de contracten voor elektriciteit een variabel karakter had, is de dominante contractvorm nu het contract met vaste energiecomponent. Hoewel bepaalde parameters (nettarieven, bijdrage voor stroom uit hernieuwbare bronnen en uit warmtekrachtkoppeling) in de loop van het contract kunnen aangepast worden (onder invloed van beslissingen van de overheid of de bevoegde regulator, is de klant met deze contracten verzekerd van een stabiele energieprijzen gedurende de loop van het contract.

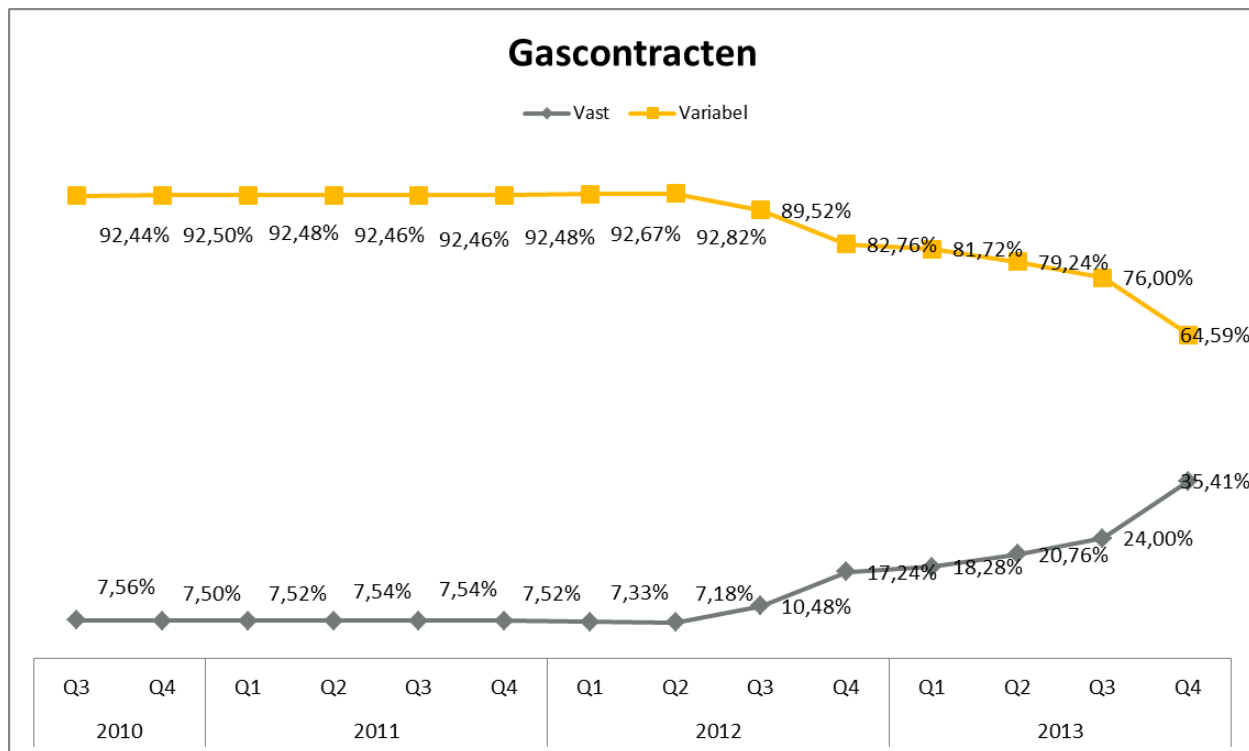
Figuur 16: Type elektriciteitscontracten

Voor aardgas ligt deze verhouding anders (zie figuur 17). 64,59% van de contracten heeft een variabel karakter, wat inhoudt dat de afnemer intekent op een prijsformule waarvan 1 of meerdere onderdelen (parameters) op frequente basis (vb. maandelijks) veranderen. Slechts 35,41% heeft een vast karakter.

Dit wil zeggen dat de energiecomponent gedurende de looptijd van het contract niet de evoluties van een achterliggende prijsparameter volgt, maar dat deze parameters bij aanvang van het contract vastgeklikt worden.

Figuur 17: Type aardgascontracten

3. Elektriciteits- en aardgasprijzen

De VREG streeft ernaar de transparantie van de energiemarkt in Vlaanderen te verhogen door de evolutie van de elektriciteits- en aardgasprijzen voor huishoudelijke en kleine professionele afnemers op te volgen en hierover duidelijk te informeren.

De prijsgegevens¹² in dit rapport zijn gebaseerd op de gegevens die de verschillende energieleveranciers aan ons overmaakten voor de V-test, de vergelijkingsmodule op www.vreg.be die de Vlaamse huishoudelijke en kleine professionele elektriciteits- en aardgasafnemers¹³ toelaat om de aangeboden producten te vergelijken op basis van hun belangrijkste kenmerken. We verduidelijken onze werkwijze, waarbij er gebruik gemaakt wordt van typeafnemers (zie Bijlagen 3 en 4), in Bijlage 2.

3.1. Evolutie van de elektriciteitsprijzen

3.1.1. Huishoudelijke afnemers

3.1.1.1. Prijzen voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik

Figuur 18 toont de evolutie van verschillende prijsniveaus voor huishoudelijke elektriciteitsafnemers met een doorsnee verbruik, de gewogen gemiddelde prijs van de standaardleveranciers¹⁴, de gewogen gemiddelde prijs van de contracten¹⁵ en de gewogen gemiddelde laagste prijs¹⁶.

In tegenstelling tot vorig jaar lag het niveau van de in de figuur weergegeven prijscurven in december 2013 lager dan een jaar voordien (gewogen gemiddelde prijs van de contracten -4,18%; gewogen gemiddelde laagste prijs -5,85%). De gewogen gemiddelde prijs van de standaardleveranciers kan niet zinvol meer berekend worden omdat alle klanten identieke voorwaarden aangeboden kregen als dewelke gelden voor hun meest populaire contract. De grafiek toont het prijsniveau van de standaardleveranciers maar tot en met eind 2012.

¹² De prijzen voor huishoudelijke afnemers zijn inclusief btw. De prijzen voor kleine professionele afnemers zijn exclusief btw.

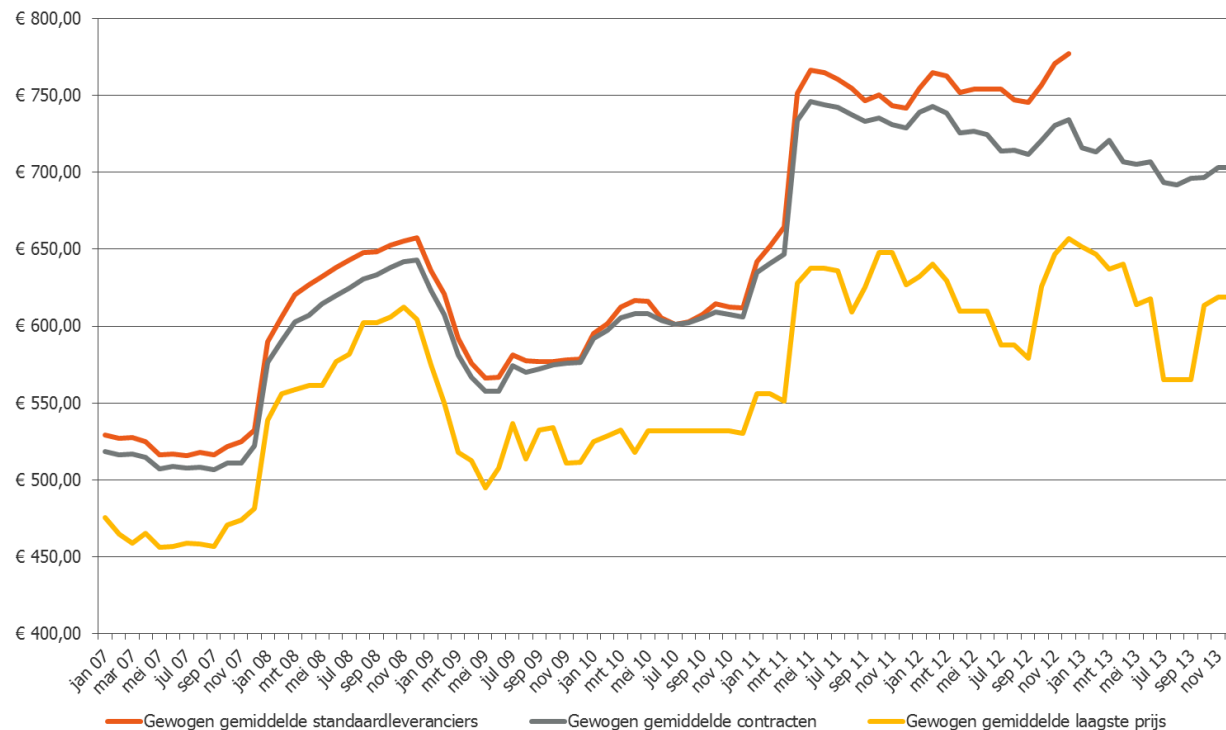
¹³ De VREG definieert kleine professionele elektriciteitsafnemers als professionele jaargemeten elektriciteitsafnemers op laagspanning met een aansluitingsvermogen kleiner dan 56 kVA en kleine professionele aardgasafnemers als professionele jaargemeten aardgasafnemers met een lage drukaansluiting.

¹⁴ De afnemers die de prijs van de standaardleverancier betaalden noemen we de passieve afnemers, dit zijn de afnemers die nog geen contract sloten. Op 1 januari 2013 werden deze afnemers overgezet naar het meest voorkomende product van de respectievelijke leveranciers. In deze en de volgende grafieken stopt de prijscurve hierdoor eind 2012.

¹⁵ De afnemers die een contract ondertekenden en de prijs betalen van het afgesloten contract zijn de actieve afnemers.

¹⁶ De afnemers die actief op zoek gaan naar de laagste prijs in hun distributienetgebied betalen deze laagste prijs.

Figuur 18: Evolutie van de elektriciteitsprijzen voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik (typecategorie Dc, 1.600 kWh dagverbruik en 1.900 kWh nachtverbruik op jaarbasis; 3 personen)¹⁷

Eind 2013 bedraagt het prijsverschil tussen de gewogen gemiddelde prijs van de contracten en de gewogen gemiddelde laagste prijs € 84,82.

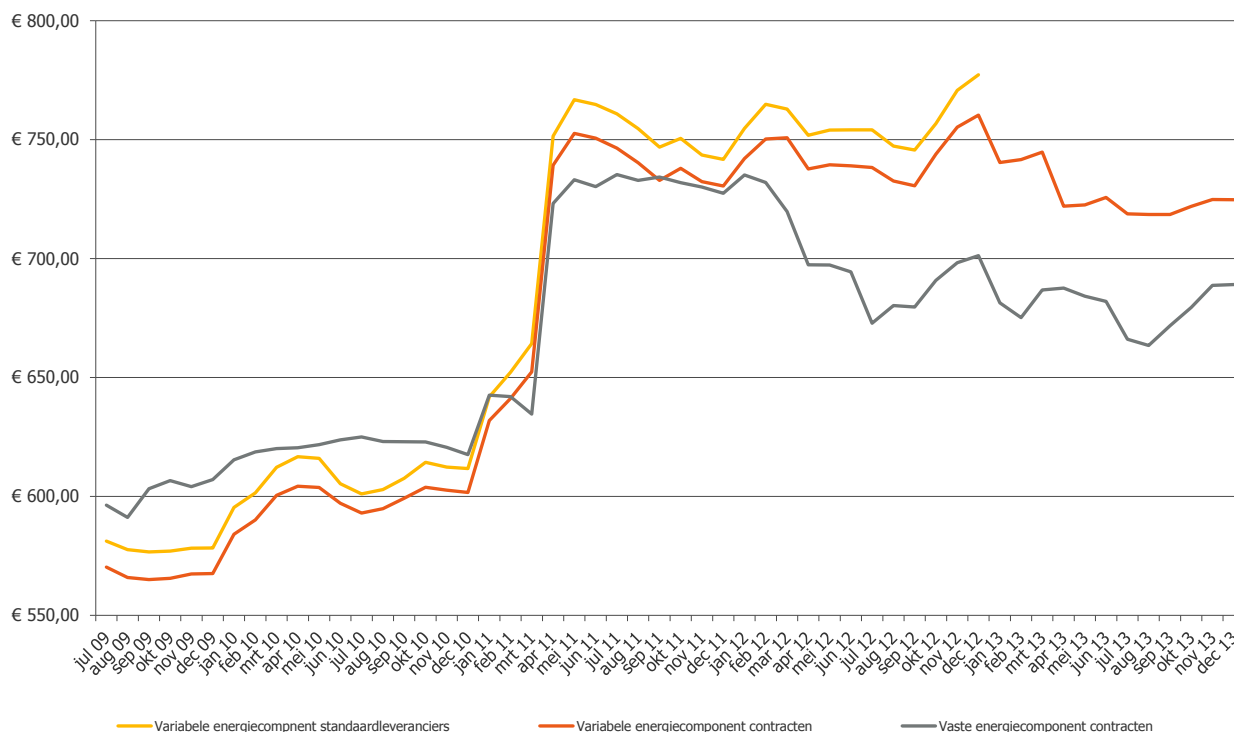
Sinds juli 2009 berekenen we gewogen gemiddelde prijzen, waarbij we een onderscheid maken op basis van het *vaste* of *variabele* karakter van de energiecomponent. Het resultaat wordt getoond in figuur 19.

In december 2013 ligt de curve van de gewogen gemiddelde prijs van contracten met vaste energiecomponent na meer dan 2 jaar nog altijd het laagst. Eind 2013 was de gewogen gemiddelde prijs van de contracten met variabele energiecomponent lager dan eind 2012 (-4,68%). De gewogen gemiddelde prijs van de contracten met vaste energiecomponent ligt ook lager, maar de prijsdaling is minder groot (-1,74%). In de figuur is duidelijk te zien dat het verschil tussen beide prijscurven sinds 2012, toen voor een groot deel van het jaar de prijzen van de contracten met variabele energiecomponent geplafonneerd waren, sterk toegenomen is. Het prijsverschil tussen beide prijscurven bedraagt eind 2013 € 35,64.

De vaststelling dat de gewogen gemiddelde prijs van de contracten met variabele energiecomponent hoger is dan die van de contracten met vaste energiecomponent gaat in tegen het intuïtieve aanvoelen dat de prijs van de contracten met vaste energiecomponent het hoogst is doordat de energieleveranciers een hogere marge nemen om zichzelf in te dekken tegen potentiële onvoorziene stijgingsrisico's.

¹⁷ Vóór de invoering van het weekendtarief op 1 januari 2007 was het jaarverbruik van deze typecategorie opgesplitst in 2.200 kWh dagverbruik en 1.300 kWh nachtverbruik.

Figuur 19: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen vaste en variabele energiecomponent voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik

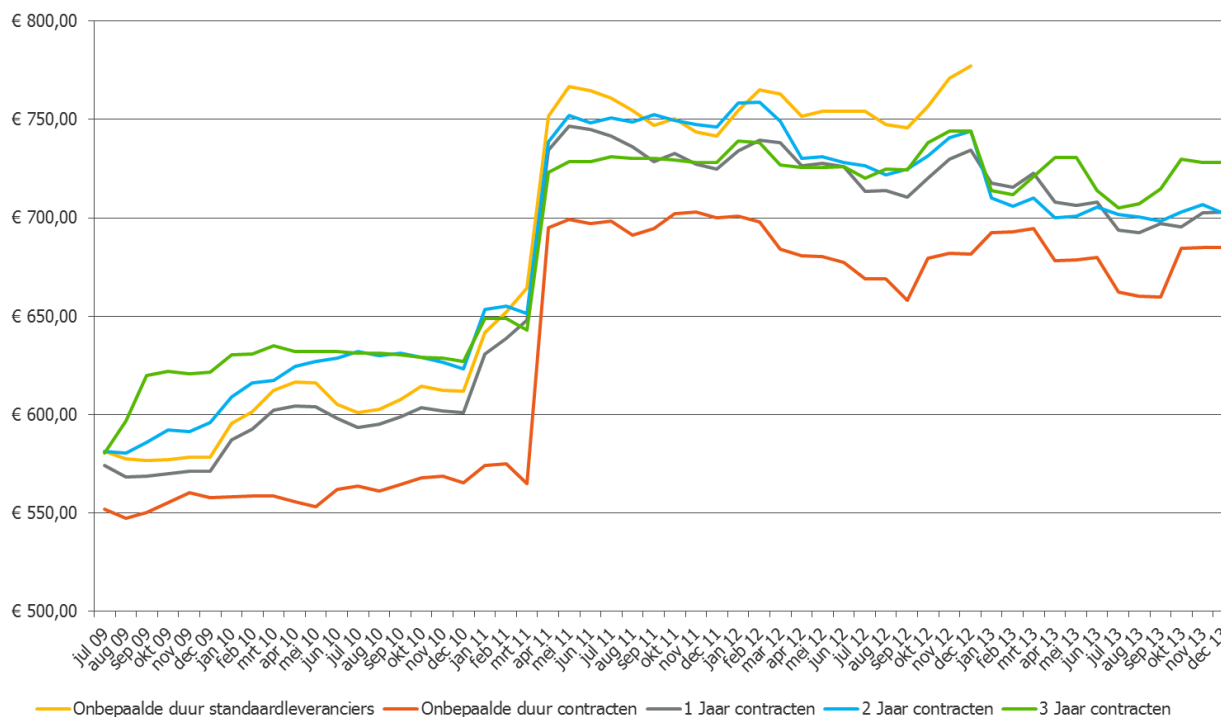

Sinds juli 2009 berekenen we ook gewogen gemiddelde prijzen, waarbij een onderscheid gemaakt wordt op basis van de looptijd van het contract¹⁸. Het resultaat wordt getoond in figuur 20.

Sinds april 2013 ligt de prijscurve van de gewogen gemiddelde prijs van de contracten van 3 jaar het hoogst (€ 728,17 in december 2013). Het prijsverschil met de laagste prijscurve bedraagt op het einde van het jaar € 43,36. De curven van de gewogen gemiddelde prijs van de contracten van 1 jaar (in december € 703,14) en van de contracten van 2 jaar (in december € 702,13) sluiten het ganse jaar redelijk nauw bij elkaar aan.

¹⁸ Afnemers die beleverd werden door de standaardleveranciers sloten geen contract af.

Figuur 20: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen looptijd voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik

3.1.1.2. Verdeling van de elektriciteitsprijs voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik

De totale jaarlijkse kost die door de energieleveranciers aan hun eindafnemers wordt aangerekend, kan worden uitgesplitst in verschillende prijsonderdelen:

- energiekost (omvat de energiecomponent, de jaarlijkse vergoeding, de kosten voor groene stroom en de kosten voor WKK);
- nettarieven (distributie- en transmissienettarieven);
- heffingen;
- btw.

De leveranciers kunnen zich van elkaar onderscheiden op basis van de energiekost¹⁹. Sinds 1 juli 2009 maakt de federale bijdrage deel uit van de transmissienettarieven. Omwille van het cascadeprincipe (doorrekening van transmissienetbeheerder Elia naar distributienetbeheerders naar elektriciteitsleveranciers) verschilt de federale bijdrage per distributienetbeheerder.

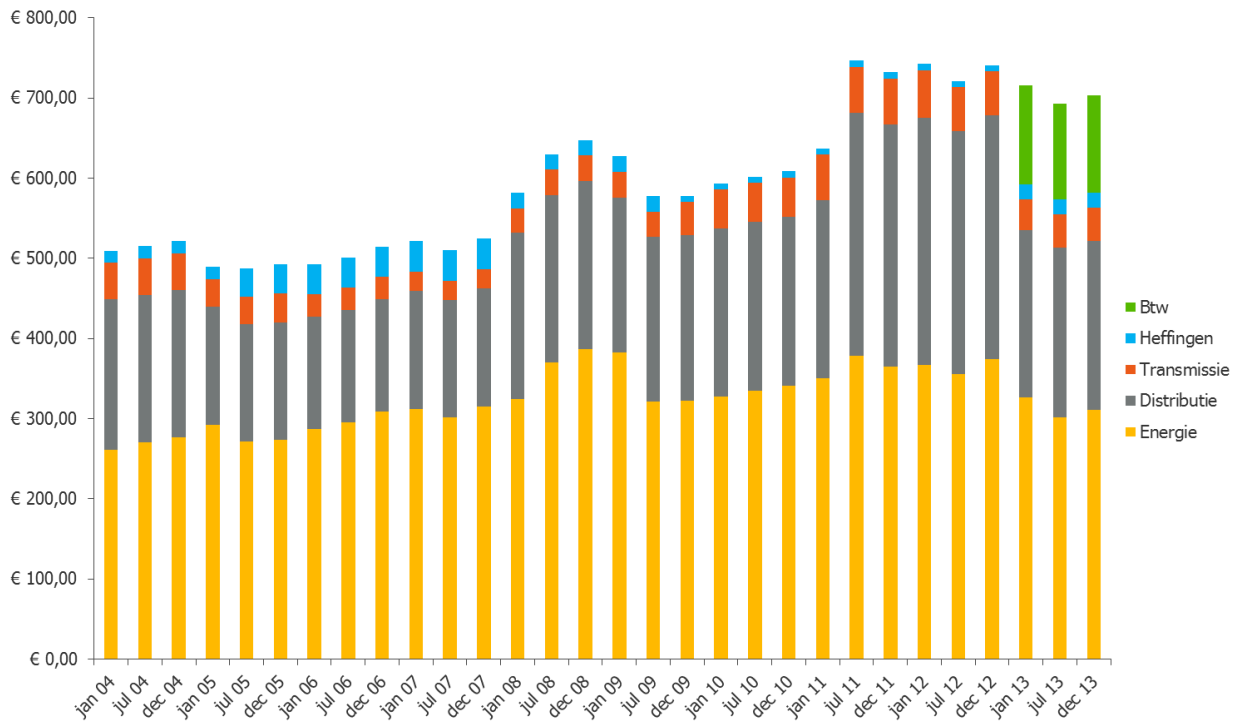
In figuur 21 worden de prijsonderdelen voor een gezin met een doorsnee verbruik weergegeven. De federale bijdrage wordt voor de periode december 2009 t.e.m. december 2012 in het prijsonderdeel Transmissie gerekend. Sinds 2013 wordt ze bij het prijsonderdeel Heffingen gezet. Sinds 2013 wordt de gratis elektriciteit in mindering gebracht van het prijsonderdeel Distributie²⁰ en wordt de btw niet langer bij de verschillende onderdelen geteld, maar als apart onderdeel weergegeven. De prijscomponenten Kosten voor groene stroom en Kosten voor WKK rekenen we nog altijd bij het prijsonderdeel Energie.

¹⁹ In het verleden kon dit ook o.b.v. de heffingen Denuclearisatie en Kyoto (sinds april 2012 bedraagt deze 0 c€/kWh).

²⁰ Voordien werd de gratis elektriciteit proportioneel verdeeld over de prijsonderdelen Energie, Distributie en Transmissie.

De prijs die een huishoudelijke afnemer betaalt, varieert in functie van zijn woonplaats, aangezien de hoogte van de distributie- en transmissienettarieven verschilt tussen de verschillende Vlaamse distributienetgebieden.

Figuur 21: Verdeling van de elektriciteitsprijs voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik

In december 2013 bedraagt het procentueel aandeel van 'Energie' 44,12%, van 'Distributie' 30,08%, van 'Transmissie' 5,90%, van 'Heffingen' 2,55% en van 'Btw' 17,36%.

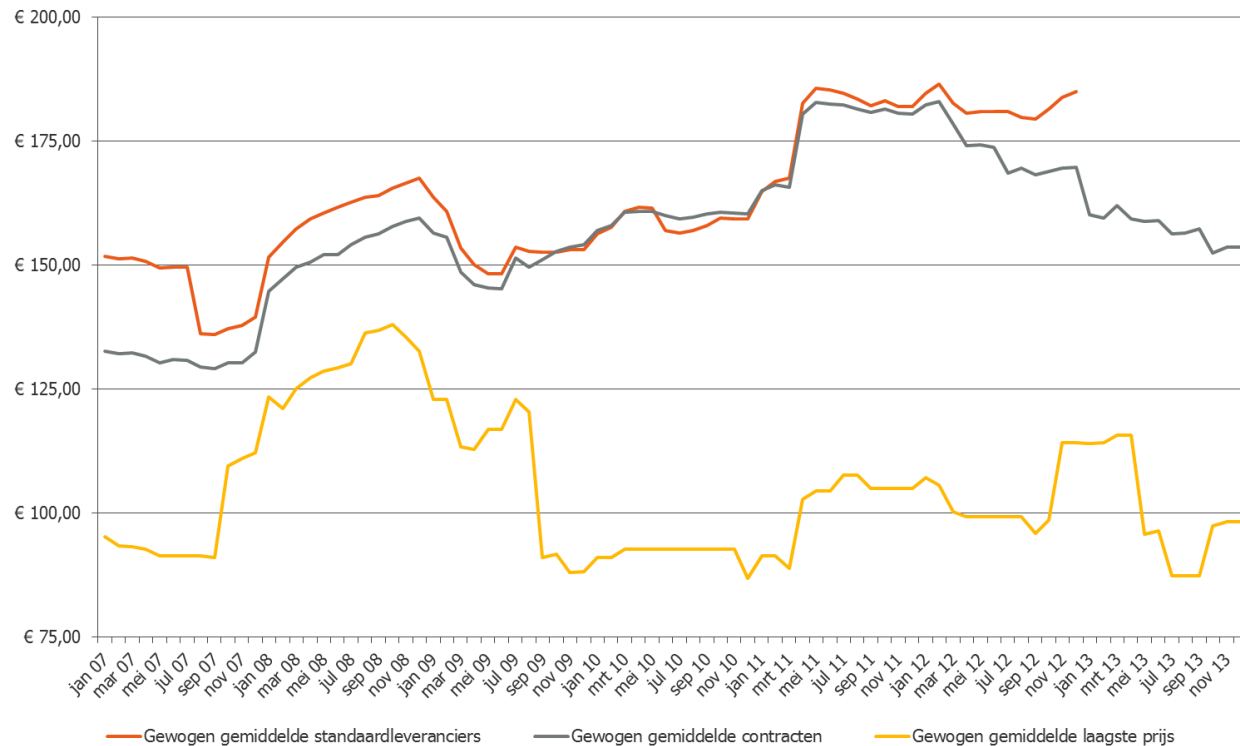
3.1.1.3. Prijzen voor huishoudelijke afnemers met een klein en met een groot verbruik

Huishoudelijke afnemers met een laag verbruik

Hier gaan we dieper in op de prijsevolutie van afnemers met een laag elektriciteitsverbruik.

Tussen december 2012 en december 2013 daalden zowel de gewogen gemiddelde prijs van de contracten als de gewogen gemiddelde laagste prijs (respectievelijk -9,46% en -13,88%). Deze dalingen zijn opvallend sterker dan voor de huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik.

Figuur 22: Evolutie van de elektriciteitsprijzen voor huishoudelijke afnemers met een klein verbruik (typecategorie Da, 600 kWh verbruik op jaarbasis; 1 persoon)

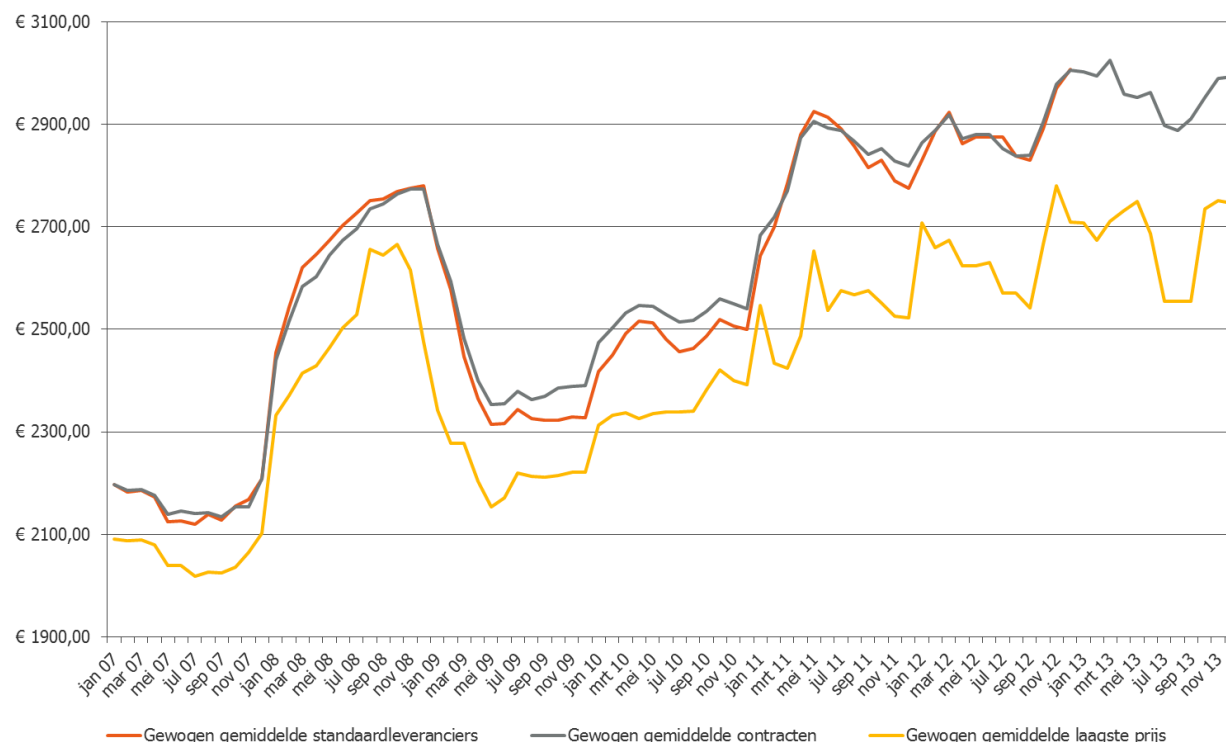
Eind 2013 bedraagt het prijsverschil tussen de gewogen gemiddelde prijs van de contracten en de gewogen gemiddelde laagste prijs € 55,42.

Huishoudelijke afnemers met een groot verbruik

Figuur 23 toont aan dat de prijzen voor de huishoudelijke afnemers met een groot verbruik niet sterk wijzigden tussen december 2012 en december 2013: de gewogen gemiddelde prijs van de contracten daalde met 0,39% en de gewogen gemiddelde laagste prijs steeg met 1,35%.

Eind 2013 bedraagt het prijsverschil tussen de gewogen gemiddelde prijs van de contracten en de gewogen gemiddelde laagste prijs € 247,75.

Figuur 23: Evolutie van de elektriciteitsfactuur voor huishoudelijke afnemers met een groot verbruik (typecategorie De, 3.600 kWh dagverbruik, 3.900 kWh nachtverbruik en 12.500 kWh exclusief nachtverbruik op jaarbasis; 4 personen)

3.1.2. Sociale maximumprijzen en elektriciteitstarief DNB

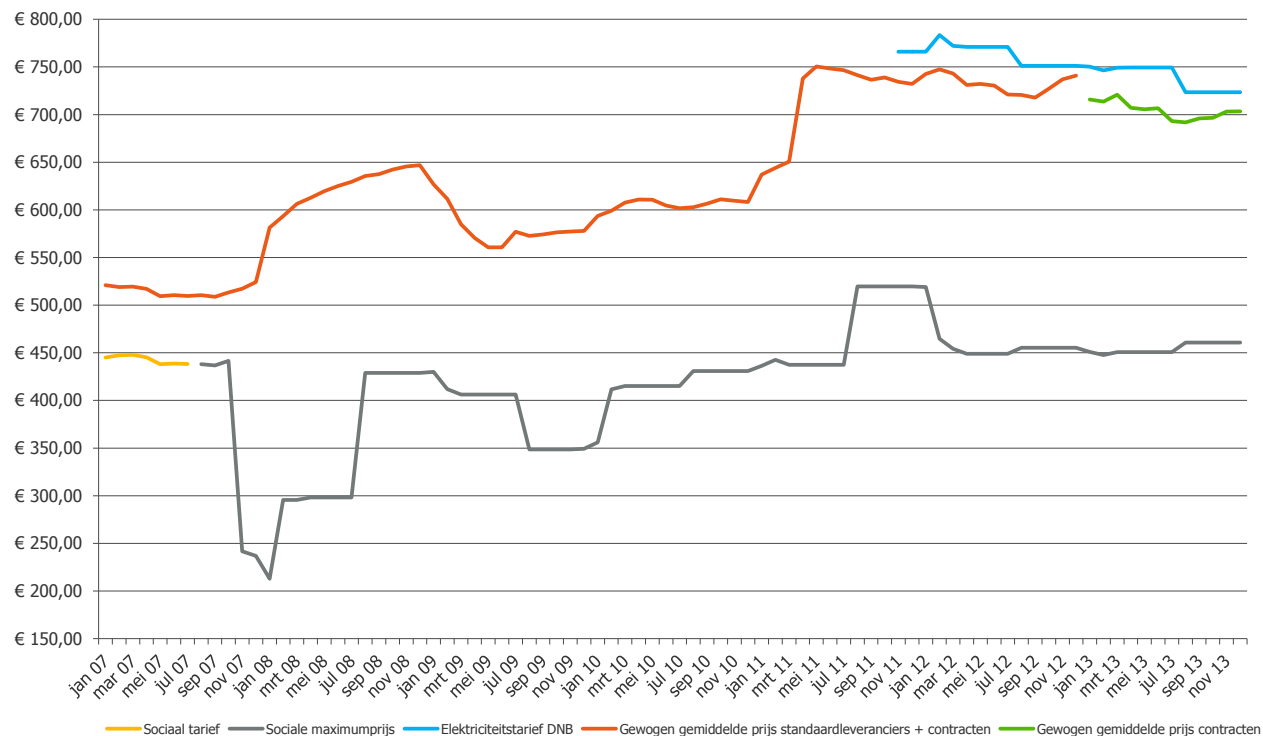
Figuur 24 toont de evolutie van de sociale maximumprijs²¹ voor een gezin met een doorsnee verbruik. Ook wordt in deze figuur het gewogen gemiddelde elektriciteitstarief DNB weergegeven, dat we sinds november 2011 in onze V-test opnemen. Dit tarief geldt enkel voor de afnemers die beleverd worden door hun distributienetbeheerder en die geen recht hebben op de sociale maximumprijs. Afnemers kunnen niet kiezen om beleverd te worden door de distributienetbeheerder. Dit gebeurt in het kader van de sociale openbardienstverplichtingen. Als referentieprijs wordt sinds 2013 de gewogen gemiddelde prijs van de contracten²² getoond. Met andere woorden, de gewogen gemiddelde prijs waarbij de sociale maximumprijs en het gewogen gemiddelde elektriciteitstarief DNB buiten beschouwing gelaten worden, wordt opgenomen als referentieprijs.

De sociale maximumprijs nam tussen eind 2012 en eind 2013 lichtjes toe met 1,19%. De referentieprijs daalde over diezelfde periode met 5,07%. De sociale maximumprijs was eind 2013 € 157,76 lager dan de gewogen gemiddelde laagste prijs.

²¹ Zie www.creg.be voor de definitie en berekeningswijze.

²² Voordien werd als referentieprijs de gewogen gemiddelde prijs standaardleveranciers + contracten opgenomen. Aangezien de standaardklanten sinds 2013 werden overgezet op een contract, kan deze prijs niet langer getoond worden.

Figuur 24: Evolutie van de sociale maximumprijs en van het gewogen gemiddelde elektriciteitsstarief DNB voor elektriciteit voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik

Het gewogen gemiddelde elektriciteitsstarief DNB (in december € 723,41) ligt eind 2013 € 20,01 boven de referentieprijs.

Voor de huishoudelijke afnemers met een laag verbruik bedroeg de sociale maximumprijs eind 2013 € 59,99 per jaar. Het prijsverschil tussen de referentieprijs en de sociale maximumprijs bedroeg op dat moment € 93,69. De sociale maximumprijs is eind 2013 € 38,27 lager dan de gewogen gemiddelde laagste prijs voor huishoudelijke afnemers met een klein verbruik. Het elektriciteitsstarief DNB (€ 137,03) is lager dan de referentieprijs (€ 153,68) eind 2013. Deze vaststelling kan verklaard worden door de gewijzigde berekeningsmethodiek van het elektriciteitsstarief DNB die sinds 1 augustus 2013 van toepassing is. Voor de halfjaarlijkse berekeningen per netgebied baseert men zich sindsdien niet langer op het duurste product, maar het op meest gekozen product bij de grootste elektriciteitsleveranciers.

Eind 2013 betalen huishoudelijke afnemers met een groot verbruik die genieten van de sociale maximumprijs € 2.055,55, wat dus € 938,06 minder is dan de referentieprijs. De sociale maximumprijs is voor deze afnemers eind 2013 € 690,30 lager dan de gewogen gemiddelde laagste prijs. Het elektriciteitsstarief DNB (€ 3.052,46) is in december 2013 hoger dan de referentieprijs (€ 2.993,60).

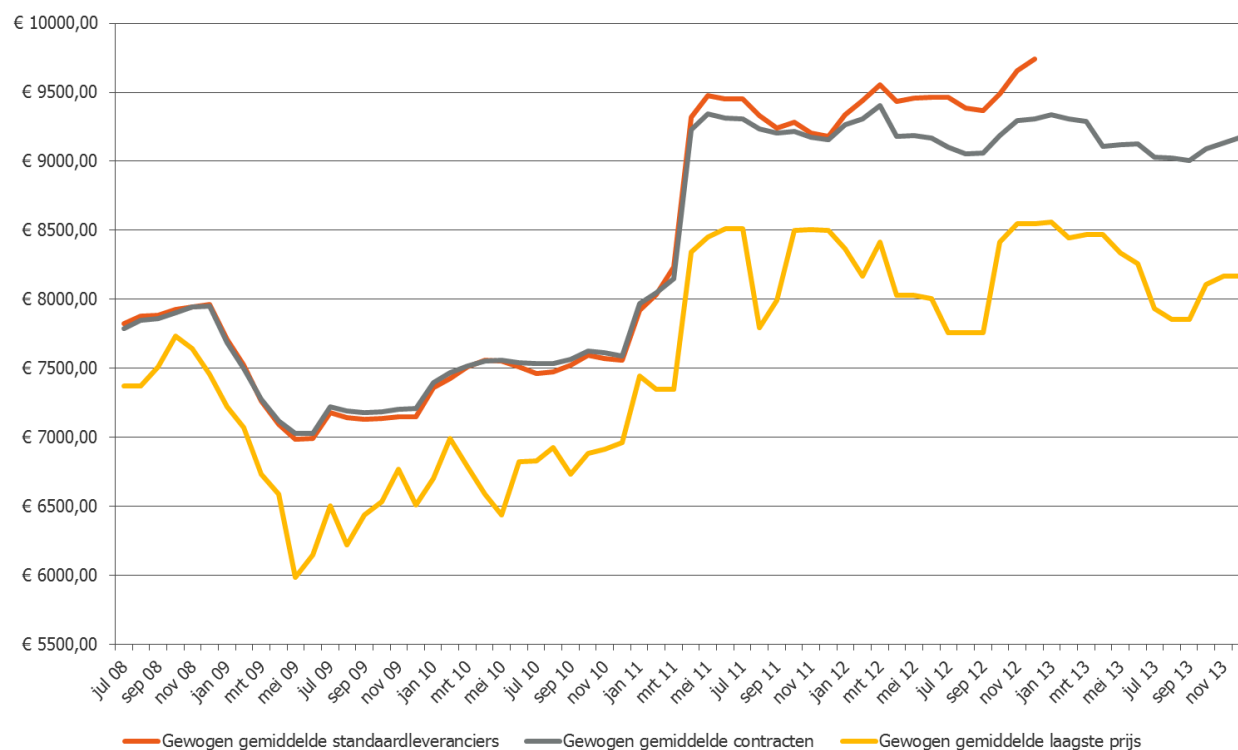

3.1.3. Kleine professionele afnemers

3.1.3.1. Elektriciteitsprijzen voor kleine professionele afnemers

In figuur 25 gaan we dieper in op de evolutie van de gewogen gemiddelde prijs van de standaardleveranciers, de gewogen gemiddelde prijs van de contracten en de gewogen gemiddelde laagste prijs voor kleine professionele elektriciteitsafnemers.

Figuur 25: Evolutie van de elektriciteitsprijzen voor kleine professionele elektriciteitsafnemers met een verbruik van 50 MWh (typecategorie Ib, 29.000 kWh dagverbruik en 21.000 kWh nachtverbruik op jaarbasis)

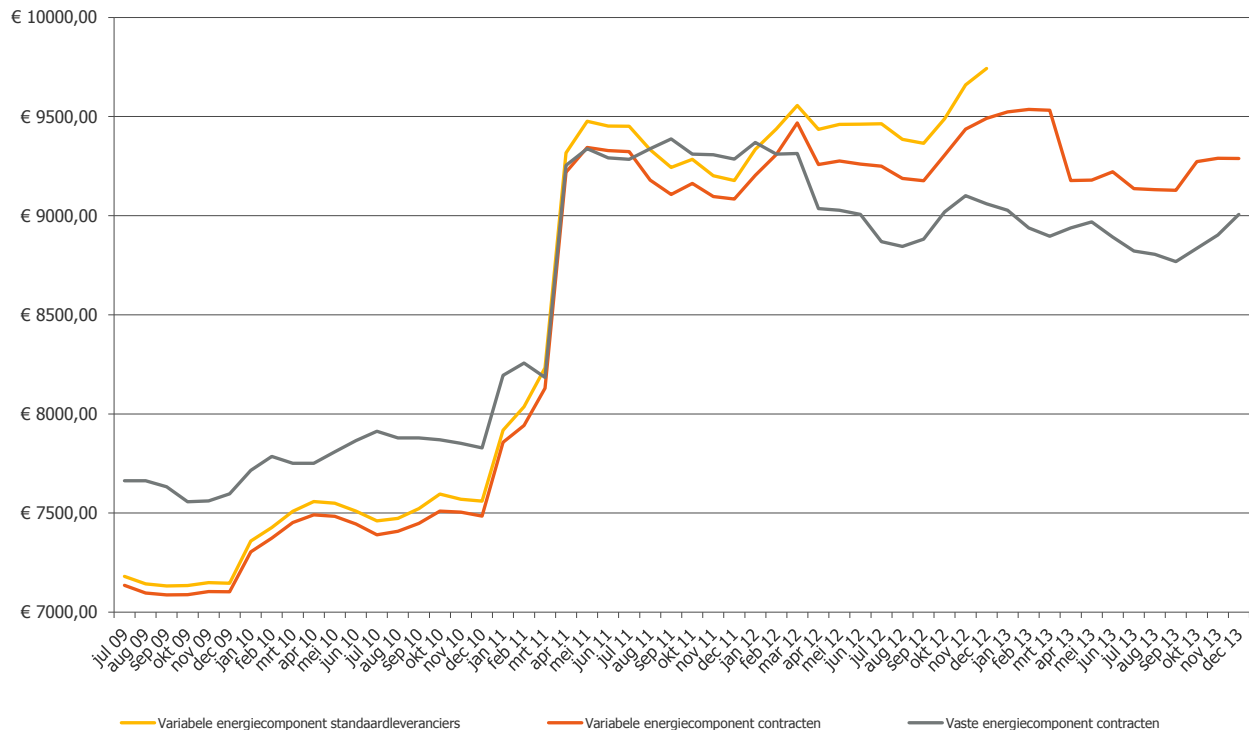
Tussen december 2012 en december 2013 daalden alle in de figuur weergegeven prijzen: de gewogen gemiddelde prijs van de contracten daalde met 1,46% en de gewogen gemiddelde laagste prijs daalde sterker met 4,42%.

Het valt net als vorig jaar op dat het verloop van de curve van de gewogen gemiddelde laagste prijs veel grilliger is dan dat van de overige prijscurves. Dit kan net zoals voor de huishoudelijke afnemers in verband gebracht worden met het feit dat het telkens om de prijs van één product per netgebied gaat en hier dus de invloed van marketingbeleid van de betrokken elektriciteitsleverancier veel meer weegt dan in de gemiddelde curves. Mogelijk weerspiegelt deze prijs ook de evoluties op de groothandelsmarkten beter dan de gemiddelde prijscurves.

Eind 2013 bedraagt het prijsverschil tussen de gewogen gemiddelde prijs van de contracten en de gewogen gemiddelde laagste prijs € 1.003,80.

Sinds juli 2009 berekenen we ook voor professionele elektriciteitsafnemers gewogen gemiddelde prijzen waarbij een onderscheid gemaakt wordt op basis van het *vaste* of *variabele* karakter van de energiecomponent.

Figuur 26: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen vaste en variabele energiecomponent voor kleine professionele afnemers

De gewogen gemiddelde prijs van de contracten met vaste energiecomponent is sinds maart 2012 het laagst. Dit was ook al het geval in de maanden mei, juni en juli van 2011.

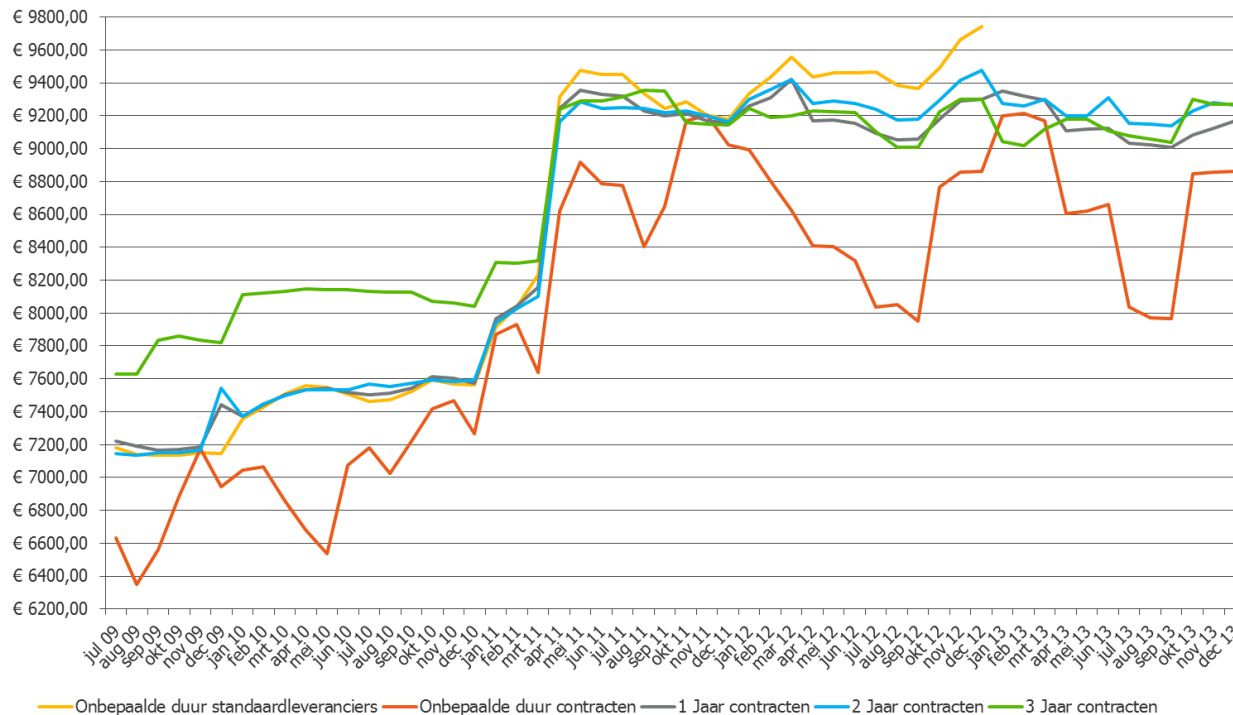
Eind 2013 was de gewogen gemiddelde prijs van de contracten met variabele energiecomponent lager (-2,13%) dan eind 2012. Ook de gewogen gemiddelde prijs van de contracten met vaste energiecomponent was lager (-0,60%). Eind 2013 bedraagt het prijsverschil tussen beide curven € 282,74.

In figuur 27, waarin een onderscheid gemaakt wordt op basis van de looptijd van het contract²³, wordt duidelijk dat gedurende gans 2013 de curven van de gewogen gemiddelde prijs van de 1-, 2- en 3-jarige contracten nauw bij elkaar aansluiten. De gewogen gemiddelde prijs van de contracten van onbepaalde duur is sinds het 2de kwartaal van het jaar lager dan de overige prijscurven, vooral tijdens het 3de kwartaal is het prijsverschil opmerkelijk.

De gewogen gemiddelde prijs van de contracten van onbepaalde duur bedraagt eind 2012 € 8.859,55 en is daarmee de laagste prijs in de figuur.

²³ Afnemers die beleverd werden door de standaardleveranciers sloten geen contract af.

Figuur 27: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen looptijd voor kleine professionele afnemers

3.1.3.2. Verdeling van de elektriciteitsprijs voor kleine professionele afnemers

De totale jaarlijkse kostprijs die de kleine professionele elektriciteitsafnemers betalen aan de leveranciers is, uitgezonderd het prijsonderdeel btw, samengesteld uit dezelfde prijsonderdelen als de kostprijs die de huishoudelijke elektriciteitsafnemers jaarlijks betalen:

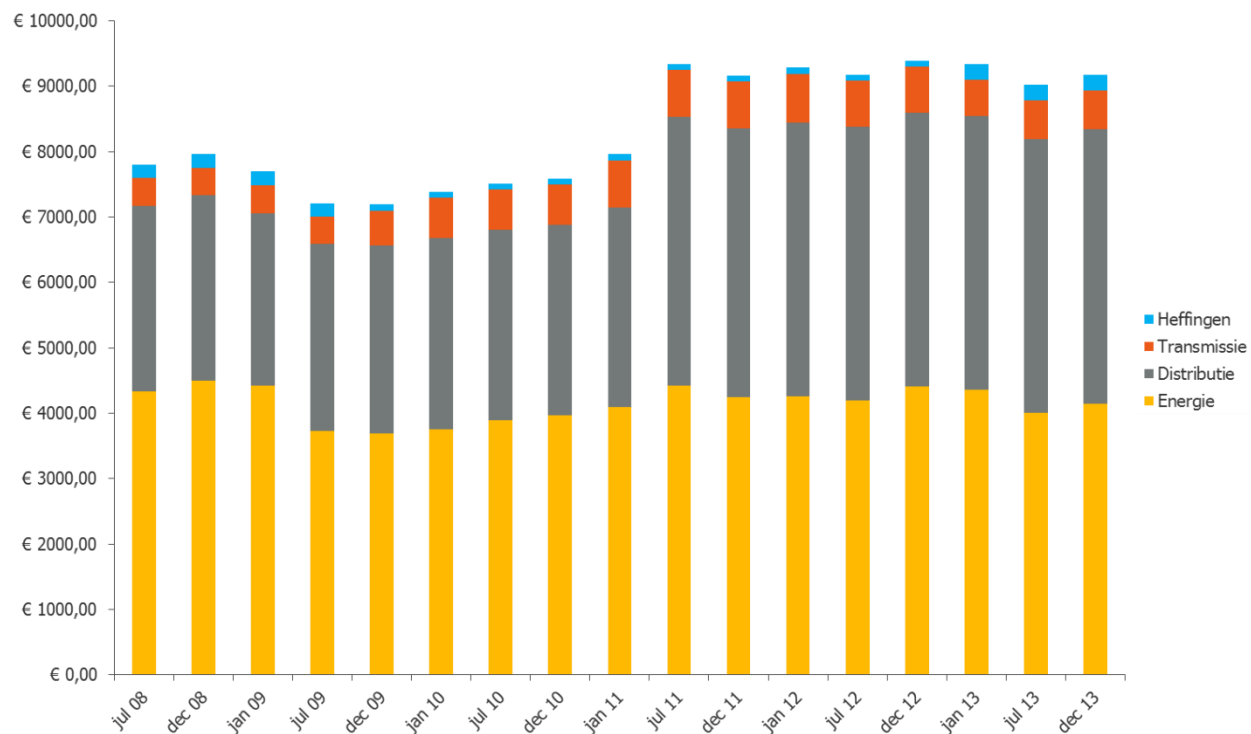
- energiekost (omvat de energiecomponent, de jaarlijkse vergoeding, de kosten voor groene stroom en de kosten voor WKK);
- nettarieven (distributie- en transmissienettarieven);
- heffingen.

De leveranciers kunnen zich van elkaar onderscheiden op basis van de energiekost²⁴. Sinds 1 juli 2009 maakt de federale bijdrage deel uit van de transmissienettarieven. Omwille van het cascadeprincipe (doorrekening van transmissienetbeheerder Elia naar distributienetbeheerders naar elektriciteitsleveranciers) verschilt de federale bijdrage per distributienetbeheerder.

In figuur 28 worden de prijsonderdelen voor kleine professionele elektriciteitsafnemers weergegeven. De federale bijdrage wordt voor de periode december 2009 t.e.m. december 2012 in het prijsonderdeel Transmissie gerekend. Vanaf 2013 wordt ze bij het prijsonderdeel Heffingen gezet. De prijscomponenten Kosten voor groene stroom en Kosten voor WKK rekenen we nog altijd bij het prijsonderdeel Energie.

²⁴ In het verleden kon dit ook o.b.v. de heffingen Denuclearisatie en Kyoto (sinds april 2012 bedraagt deze 0 c€/kWh).

Figuur 28: Verdeling van de elektriciteitsprijs voor kleine professionele afnemers

In december 2013 is het procentueel aandeel van 'Energie' 45,19%, van 'Distributie' 45,73%, van 'Transmissie' 6,44% en van 'Heffingen' 2,64%.

De prijs die een kleine professionele afnemer betaalt, varieert – net zoals het geval is voor huishoudelijke klanten – in functie van zijn woonplaats, omdat de hoogte van de distributie- en transmissienettarieven verschilt tussen de verschillende Vlaamse distributienetgebieden.

3.2. Evolutie van de aardgasprijzen

3.2.1. Huishoudelijke afnemers

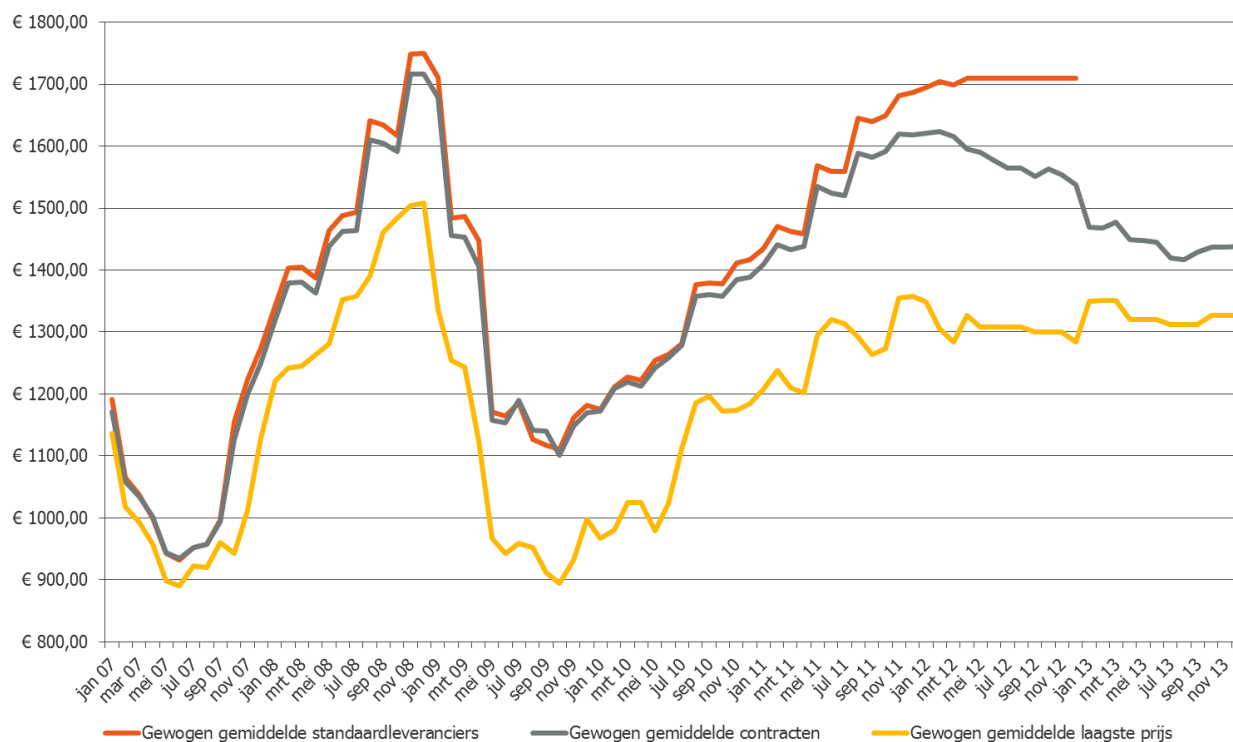
3.2.1.1. Prijzen voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik

Figuur 29 geeft de evolutie weer van verschillende prijsniveaus voor huishoudelijke aardgasafnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik. De gewogen gemiddelde prijs van de standaardleveranciers²⁵, de gewogen gemiddelde prijs van de contracten²⁶ en de gewogen gemiddelde laagste prijs²⁷.

In december 2013 bedroeg het prijsverschil tussen de gewogen gemiddelde prijs van de contracten en de gewogen gemiddelde laagste prijs € 111,41. Een jaar eerder bedroeg dit verschil nog € 252,91. Deze vaststelling kan verklaard worden door een mogelijk sterk toegenomen concurrentie op de aardgasmarkt.

De prijscurve van de gewogen gemiddelde prijs van de contracten is in december 2013 (€ 1.438,27) ten opzichte van een jaar voordien met 6,43% gedaald. De curve van de gewogen gemiddelde laagste prijs steeg daarentegen over diezelfde periode (+3,33%) naar € 1.326,86.

Figuur 29: Evolutie van de aardgasfactuur voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik (typecategorie D3, 23.260 kWh op jaarbasis)

²⁵ De afnemers die de prijs van de standaardleverancier betaalden noemen we de passieve afnemers. Op 1 januari 2013 werden deze afnemers overgezet naar het meest voorkomende product van de respectievelijke leveranciers. In deze en de volgende grafieken stopt de prijscurve hierdoor eind 2012.

²⁶ De afnemers die een contract ondertekenden en de prijs van afgesloten contract betalen zijn de actieve afnemers.

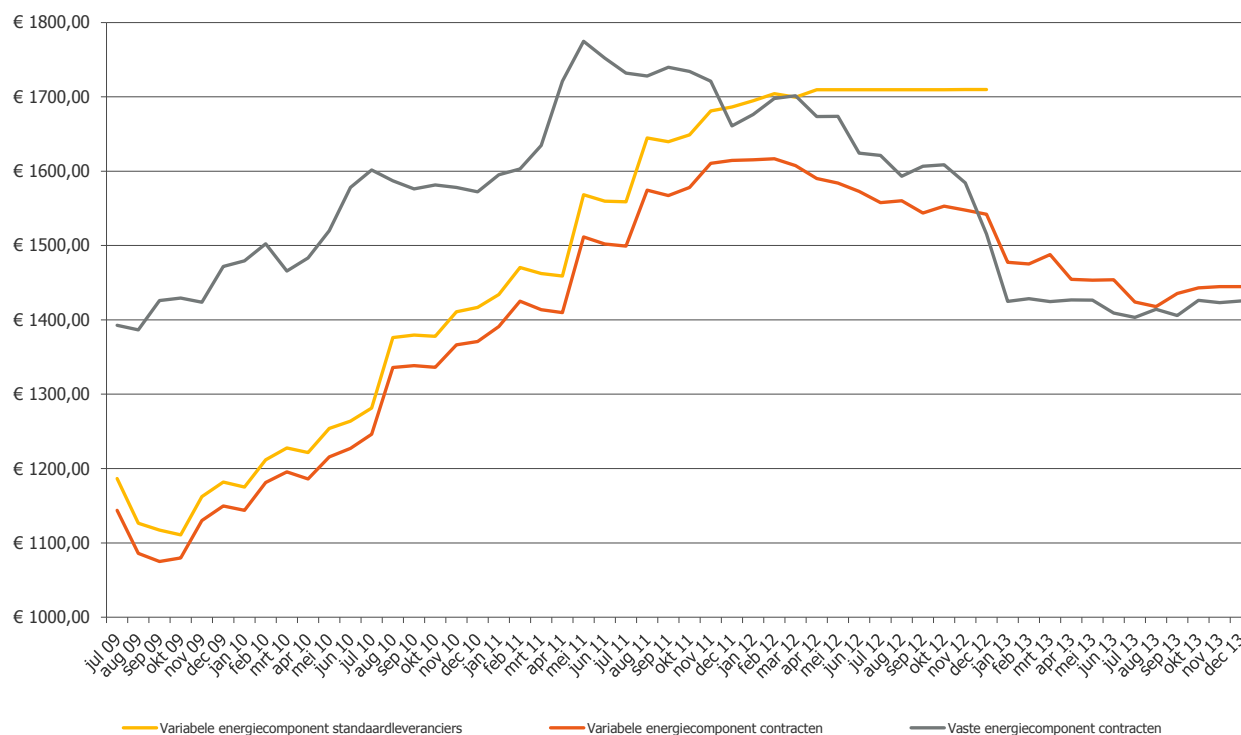
²⁷ De afnemers die op actief zoek gaan naar de laagste prijs in hun distributienetgebied betalen deze laagste prijs.

In figuur 30 wordt een onderscheid gemaakt op basis van het vast versus variabel karakter van de energiecomponent.

De gewogen gemiddelde prijs van de contracten met variabele energiecomponent en de gewogen gemiddelde prijs van de contracten met vaste energiecomponent nemen tussen december 2012 en december 2013 af met respectievelijk 6,32% en 5,94%.

Eind 2012 dook de curve van de gewogen gemiddelde prijs van de contracten met vaste energiecomponent onder die van de contracten met variabele energiecomponent. Dezelfde vaststelling is voor gans 2013 van toepassing. Eind 2013 bedraagt het prijsverschil tussen beide curven € 19,29.

Figuur 30: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen vaste en variabele energiecomponent voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik

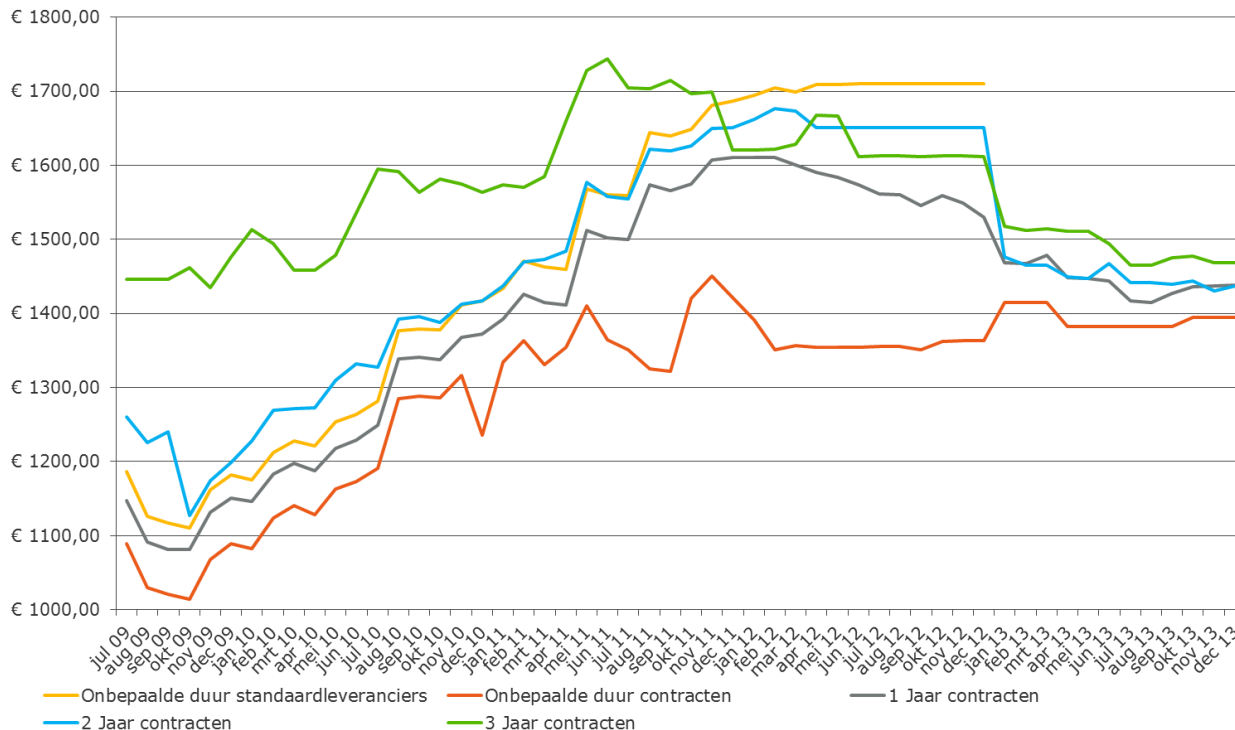

Sinds juli 2009 berekenen we gewogen gemiddelde prijzen, waarbij we een onderscheid maken op basis van de looptijd van het contract²⁸.

Figuur 31 toont aan dat de prijscurven van de gewogen gemiddelde prijs van de 1- en 2-jarige contracten tijdens heel het jaar 2013 dicht bij elkaar liggen. De gewogen gemiddelde prijs van de contracten met een looptijd van 3 jaar ligt sinds januari 2013 opnieuw het hoogst. De gewogen gemiddelde prijs van de contracten met onbepaalde duur, die het laagste prijsniveau in deze grafiek bepaalt, bedroeg eind 2013 € 1.395,10.

²⁸ Afnemers die beleverd werden door de standaardleveranciers sloten geen contract af.

Figuur 31: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen looptijd voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik

3.2.1.2. Verdeling van de aardgasprijs voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik

De totale jaarlijkse kostprijs die de leveranciers aan hun eindafnemers aanrekenen, bestaat ook voor aardgas uit verschillende onderdelen:

- energiekost (omvat de energiecomponent en de jaarlijkse vergoeding);
- nettarieven (aardgasdistributie en -vervoernettarieven);
- heffingen;
- btw.

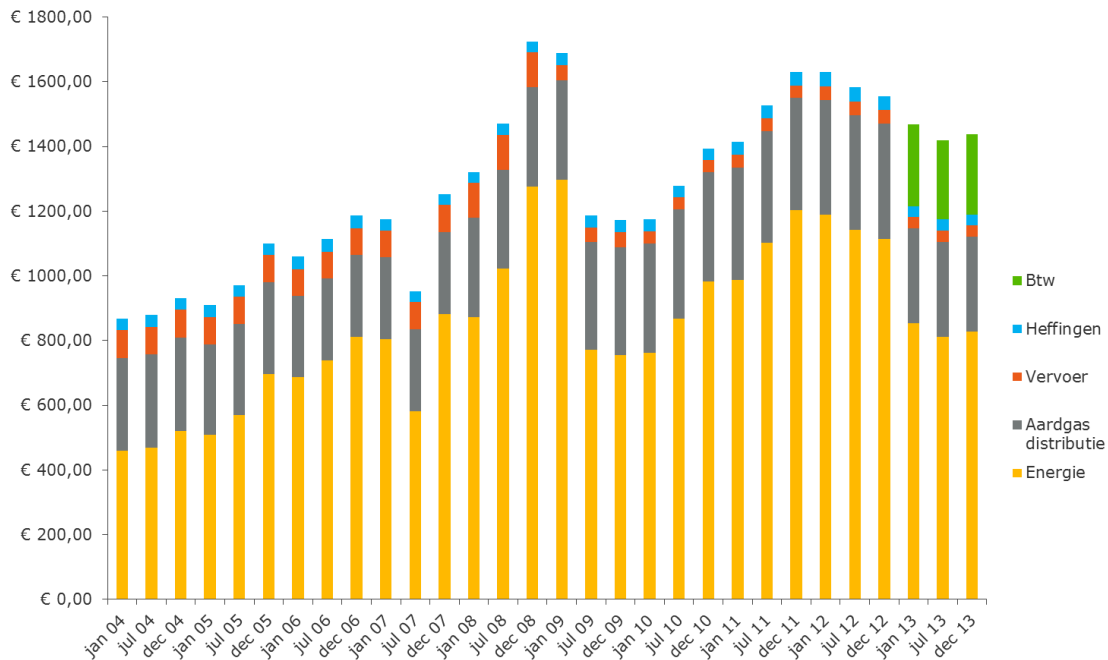
De leveranciers hebben alleen invloed op de energiekost²⁹. Sinds 2013 wordt de btw niet langer bij de verschillende onderdelen gerekend, maar als apart onderdeel weergegeven. In figuur 32 wordt de hoogte van de samenstellende prijsonderdelen weergegeven.

De prijs die een huishoudelijke afnemer betaalt, hangt af van de plaats waar hij woont, aangezien de hoogte van de aardgasdistributienettarieven verschilt tussen de verschillende Vlaamse distributienetgebieden.

Het opsplitsen van de totale aardgasprijs op jaarbasis resulteert eind 2013 in volgende verdeling over de componenten: Energie 57,55%, Aardgas distributie 20,39%, Vervoer 2,43%, Heffingen 2,37% en Btw 17,26%.

²⁹ De energiekost omvat in realiteit de vervoernettarieven die verschillend zijn per leverancier. Op basis van een schatting wordt 'Vervoer' in onderstaande figuur en tekst als een afzonderlijk prijs onderdeel weergegeven.

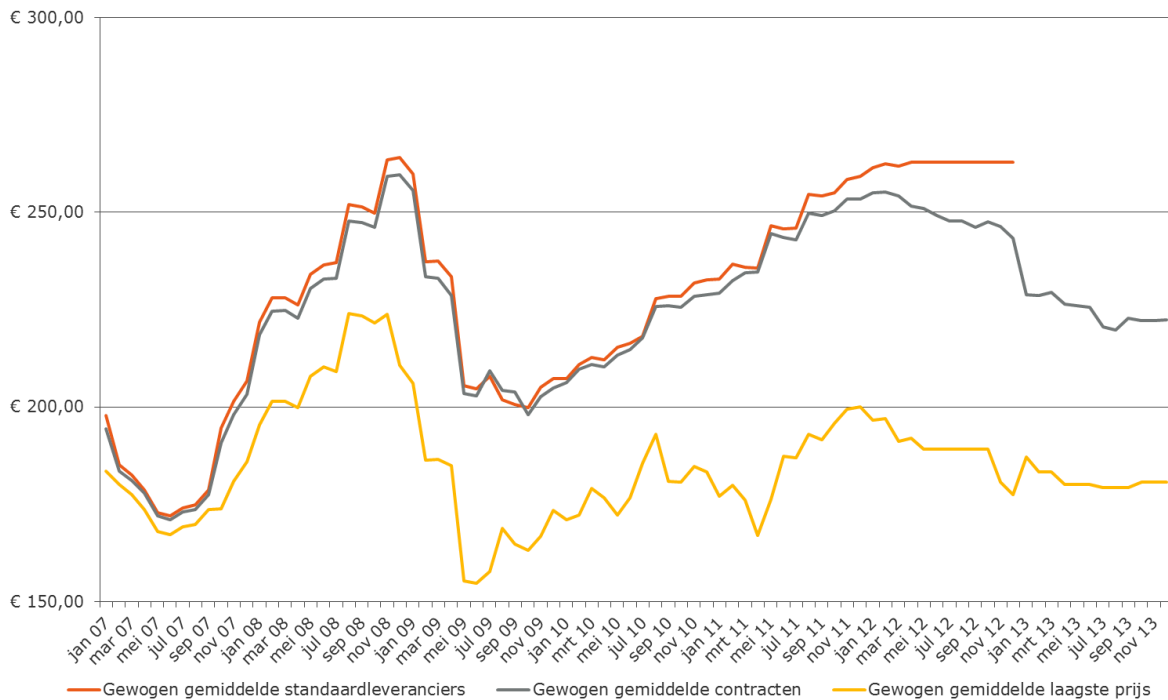
Figuur 32: Verdeling van de aardgasprijs voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik

3.2.1.3. Prijzen voor huishoudelijke afnemers met een laag verbruik die niet verwarmen met aardgas en die verwarmen met aardgas met een groot verbruik

Huishoudelijke afnemers met een klein verbruik die niet verwarmen met aardgas

Figuur 33: Evolutie van de aardgasfactuur voor huishoudelijke afnemers met een klein verbruik die niet verwarmen met aardgas (typecategorie D1, 2.360 kWh op jaarbasis)

De gewogen gemiddelde prijs van de contracten daalde met 8,66% en het gewogen gemiddelde laagste prijspeil steeg met 1,81%.

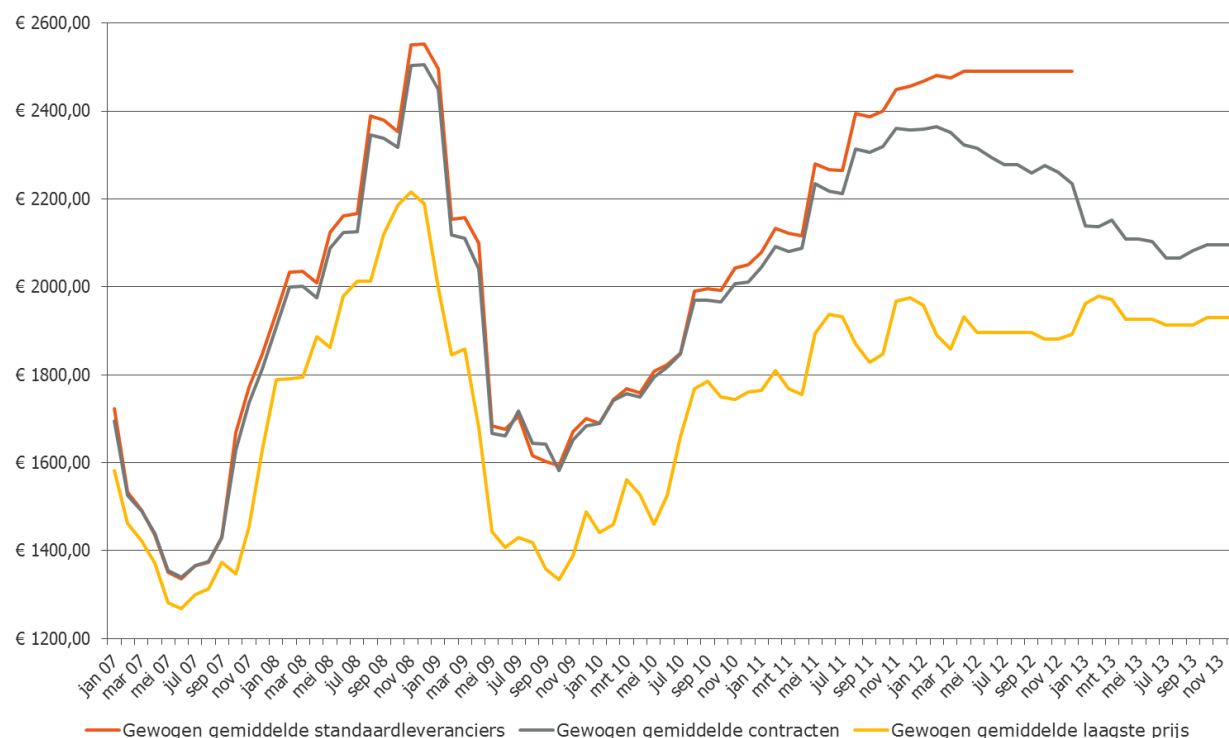
In december 2013 bedraagt het prijsverschil tussen de gewogen gemiddelde prijs van de contracten en de gewogen gemiddelde laagste prijs € 41,58. Een jaar voordien bedroeg dit verschil nog € 65,88, wat wijst op een vermoedelijke toegenomen concurrentie op de markt.

Huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een groot verbruik

Voor de categorie van huishoudelijke aardgasafnemers met een groot verbruik daalde de gewogen gemiddelde prijs van de contracten met 6,21%. De gewogen gemiddelde laagste prijs nam met 1,93% toe.

In december 2013 bedraagt het prijsverschil tussen de gewogen gemiddelde prijs van de contracten en de gewogen gemiddelde laagste prijs € 166,43. In december 2012 bedroeg dit prijsverschil nog € 341,86, dus ook voor deze groep klanten kan vermoedelijk gesteld worden dat de concurrentie op de markt is toegenomen.

Figuur 34: Evolutie van de aardgasfactuur voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een groot verbruik (typeafnemer D3b, 34.890 kWh op jaarbasis)

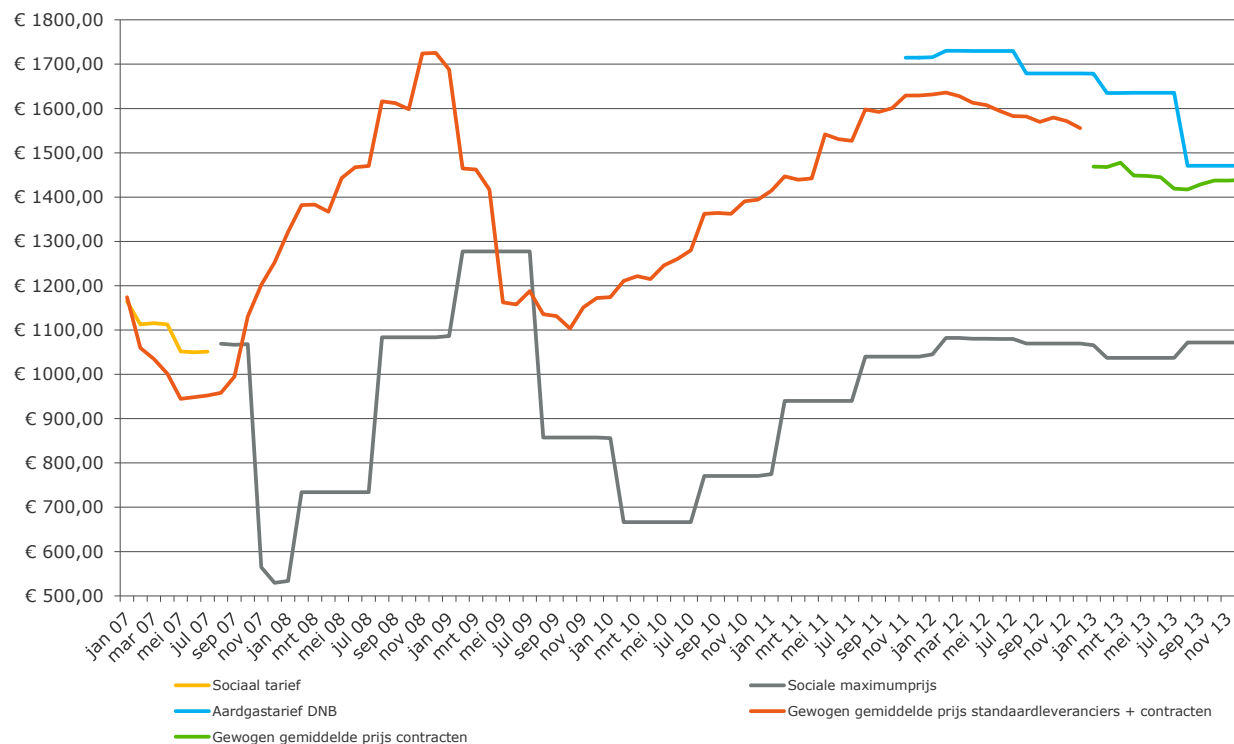

3.2.2. Sociale maximumprijzen en aardgastarief DNB

In de onderstaande figuur wordt de evolutie van de sociale maximumprijs voor aardgas weergegeven voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik die verwarmen met aardgas. Ook wordt in de figuur het gewogen gemiddelde aardgastarief DNB weergegeven, dat we sinds november 2011 in onze V-test opnemen. Dit tarief geldt enkel voor de afnemers die beleverd worden door hun distributienetbeheerder en die geen recht hebben op de sociale maximumprijs. Afnemers kunnen er niet voor kiezen om beleverd te worden door de distributienetbeheerder. Dit gebeurt in het kader van de sociale openbardienstverplichtingen. Als referentieprijs wordt sinds 2013 de gewogen gemiddelde prijs

van de contracten³⁰ getoond. Met andere woorden, de gewogen gemiddelde prijs waarbij de sociale maximumprijs en het gewogen gemiddelde elektriciteitstarief DNB buiten beschouwing gelaten worden, wordt opgenomen als referentieprij.

Figuur 35: Evolutie van de sociale maximumprijs en het gewogen gemiddelde aardgastarief DNB voor aardgas voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik

De sociale maximumprijs nam tussen eind 2012 en eind 2013 zeer lichtjes toe met 0,22%. De referentieprij daalde over diezelfde periode met 7,56%. De sociale maximumprijs was eind 2013 € 254,90 lager dan de gewogen gemiddelde laagste prijs.

Het gewogen gemiddelde aardgastarief DNB (in december € 1.470,96) ligt eind 2013 € 32,69 boven de referentieprij.

Voor de huishoudelijke afnemers met een klein verbruik bedroeg de sociale maximumprijs eind 2013 € 107,20 per jaar. Het prijsverschil tussen de referentieprij en de sociale maximumprijs bedroeg op dat moment € 115,11. De sociale maximumprijs is eind 2013 € 73,53 lager dan de gewogen gemiddelde laagste prijs voor huishoudelijke afnemers met een klein verbruik. Het aardgastarief DNB (€ 241,36) is hoger dan de referentieprij (€ 222,31) eind 2013.

Eind 2013 betalen huishoudelijke afnemers met een groot verbruik die genieten van de sociale maximumprijs € 1.607,93, wat dus € 488,41 minder is dan de referentieprij. De sociale maximumprijs is voor deze afnemers eind 2013 € 321,98 lager dan de gewogen gemiddelde laagste prijs. Het elektriciteitstarief DNB (€ 2.158,03) is in december 2013 hoger dan de referentieprij (€ 2.096,34).

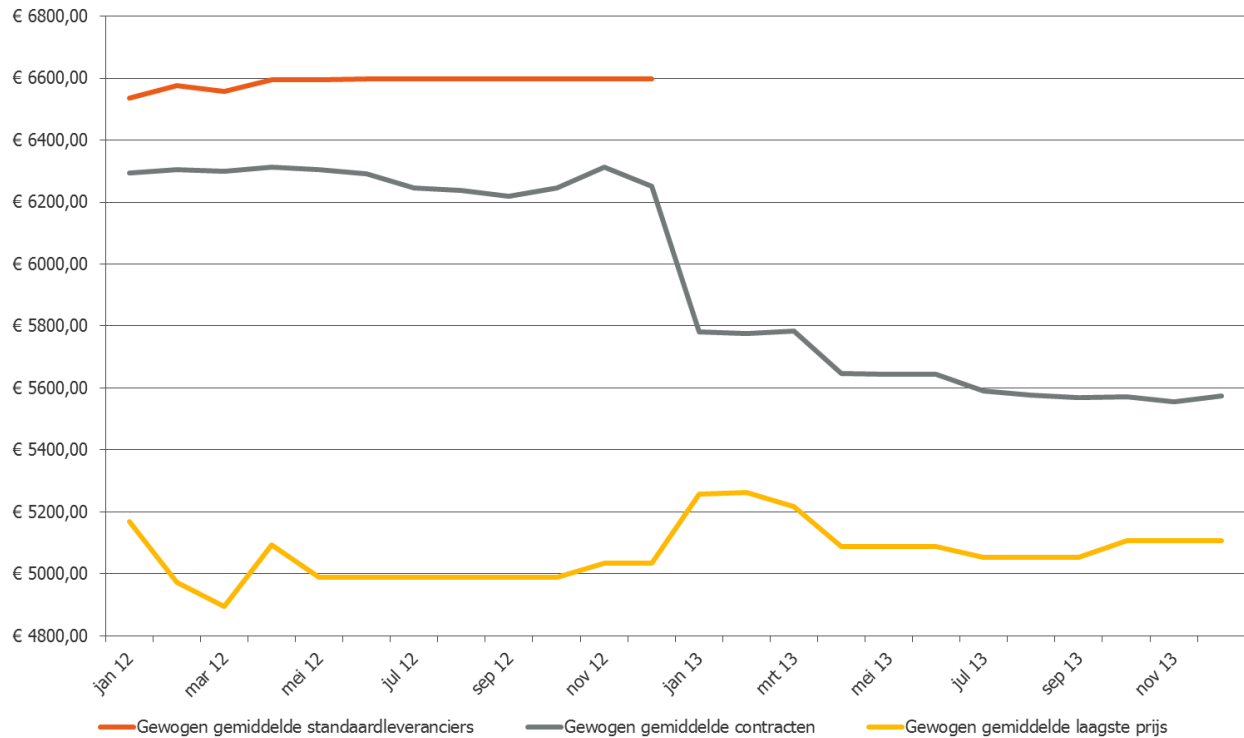
³⁰ Voordien werd als referentieprij de gewogen gemiddelde prijs standaardleveranciers + contracten opgenomen. Aangezien de standaardklanten sinds 2013 werden overgezet op een contract, kan deze prijs niet langer getoond worden.

3.2.3. Kleine professionele afnemers

3.2.3.1. Aardgasprijzen voor kleine professionele afnemers

In figuur 36 gaan we dieper in op de evolutie van de gewogen gemiddelde prijs van de standaardleveranciers, de gewogen gemiddelde prijs van de contracten en de gewogen gemiddelde laagste prijs voor kleine professionele aardgasafnemers.

Figuur 36: Evolutie van de aardgasprijzen voor kleine professionele aardgasafnemers met een verbruik van 116.280 kWh (typecategorie I1, 116.280 kWh op jaarbasis)

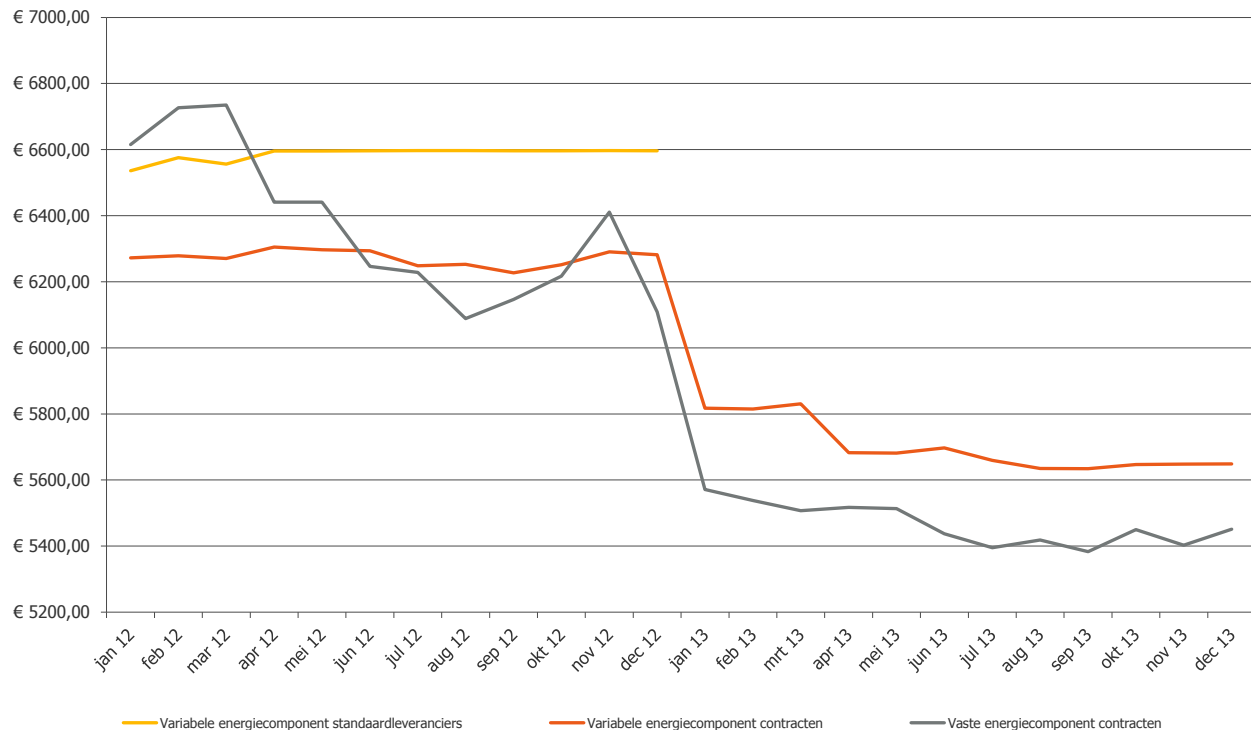

Tussen december 2012 en december 2013 daalde de gewogen gemiddelde prijs van de contracten met 10,82% opvallend. De prijscurve van de gewogen gemiddelde laagste prijs steeg daarentegen (+1,42%).

In december 2013 bedroeg het prijsverschil tussen de gewogen gemiddelde prijs van de contracten en de gewogen gemiddelde laagste prijs € 467,70.

Sinds juli 2009 berekenen we gewogen gemiddelde prijzen waarbij we een onderscheid maken op basis van het vaste of variabele karakter van de energiecomponent.

Figuur 37: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen vaste en variabele energiecomponent voor kleine professionele afnemers

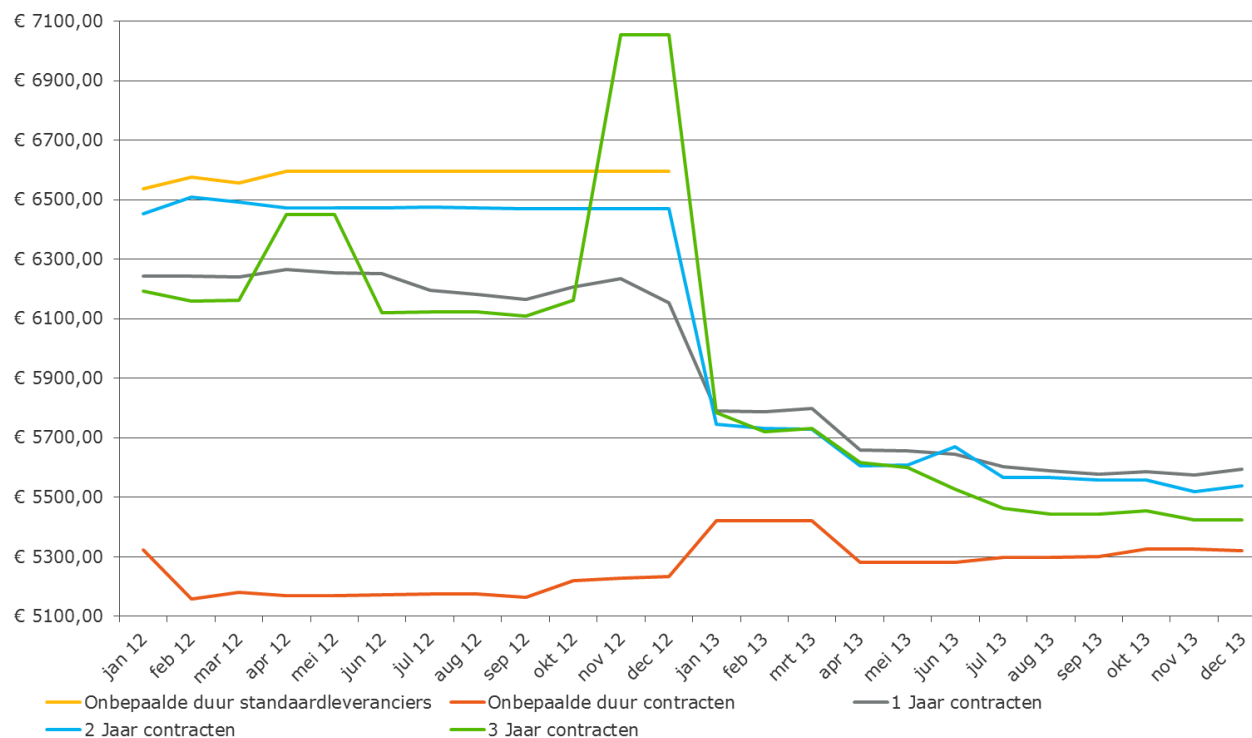

In bovenstaande figuur wordt duidelijk dat de gewogen gemiddelde prijs van de contracten met variabele energiecomponent gedurende het hele jaar 2013 hoger was dan de gewogen gemiddelde prijs van de contracten met vaste energiecomponent. Deze vaststelling gaat in tegen het intuïtieve aanvoelen dat de prijs van de contracten met vaste energieprijzen hoger moet zijn omdat het logisch lijkt dat de energieleveranciers een hogere marge nemen op vaste contracten om zichzelf in te dekken tegen potentiële onvoorziene stijgingsrisico's. Het verschil tussen beide prijscurven bedroeg in december 2013 € 197,76 voor professionele aardgasafnemers.

In figuur 38, waarin een onderscheid gemaakt wordt op basis van de looptijd van het contract³¹, wordt duidelijk dat in 2013 het prijspeil van de gewogen gemiddelde prijs van de contracten van onbepaalde duur het laagst is (december 2013: € 5.319,45).

³¹ Afnemers die beleverd werden door de standaardleveranciers sloten geen contract af.

Figuur 38: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen looptijd voor kleine professionele afnemers

3.2.3.2. Verdeling van de aardgasprijs voor kleine professionele afnemers

De totale jaarlijkse kostprijs die de kleine professionele aardgasafnemers betalen aan de leveranciers is, uitgezonderd het prijsonderdeel btw, samengesteld uit dezelfde prijsonderdelen als de kostprijs die de huishoudelijke aardgas afnemers jaarlijks betalen:

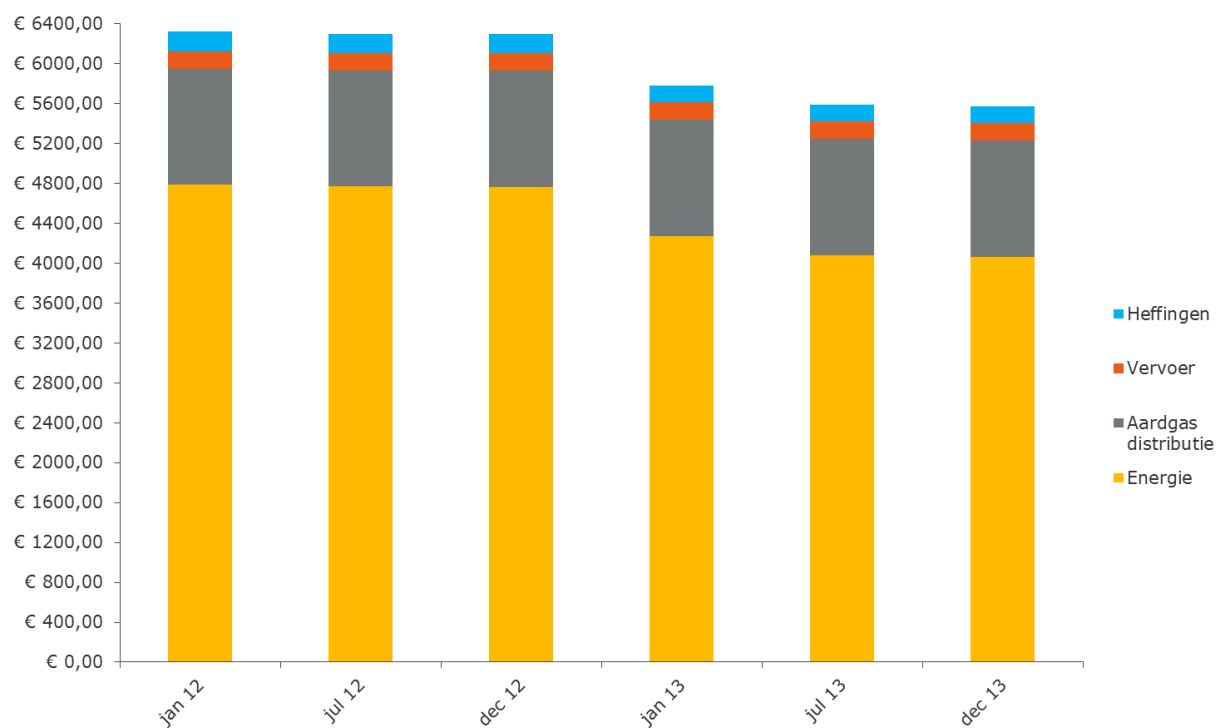
- energiekost;
- nettarieven (aardgas- en vervoernettarieven);
- heffingen.

De leveranciers hebben alleen invloed op de energiekost³². In figuur 39 wordt de hoogte van de samenstellende prijsonderdelen weergegeven.

De prijs die ook een professionele aardgasafnemer betaalt, hangt af van de plaats waar hij woont, aangezien de hoogte van de aardgasdistributienettarieven verschilt tussen de verschillende Vlaamse distributienetgebieden.

³² De energiekost omvat in realiteit de vervoernettarieven die verschillend zijn per leverancier. Op basis van een schatting wordt 'Vervoer' in onderstaande figuur en tekst als een afzonderlijk prijsonderdeel weergegeven.

Figuur 39: Verdeling van de aardgasprijs voor kleine professionele afnemers³³

In december 2013 is het procentueel aandeel van 'Energie' 72,90%, van 'Aardgasdistributie' 20,91%, van 'Vervoer' 3,13% en van 'Heffingen' 3,06%.

³³ Voor januari en juli 2012 werden in de Marktmonitor 2012 foutieve Aardgas distributie data gebruikt.

4. Hernieuwbare energiebronnen en warmtekrachtkoppeling

4.1. Groenestroomcertificaten

4.1.1. Aantal installaties dat groenestroomcertificaten ontvangt

Onderstaande tabellen geven, per technologie en per jaar van indienstname (tot en met 2013) een overzicht van het aantal erkende productie-installaties (zie tabel 29) en het geïnstalleerde vermogen (zie tabel 30) dat op 8 april 2014 voor Vlaamse groenestroomcertificaten in aanmerking kwam.

Waar in de vorige jaren een exponentiële stijging van indienstname van zonnepanelen werd waargenomen, betekende 2012 een keerpunt. Het aantal nieuwe PV-installaties bedroeg toen immers nog slechts de helft van dat van 2011. Deze trend wordt verdergezet in 2013 met een daling van ruim 87% (uitgedrukt in geïnstalleerd vermogen) tegenover 2012. Het feit dat er voor zonne-energie een retroactieve aanpassing van het steunniveau voor nieuwe installaties vanaf 1 januari 2012 was, die inging vanaf 30 juli 2012, is hier zonder twijfel niet vreemd aan. Dit resulteert in een sterke terugval van het aantal nieuwe zonnepanelen de laatste maanden van 2012, die wordt verder gezet in 2013. Daarmee stagneert ook het belang van de zonne-energie in termen van het totaal geïnstalleerd vermogen op iets minder dan twee derde van het Vlaamse productiepark van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen. Dit kan zeker deels verklaard worden door het feit dat veel installaties nog onder het oude ondersteuningsbeleid wilden vallen en dus al het mogelijke gedaan hebben nog om in 2012 in dienst genomen te worden.

Tabel 29: Aantal erkende productie-installaties dat in aanmerking komt voor de toekenning van groenestroomcertificaten, per energiebron en per jaar van indienstname

ENERGIEBRON	Vóór 2006	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	TOTAAL
Biogas – GFT met compostering	0	0	0	0	0	1	0	0	1	2
Biogas – hoofdzakelijk agrarische stromen	2	1	6	8	4	5	4	39	13	82
Biogas - overig	9	2	3	0	3	1	1	1	0	20
Biogas - RWZI	6	4	2	0	1	0	1	1	0	15
Biogas - stortgas	10	1	0	0	1	0	0	0	1	13
Biomassa gesorteerd of selectief ingezameld afval	3	2	0	0	1	4	1	0	0	11
Biomassa uit huishoudelijk afval	8	0	0	1	0	0	0	0	0	9
Biomassa uit land- of bosbouw	3	6	3	3	6	8	5	1	0	35
Waterkracht	5	5	1	1	0	2	2	0	1	17
Windenergie op land	23	4	10	8	18	13	20	20	3	119
Zonne-energie	716	421	3.014	11.150	49.757	33.074	84.598	44.101	3.776	230.607
TOTAAL	785	446	3.039	11.171	49.791	33.108	84.632	44.163	3.795	230.930

Tabel 30: Geïnstalleerd productievermogen (in kW) dat in aanmerking komt voor de toekenning van groenestroomcertificaten, per energiebron en per jaar van indienstname

ENERGIEBRON	Vóór 2006	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	TOTAAL
Biogas – GFT met compostering	0	0	0	0	0	2.353	0	0	1.408	3.761
Biogas – hoofdzakelijk agrarische stromen	4.949	1.064	9.586	21.079	8.691	12.795	10.872	12.866	2.674	84.576
Biogas - overig	6.633	2.480	2.972	0	9.032	250	732	2.978	0	25.077
Biogas – RWZI (*)	2.037	1.192	498	0	60	0	110	250	0	4.147
Biogas - stortgas	13.170	486	0	0	1.074	0	0	0	600	15.330
Biomassa gesorteerd of selectief ingezameld afval	84.500	41.000	0	0	17.800	82.282	9.820	0	0	235.402
Biomassa uit huishoudelijk afval	50.438	0	0	1.400	0	0	0	0	0	51.838
Biomassa uit land- of bosbouw	286.080	2.990	4.693	4.763	3.078	5.937	746	12	0	308.300
Waterkracht	535	340	5	4	0	18	103	0	109	1.114
Windenergie op land	95.282	21.002	31.460	25.823	58.500	33.158	80.815	77.262	16.900	440.202
Zonne-energie	1.440	2.367	18.338	67.256	459.645	353.198	822.445	353.865	45.208	2.123.762
TOTAAL	545.064	72.921	67.552	120.325	557.880	489.991	925.643	447.233	66.899	3.293.508

(*) Rioolwaterzuiveringsinstallaties

Het ondersteuningssysteem voor de productie van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen wijzigde ingrijpend in de loop van 2012³⁴. De wijzigingen aan het steunsysteem zijn vooral van toepassing voor nieuwe installaties met startdatum vanaf 1 januari 2013.

Enkel voor zonne-energie was er een retroactieve aanpassing van het steunniveau voor nieuwe installaties vanaf 1 januari 2012, die inging vanaf 30 juli 2012. Dit resulteert in een sterke terugval van het aantal nieuwe zonnepanelen in de laatste maanden van 2012 en gedurende heel 2013.

Aan de bouw van productie-installaties op basis van andere bronnen dan zonne-energie gaat doorgaans een langere plannings-, ontwerp- en bouwfase vooraf dan het geval is bij installatie van zonnepanelen. Met betrekking tot indienstnames was er in 2012 weinig invloed te zien van de wijzigingen die de nieuwe wetgeving met zich meebracht. In 2013 is het aantal geïnstalleerde kW echter zeer duidelijk teruggevallen, met 85%. Dit is zonder twijfel sterk beïnvloed door het feit dat projectontwikkelaars hun voorbereidingen konden treffen om nog onder het oude steunsysteem te vallen, door een startdatum van hun project aan te vragen bij de VREG voor 1 januari 2013, zelfs als de werkzaamheden pas later opgestart worden. Zo ontvingen we in december 2012 vooral voor windenergie een groot aantal aanvragen voor een startdatum, voor projecten die gepland zijn voor de komende 3 jaar.

³⁴ Zie het decreet van 13 juli 2012 tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009 en het hieruit voortvloeiende Besluit van de Vlaamse regering van 21 december 2012.

4.1.2. Uitgereikte groenestroomcertificaten

Tabel 31 en Figuur 37 tonen het aantal uitgereikte groenestroomcertificaten, per technologie en per productiejaar.

Tabel 31: Aantal uitgereikte aanvaardbare groenestroomcertificaten per energiebron en per productiejaar

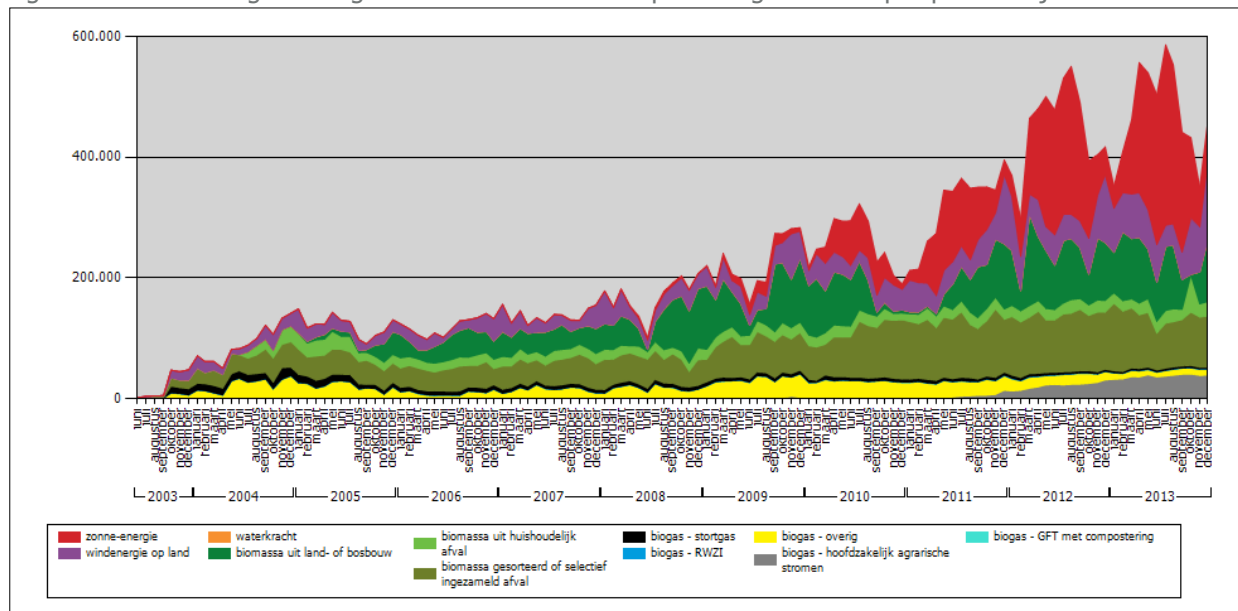
ENERGIE-BRON	Vóór 2006	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	TOTAAL
Biogas – RWZI (*)	7.919	8.230	6.924	8.515	8.400	8.765	10.254	12.059	9.772	80.838
Biogas - stortgas	251.644	81.887	74.926	74.629	69.250	65.003	61.446	48.506	38.076	765.367
Biogas - overig	370.323	96.823	170.238	189.862	364.586	320.616	292.010	196.337	113.169	2.113.964
Biogas – GFT met compostering	0	0	0	0	0	0	3.162	16.486	14.762	34.410
Biogas – hoofdzakelijk agrarische stromen	0	0	0	0	4.273	13.706	40.044	237.553	423.587	719.163
Biomassa gesorteerd of selectief ingezameld afval	639.973	424.240	488.698	526.667	698.176	913.546	1.144.411	1.140.127	1.034.902	7.010.740
Biomassa uit huishoudelijk afval	211.969	180.492	186.602	179.152	203.543	208.019	215.385	225.446	278.808	1.889.416
Biomassa uit land- of bosbouw	112.443	395.506	424.321	661.485	824.074	659.182	546.987	1.090.771	952.250	5.667.019
Waterkracht	7.750	2.079	2.733	3.603	3.311	3.364	3.093	2.213	2.151	30.297
Windenergie op land	352.654	237.749	284.520	332.965	386.851	397.998	571.497	700.627	825.558	4.090.419
Zonne-energie	1.195	1.356	5.585	33.622	142.034	488.684	914.183	1.710.177	1.947.571	5.244.407
TOTAAL	1.955.870	1.428.362	1.644.547	2.010.500	2.704.498	3.078.883	3.802.472	5.380.302	5.640.606	27.646.040

(*) Rioolwaterzuiveringsinstallaties

Waar in 2012 nog 38% meer groenestroomcertificaten werden uitgereikt dan in 2011 is de stijging van 2012 naar 2013 met 5% aanzienlijk minder groot. De stijging is vooral te wijten aan zonne-energie, windenergie en biogas hoofdzakelijk afkomstig van agrarische stromen.

Merk op dat de hier vermelde statistieken het aantal *aanvaardbare* groenestroomcertificaten betreffen. De totale groenestroomproductie is groter dan het aantal uitgereikte aanvaardbare groenestroomcertificaten, aangezien voor bepaalde installaties slechts een deel van de groenestroomcertificaten aanvaardbaar is voor indiening voor het quotum.

Figuur 40: Aantal uitgereikte groenestroomcertificaten per energiebron en per productiejaar

4.1.3. Handel in groenestroomcertificaten

4.1.3.1. Bilaterale handel in certificaten

Figuur 41 toont het aantal bilateraal verhandelde groenestroomcertificaten (GSC) voor de jaren 2012 en 2013.

Voor de periode tot 1 juli 2013 gaat het zowel over GSC met als zonder garantie van oorsprong³⁵, vanaf 1 juli 2013 tot en met december 2013 gaat het over zuivere GSC.

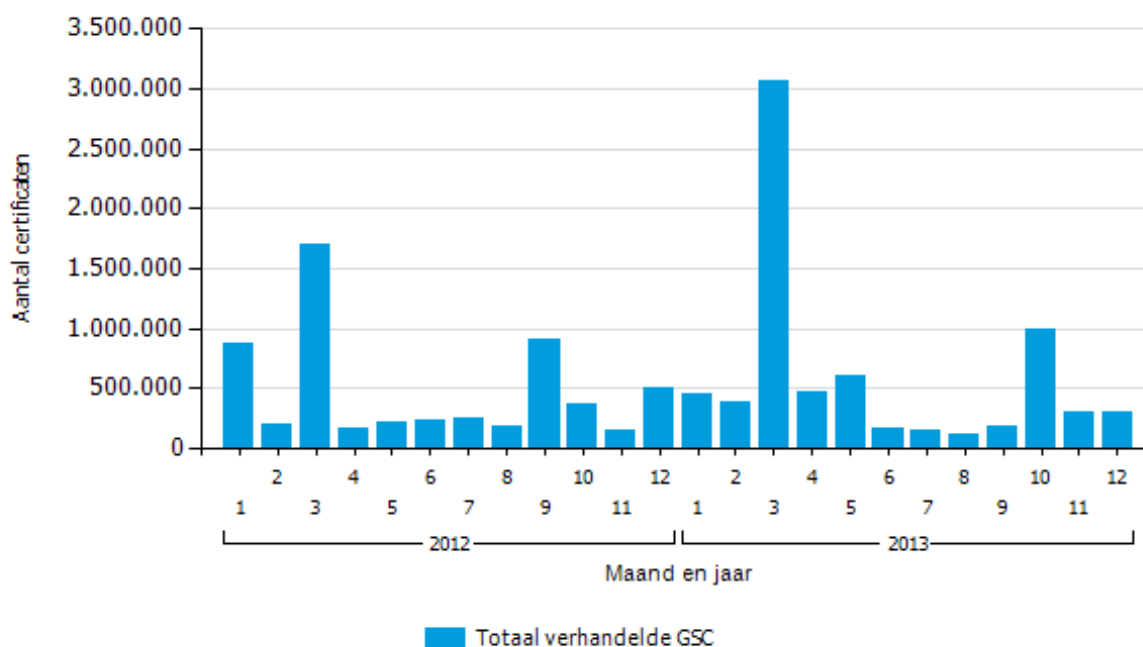
In 2013 werden in totaal 7.199.362 groenestroomcertificaten verhandeld. Dit is net als vorig jaar een absoluut record sinds de introductie van het steunmechanisme. Het is een stijging met ruim 24%, na de verdubbeling in 2012 ten opzichte van 2011.

Maart 2013 was bovendien de maand met de grootste activiteit ooit op de bilaterale markten. Er werden toen niet minder dan 3.070.791 groenestroomcertificaten verhandeld (het vorige record stond op rekening van maart 2012 met 1.707.928 GSC). Dit ligt in lijn met de jaarlijks weerkerende piek in het aantal verhandelde certificaten in maart. Deze verhoogde activiteit is naar alle waarschijnlijkheid in aanloop naar de verplichte inlevering van de certificaten op 31 maart van elk jaar.

Sinds de splitsing van de functies 'steuncertificaat' en 'Garantie van Oorsprong' (GO) is het niet meer nodig om de volgorde te respecteren van het indienen van de GO in het kader van de rapportering van de fuelmix en vervolgens als steuncertificaat. Vaak werden de garantie van oorsprong en het groenestroomcertificaat niet door één en dezelfde partij ingediend bij de VREG. Als gevolg hiervan moesten een reeks transacties gebeuren die het aantal verhandelde certificaten op maand- en jaarbasis de hoogte indreven. Al deze complexiteit is nu overbodig, na de ont koppeling van de functies 'steuncertificaat' en 'Garantie van oorsprong' op 1 juli 2013. We bevorderen zo de werking van de certificatenmarkten, verminderen de administratieve last en creëren meer transparantie.

³⁵ de eerste uitreiking van groenestroomcertificaten mét garantie van oorsprong vond plaats in januari 2006.

Figuur 41: Aantal verhandelde groenestroomcertificaten per maand, vanaf januari 2012

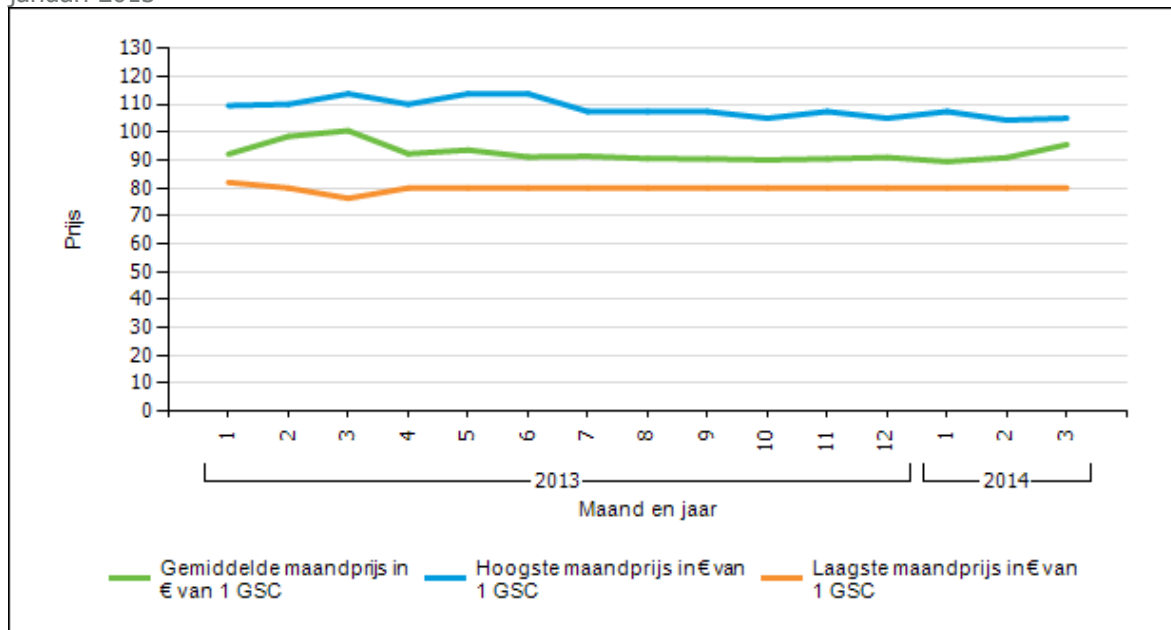
Als gevolg van de splitsing tussen de functies 'steuncertificaat' en 'Garantie van Oorsprong' moet geen onderscheid meer gemaakt worden tussen de prijsevoluties van de groenestroomcertificaten met en zonder garanties van oorsprong. Voor de splitsing tussen de functies *steuncertificaat* en *garantie van oorsprong* een feit was, vergde het apart indienen van een garantie van oorsprong in het kader van de rapportering voor de fuelmix, dat het certificaat waaraan deze garantie vasthing nog niet was ingediend voor de quotumverplichting. Vaak werd de garantie van oorsprong en het groenestroomcertificaat ook niet door één en dezelfde partij ingediend bij de VREG. Als gevolg hiervan moesten een reeks transacties gebeuren die tot effect hadden dat het aantal verhandelde certificaten op maand- en jaarbasis de hoogte ingedreven werd. Daarom is het opvallend vast te stellen dat de splitsing van 1 juli 2013 slechts een beperkt effect had op het aantal transacties. Ten opzichte van het 2de semester van 2012 lag het aantal transacties in het tweede deel van 2013 iets meer dan 14% lager. De splitsing van beide functies *steuncertificaat* en *garantie van oorsprong* in aparte instrumenten bevordert de werking van de certificatenmarkt, vermindert de administratieve lasten en creëert meer transparantie.

4.1.3.2. Prijsevolutie groenestroomcertificaten en garanties van oorsprong

In het verleden bleek het onmogelijk om op basis van de prijsevoluties van de groenestroomcertificaten (GSC) met en zonder garanties van oorsprong (GO) consistente verklaringen te geven voor prijsverschillen tussen beide types van groenestroomcertificaat. Globaal gezien lag in 2013 de gemiddelde prijs van een groenestroomcertificaat met € 93,95 aanzienlijk lager dan in 2012, toen € 100,18 opgetekend werd. Voor 2013 gaat het dus om een gemiddelde prijs van het eerste semester waarin de functies *steuncertificaat* en *garantie van oorsprong* nog gekoppeld waren en het tweede semester waarin de ont koppeling een feit was.

De gemiddelde prijs voor GSC lag in het eerste semester van 2013 met € 93,95 gevoelig hoger dan in het 2de semester (€ 90,64). Dit prijsverschil van bijna 3,5 euro kan niet volledig verklaard worden door de splitsing omdat Garanties van Oorsprong voor hernieuwbare productie in het tweede semester verhandeld werden aan een gemiddelde prijs van 14,17 eurocent.

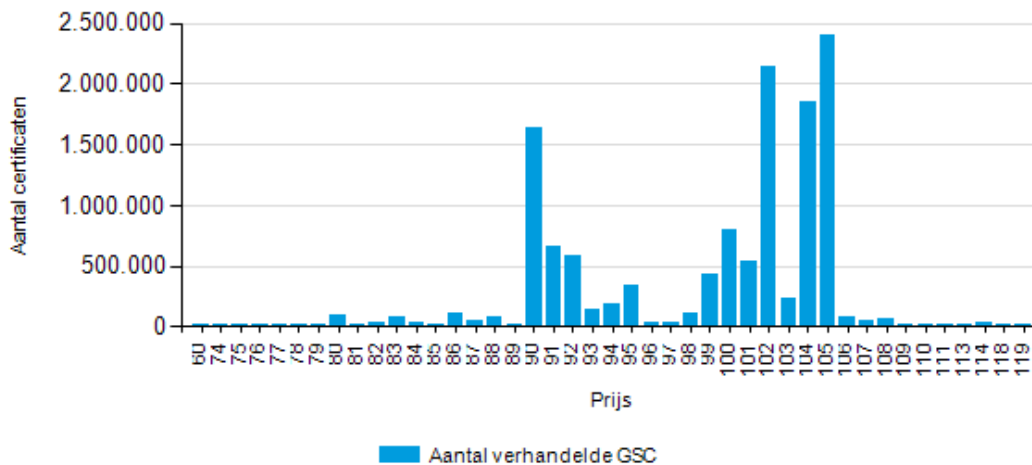
Figuur 42: Gemiddelde, minimum- en maximumprijs van een groenestroomcertificaat per maand, vanaf januari 2013

In 2013 kende de curve die de hoogste maandelijkse transactieprijs weergeeft een dalend verloop. In tegenstelling tot 2012, toen zowel de laagste, hoogste en gemiddelde prijzen waaraan certificaten worden verhandeld, een dalende trend kenden ten opzichte van de vorige jaren. Door de splitsing van de functies steuncertificaat en garantie van oorsprong zijn de curves voor 1 juli 2013 strikt genomen niet vergelijkbaar met de curves na deze datum omdat het sindsdien gaat over 'zuivere' GSCs en niet meer (deels) om gecombineerde GSC + GO-certificaten. Vergelijken we de gemiddelde transactieprijs in de afgelopen quotumperiode (1 april 2013 – 31 maart 2014) met deze van de vorige quotumperiode dan zien we toch weer een gevoelige daling van € 100,15 naar € 93,71 per GSC.

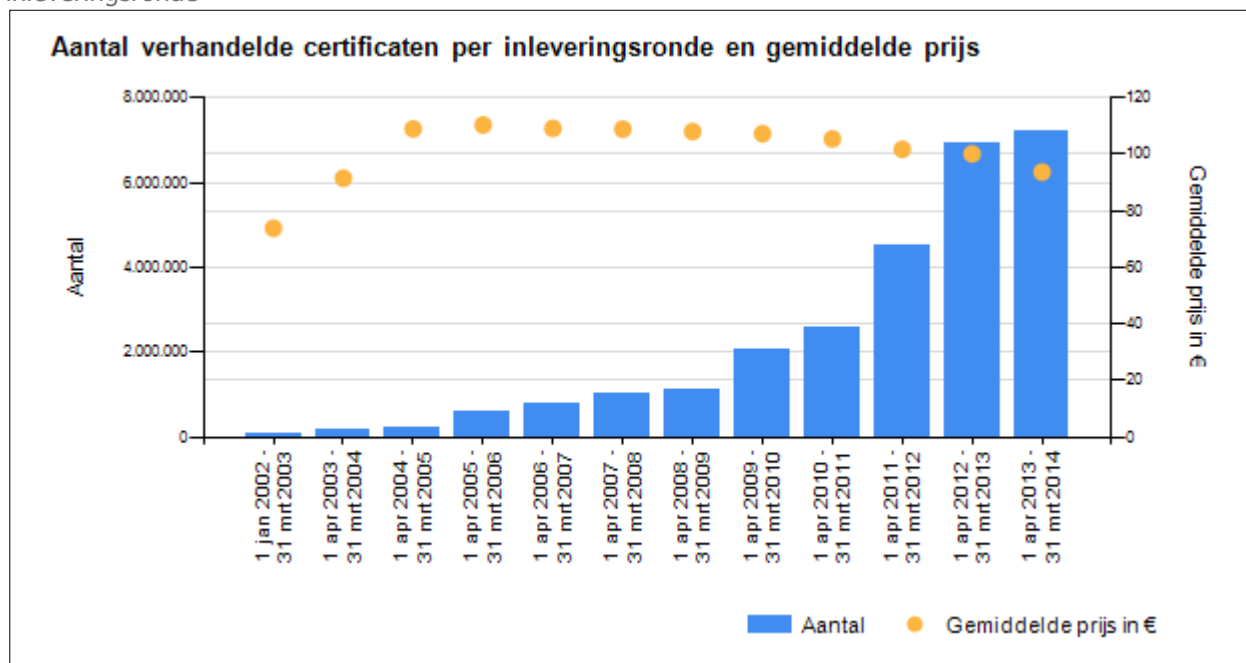
De hoogste prijs kent, in tegenstelling tot vorige jaren, een minder constant verloop. Dit is waarschijnlijk het gevolg van het feit dat steeds meer langetermijncontracten tussen producenten en elektriciteitsleveranciers, die minder rekening houden met korte termijnschommelingen op de certificatenmarkten, afgelopen zijn en niet meer aan dezelfde voorwaarden verlengd werden.

Figuur 43: Aantal verhandelde groenestroomcertificaten in 2012 en 2013 per verkoopprijs (afgerond)

In de cijfers van bovenvermelde figuren zijn de handel via het beursplatform (de Belpex "Green Certificate Exchange" lag net als in 2012 stil in 2013; omwille van de overschotten op de certificatenmarkten is er immers onvoldoende vraag naar certificaten) en de verkoop van certificaten aan de distributienetbeheerders tegen minimumprijs niet inbegrepen. Deze bespreken we verder op volgende pagina's.

Figuur 44: Aantal verhandelde Groenestroomcertificaten en gemiddelde transactieprijs per inleveringsronde

In figuur 44 is duidelijk de oplopende trend van de hoeveelheid verhandelde certificaten en de dalende trend van de gemiddelde transactieprijs te zien.

4.1.3.3. Handel op BelPEX Green Certificate Exchange

Net zoals in 2011 en 2012 werden in 2013 geen handelssessies georganiseerd op de BelPEX Green Certificate Exchange. Deze certificatenbeurs was voorbereid in jaren waarin de certificatenmarkt beurspotentieel leek te hebben, doch werd gelanceerd in 2009, net op het ogenblik dat de overschotten aan groenestroom- en warmte-kraftcertificaten een duidelijke invloed begonnen uit te oefenen op de marktwerking. De annulatie van de handelssessies bleef daarom ook in 2013 van kracht, in afwachting van betere marktomstandigheden.

4.1.3.4. Verkoop van groenestroomcertificaten aan netbeheerders tegen minimumprijs

Sinds december 2011 worden ook groenestroomcertificaten die worden uitgereikt voor elektriciteitsproductie uit een andere energiebron dan zonne-energie verkocht aan netbeheerders tegen de gegarandeerde minimumprijs³⁶. Waar het initieel ging over een beperkt aantal technologieën die

³⁶ Het decreet van 6 mei 2011 tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009, dat in werking trad op 10 juni 2011, voerde een aantal wijzigingen in het steunsysteem voor groene stroom en warmte-kraftkoppeling:

- De wettelijke minimumsteunbedragen van certificaten zijn gewijzigd.
  - Voor bepaalde biogasstromen steeg de minimumsteun tot 90, 100 of 110 euro per groenestroomcertificaat.
  - Voor zonne-energie daalde de minimumsteun afhankelijk van het vermogen en de datum van indiening. Zo ontvangen zonne-energie-installaties met een piekvermogen van meer dan 250kW die in dienst worden genomen vanaf 1 januari 2012 nog slechts een minimumsteun van 90 euro, een waarde die lager ligt dan de

gebruik maakten van deze mogelijkheid, namelijk voor biomassa uit gesorteerd of selectief ingezameld afval, nam die trend in 2013 toe voor méér energiebronnen, zoals blijkt uit tabel 32. Dit is een sterke indicatie dat de prijs waaraan producenten hun certificaten op de markt kunnen verkopen niet langer voldoende hoog is en dat ze daarom gebruik maken van het vangnet van de minimumsteun voor een aantal certificaten uit biogas – agrarische stromen, biogas – GFT met compostering, windenergie op land, biomassa uit land- of bosbouw, biogas – overig, biomassa uit gesorteerd of selectief ingezameld afval en waterkracht. Het feit dat certificaten aan netbeheerders worden aangeboden tegen minimumprijzen van 80 en 90 euro illustreert de wankele toestand van de groenestroomcertificatenmarkt als gevolg van het overschot aan beschikbare groenestroomcertificaten (zie verder).

Voor certificaten uitgereikt voor elektriciteit uit zonne-energie was de marktprijs tussen 2006 en 2013 ook al aanzienlijk lager dan de gegarandeerde minimumprijs die de netbeheerders verplicht zijn te betalen per certificaat. Dit was een bewuste beleidskeuze, om op die manier deze technologie, die in de eerste jaren te duur was om via de normale marktprijs van groenestroomcertificaten rendabel te zijn, toch te ondersteunen. Merk op dat ook in 2013 er nog wel steun via groenestroomcertificaten werd toegekend voor PV-installaties boven 10 kWpiek, maar niet voor kleinere installaties, die door het voordeel van de terugdraaiende teller rendabel zijn zonder steun.

Tabel 32 toont per jaar het aantal certificaten dat tegen minimumprijzen aan de netbeheerders werd verkocht. In 2013 werden 2.575.319 groenestroomcertificaten verkocht aan de distributienetbeheerders, opnieuw aanzienlijk meer dan het aantal in 2012 (1.924.031). Het is een verdubbeling van het aantal aan de netbeheerders verkochte groenestroomcertificaten in 2011.

Een deel van de kost voor het opkopen van certificaten aan minimumprijs wordt door de netbeheerders gecompenseerd door de verkoop ervan. Het grootste deel van de kost moeten de netbeheerders recupereren via de distributienettarieven. We kijken erop toe dat de verkoop van certificaten door de netbeheerders gebeurt op een marktconforme wijze. In het [RAPP-2013-12](#) publiceerden we de resultaten van deze controle.

---

boete die elektriciteitsleveranciers moeten betalen wanneer ze te weinig groenestroomcertificaten voorleggen aan de VREG. Vanaf 2016 zullen ook kleinere zonne-energie-installaties datzelfde bedrag aan minimumsteun ontvangen.

- De minimumsteun van warmte-kranchcertificaten van installaties in dienst genomen vanaf 2012 steeg naar 31 euro.
- Ook de duur van de minimumsteun werd aangepast voor bepaalde technologieën.

Tabel 32: Aantal verkochte groenestroomcertificaten aan de netbeheerder aan gegarandeerde minimumprijs

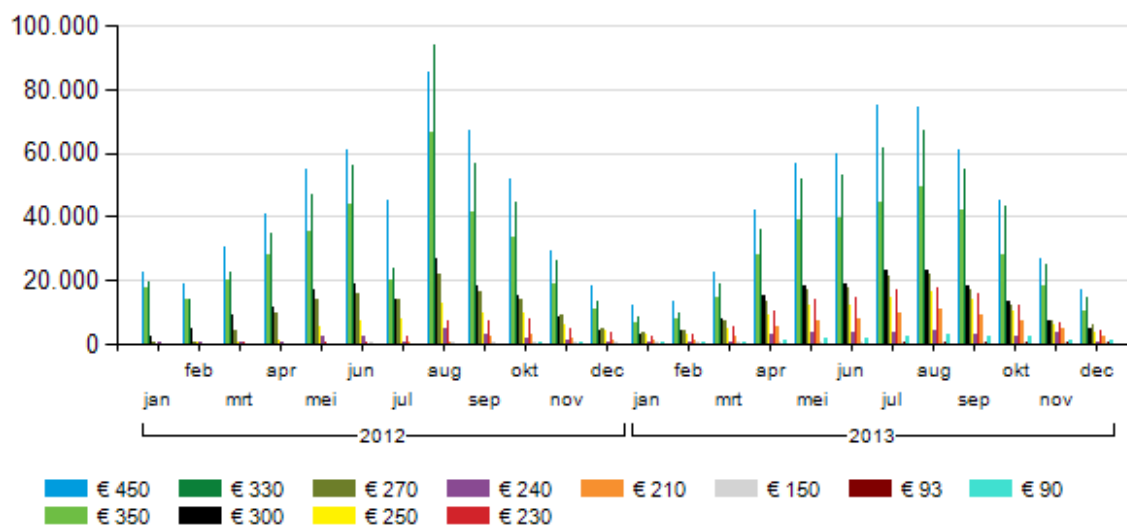
	# GSC verkocht aan Elia (150 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (450 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (350 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (330 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (300 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (270 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (250 €/GSC)
	Zonne-energie	Zonne-energie	Zonne-energie	Zonne-energie	Zonne-energie	Zonne-energie	Zonne-energie
2003	68	0	0	0	0	0	0
2004	340	0	0	0	0	0	0
2005	613	0	0	0	0	0	0
2006	904	90	0	0	0	0	0
2007	1.003	3.547	0	0	0	0	0
2008	1.335	31.361	0	0	0	0	0
2009	1.246	133.294	0	0	0	0	0
2010	1.085	414.714	26.861	4	0	3	16
2011	1.106	542.212	255.388	95.927	5.250	26	22
2012	934	525.235	350.805	453.834	152.237	126.236	65.063
2013	745	507.054	329.164	445.646	159.324	150.748	110.828

	# GSC verkocht aan DNB (240 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (230 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (210 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (150 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (93 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (90 €/GSC)
	Zonne-energie	Zonne-energie	Zonne-energie	Zonne-energie	Zonne-energie	Zonne-energie
2010	0	2	0	0	2	0
2011	142	2	0	0	0	0
2012	19.080	34.986	9.867	577	0	3
2013	29.743	124.232	71.643	725	543	18.814

	# GSC verkocht aan DNB (110 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (100 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (100 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (100 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (95 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (93 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (93 €/GSC)
	Biogas – hoofdzakelijk agrarische stromen	Biogas – GFT met compostering	Biogas – hoofdzakelijk agrarische stromen	Biogas - overig	Waterkracht	Biogas – hoofdzakelijk agrarische stromen	Windenergie op land
2011	0	0	0	0	0	0	0
2012	182	15.986	172.851	0	36	0	0
2013	32.490	13.805	322.058	7.768	20	36	2.821

	# GSC verkocht aan DNB (90 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (90 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (90 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (90 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (80 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (80 €/GSC)	# GSC verkocht aan DNB (80 €/GSC)
	Biomassa uit gesorteerd of selectief ingezameld afval	Biomassa uit land- of bosbouw	Windenergie op land	Biogas - overig	Biomassa uit land- of bosbouw	Biogas - overig	Windenergie op land
2011	1.173	0	0	2.964	0	0	0
2012	18.007	4.599	9.203	11.813	552	11.732	0
2013	202.258	147	14.536	26.453	0	4.466	14

Figuur 45: Aantal groenestroomcertificaten uit zonne-energie dat in 2012 en 2013 werd verkocht aan distributienetbeheerders, opgesplitst per minimumprijsniveau

4.1.4. Inlevering van groenestroomcertificaten voor de certificaten-verplichting op 31 maart 2014

Tabel 33 en Figuur 46 tonen de resultaten van alle voorbije inleveringsrondes van groenestroomcertificaten tot en met de inlevering van 31 maart 2014.

4.1.4.1. Berekening van het aantal in te leveren groenestroomcertificaten

Op 13 juli 2012 werd het ondersteuningssysteem voor de productie op basis van hernieuwbare bronnen hervormd via een wijziging van het Energiedecreet. Een element van deze hervorming is dat het quotum voor groenestroomcertificaten (GSC) nu berekend wordt aan de hand van een "totale bandingcoëfficiënt: de verhouding tussen het aantal toegekende, voor de certificatenverplichting aanvaardbare groenestroomcertificaten over een periode van 12 maanden tot en met juli van jaar n-2 en de totale bruto productie van groene stroom in het Vlaamse Gewest over dezelfde periode. De bruto productie van groene stroom voor de periode van 12 maanden tot en met juli van jaar n-2 wordt berekend aan de hand van de gerapporteerde maandproductie van de productie-installaties. Voor productie-installaties waarvoor geen maandelijkse gegevens beschikbaar zijn, wordt voor de berekening van B_{tot} de productie op basis van jaar n-3 gebruikt".

De totale elektriciteitsafname op het distributie- en transmissienet in 2013 bedroeg 44.238.569 MWh. De leveringen door netbeheerders (334.611 MWh) tellen niet mee voor de certificatenverplichting. De vrijgestelde afnames door grote afnemers³⁷ bedroegen 12.380.500 MWh. De totale hoeveelheid afgenomen elektriciteit waarop het groenestroomquotum ($15,5\% \times 0,8842$) werd berekend, bedroeg bijgevolg 31.523.458 MWh. Deze certificaatplichtige afname bleef nagenoeg gelijk t.o.v. vorig jaar.

De quotumverplichting in het indieningsjaar 2014 beliep daardoor **4.320.320 GSC** tegenover 3.799.806 GSC in 2013, een stijging van 14,3% t.o.v. vorig jaar. Deze stijging weerspiegelt de toename van het

³⁷ De vrijgestelde afnames door (1) afnemers met een afname tussen 1 en 20 GWh én een NACE code 05 t/m 33 (industrie en winning van delfstoffen), 46391 of 52100, (2) afnemers met een afname groter dan 20 GWh, (3) openbaar vervoer, (4) door afnemers op een gesloten distributienet (gecumuleerd).

quotum van 12,0582% ($Gr \times B_{tot} = 0,14 \times 0,8613$) in 2013 naar 13,7051% ($Gr \times B_{tot} = 0,155 \times 0,8842$) in 2014.

4.1.4.2. Resultaten van de certificateninleveringsronde voor afnamejaar 2013

Sinds 31 maart 2006 waren bij elke inleveringsronde telkens meer groenestroomcertificaten beschikbaar dan er moesten ingeleverd worden.

De voorbije inleveringsronde voldeden twee partijen niet aan de verplichting. Eén toegangshouder diende wel het correcte aantal certificaten in, maar 10 GSC waren van Waalse, Brusselse of Noorse oorsprong. Een andere toegangshouder diende geen certificaten in (GSC noch WKC) en dit omwille van interne organisatorische redenen.

Tabel 33: Overzicht van de inleveringsrondes van groenestroomcertificaten

INLEVERDATUM	In te leveren GSC op 31/03	GSC beschikbaar op 31/3	Ingeleverde GSC	Uitgereikte GSC voor leveringsjaar voorafgaand aan quotum	Quotum
31/03/2003	313.192	199.203	115.132	150.042	0,80%
31/03/2004	409.959	393.009	259.125	291.568	1,20%
31/03/2005	850.960	800.798	650.610	545.971	2,00%
31/03/2006	1.061.176	1.206.073	1.025.450	968.289	2,50%
31/03/2007	1.269.650	1.587.945	1.268.311	1.428.362	3,00%
31/03/2008	1.589.531	2.061.134	1.587.281	1.644.547	3,75%
31/03/2009	2.077.894	2.540.586	2.073.043	2.010.500	4,90%
31/03/2010	2.073.201	3.127.689	2.072.013	2.704.498 ⁽²⁾	5,25%
31/03/2011	2.474.430	4.093.577	2.474.121	3.078.883 ⁽²⁾	6,00%
31/03/2012	2.757.889	5.654.751	2.757.860	3.802.472 ⁽²⁾	7,00%
31/03/2013	3.779.806	8.340.165	3.799.796	5.380.302 ⁽²⁾	12,06%
31/03/2014	4.320.320	10.293.465 ⁽¹⁾	4.320.307	5.640.606	13,71%

⁽¹⁾ Dit cijfer is incl. 1.500.000 GSC gebankt door de netbeheerders, zoals beschreven in Art.6.4.14 van het Energiebesluit.

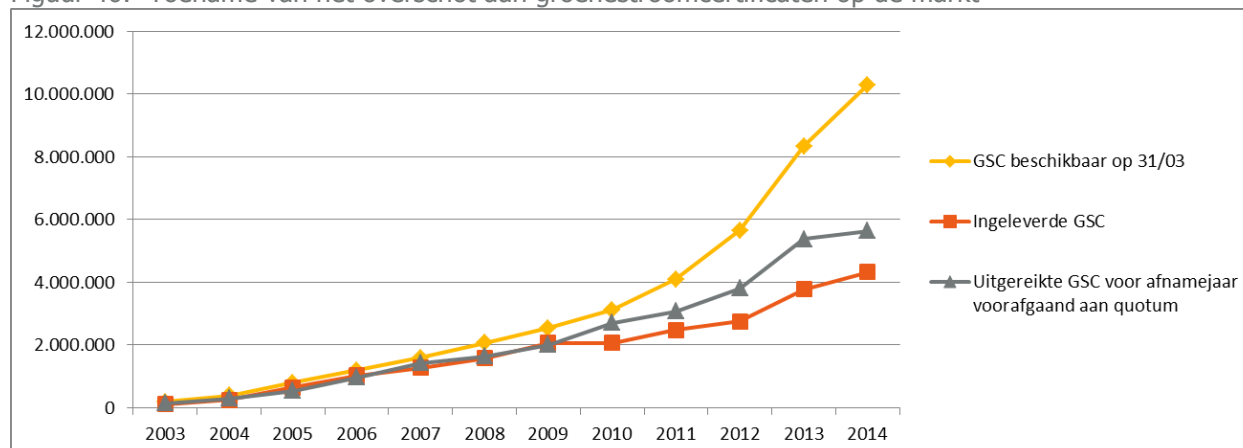
⁽²⁾ Deze cijfers zijn afwijkend van de cijfers die vorig jaar werden opgenomen in het marktrapport. Deze wijzigingen zijn het gevolg van het uitrekenen van certificaten na 31/03/2014 voor productie in 2009, 2010, 2011 en 2012.

4.1.4.3. Groenestroomcertificatenoverschot

Op 31 maart 2014 was er voor het negende jaar op rij een overaanbod aan beschikbare groenestroomcertificaten (GSC). Het aantal in 2013 uitgereikte GSC was aanzienlijk hoger (31%) dan het aantal in te dienen GSC voor afnamejaar 2013 (dus op 31 maart 2014). Vorig jaar bedroeg het procentuele verschil 42%, het jaar daarvoor 38%. Na een toename de voorbije 3 jaar is het procentuele verschil dus voor het eerst afgenomen. De hervorming van het certificatenstelsel in 2012 lijkt momenteel dus een positief effect te hebben op de kloof tussen het aantal uitgereikte en in te dienen GSC. Echter, omdat net zoals in het verleden nog certificaten uitgereikt zullen worden na 31/03/2014 voor productie in voorgaande jaren, zullen deze percentages nog wijzigen en is het voorbarig om hieruit nu al definitieve conclusies te trekken.

Onderstaande grafiek geeft een overzicht per jaar van het aantal ingeleverde groenestroomcertificaten voor de certificatenverplichting, het aantal beschikbare groenestroomcertificaten op 31 maart en het aantal uitgereikte groenestroomcertificaten in het afnamejaar voorafgaand aan het quotum. Het overschot uitgedrukt in aantal beschikbare GSC t.o.v. het in te leveren quotum bedroeg op 31 maart 2013 ruim 238%.

Figuur 46: Toename van het overschot aan groenestroomcertificaten op de markt

De overschotten op de certificatenmarkten blijven een ernstige bedreiging vormen voor de efficiëntie en effectiviteit van het steunmechanisme omdat ze de werking van de certificatenmarkt hinderen en de producenten van hernieuwbare stroom in problemen kunnen brengen. We hebben hier al verschillende keren de aandacht gevestigd door over deze problematiek advies uit te brengen aan het beleid, onder meer in [ADV-2012-11](#).

In januari 2014 werd met de banking van groenestroomcertificaten een bijkomende beleidsmaatregel ingevoerd om de overschotten op de certificatenmarkten minstens ten dele onder controle te houden. De distributienetbeheerders worden hierdoor verplicht om in totaal 1,5 miljoen groenestroomcertificaten te immobiliseren. Dit houdt in dat deze certificaten tijdelijk niet opnieuw op de bilaterale markten mogen worden aangeboden, in afwachting van gunstiger marktomstandigheden.

4.1.4.4. Groenestroomquotum voor 2014, inlevering op 31 maart 2015

De quota voor de groenestroomcertificatenverplichting voor de komende jaren werden in 2009 vastgelegd in het Energiedecreet en gewijzigd op 13 juli 2012.

Het groenestroomquotum op 31 maart 2015 bedraagt 16,8% van de afgenomen elektriciteit op afnamepunten in het Vlaams Gewest, rekening houdend met een gedeeltelijke vrijstelling van deze verplichting voor de afname door grote afnemers. Bovendien wordt dit quotumpercentage nog gecorrigeerd met de eerder vermelde B_{tot} , voor de komende inleveringsronde gelijk aan 0,8924 (= B_{tot} 2013). Het 'gecorrigeerde' quotumpercentage voor afnamejaar 2014 bedraagt bijgevolg 14,99232% ($Gr \times B_{tot} = 0,168 \times 0,8924$).

4.2. Warmte-krachtkoppeling

4.2.1. Aantal installaties die warmte-krachtcertificaten ontvangen

Onderstaande tabellen geven een overzicht van het aantal WKK-installaties (zie tabel 34) en het geïnstalleerd elektrisch of mechanisch vermogen (zie tabel 35) per technologie en per jaar van indienstname of ingrijpende wijziging. Deze installaties komen in aanmerking voor de toekenning van warmte-krachtcertificaten (WKC) die aanvaardbaar zijn voor de warmte-krachtcertificatenverplichting.

Tabel 34: Aantal erkende productie-installaties dat in aanmerking komt voor de toekenning van aanvaardbare warmte-krachtcertificaten per technologie en per jaar van indienstname of ingrijpende wijziging

TECHNOLOGIE	Vóór 2006	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	TOTAAL
Aftap-condensatiestoomturbine	0	0	0	1	0	0	1	0	0	2
Andere WKK	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Gasturbine met warmteterugwinning	5	0	1	0	3	2	0	1	1	13
Interne verbrandingsmotor	49	19	34	48	50	35	33	70	14	352
Steg	0	0	0	1	0	1	0	0	0	2
Stirlingmotor	0	0	0	0	0	4	13	8	1	26
Tegendrukstoomturbine	8	0	1	0	0	0	0	1	0	10
TOTAAL	62	19	36	50	53	42	47	81	16	406

Tabel 35: Totaal geïnstalleerd elektrisch of mechanisch vermogen (in kW) van warmte-krachtinstallaties dat in aanmerking komt voor de toekenning van aanvaardbare warmte-krachtcertificaten per technologie en per jaar van indienstname of ingrijpende wijziging

TECHNOLOGIE	Vóór 2006	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	TOTAAL
Aftap-condensatiestoomturbine	0	0	0	27.700	0	0	5.608	0	0	33.308
Andere WKK	0	0	0	0	0	0	55	0	0	55
Gasturbine met warmte-terugwinning	586.091	0	7.291	0	144.799	19.152	0	6.270	12.900	776.503
Interne verbrandingsmotor	122.521	33.605	55.446	100.785	79.047	50.162	25.924	42.193	12.966	522.649
Steg	0	0	0	132.900	0	58.500	0	0		191.400
Stirlingmotor	0	0	0	0	0	4	13	77	1	95
Tegendrukstoomturbine	136.886	0	3.716	0	0	0	0	9.727	0	150.329
TOTAAL	845.498	33.605	66.453	261.385	223.846	127.818	31.600	58.267	25.867	1.674.339

4.2.2. Uitgereikte warmte-krachtcertificaten

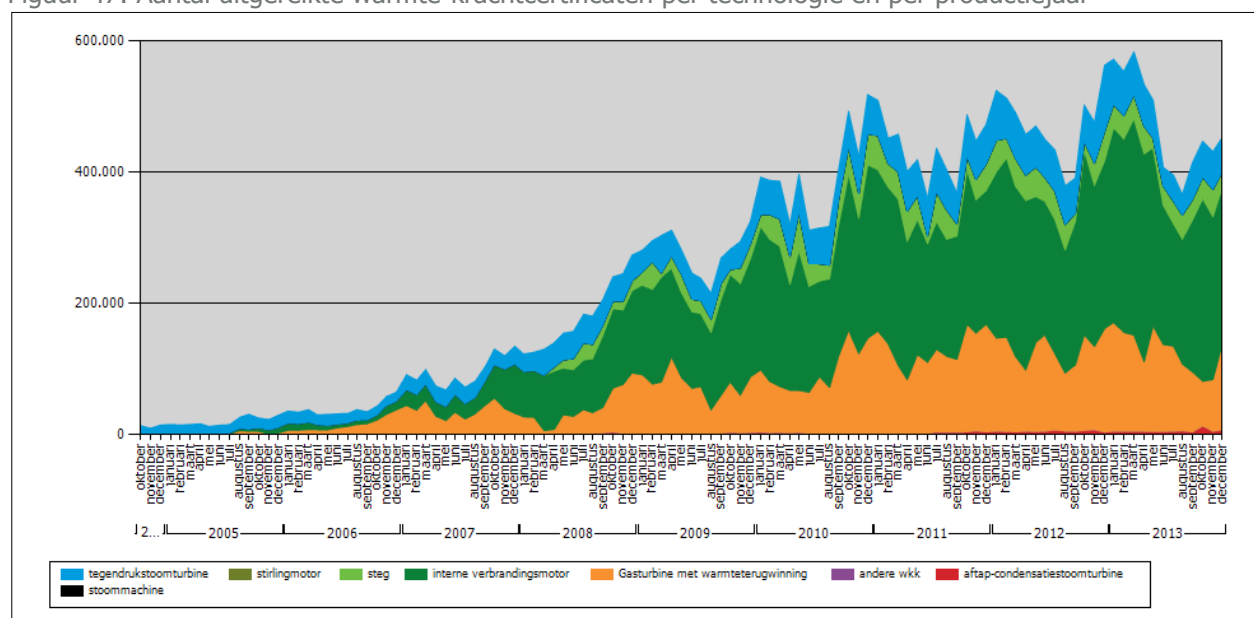
Tabel 36 en Figuur 47 tonen per technologie en per productiejaar het aantal uitgereikte warmte-krachtcertificaten die aanvaardbaar zijn voor de warmte-krachtcertificatenverplichting in Vlaanderen. Het aantal uitgereikte WKC steeg slechts heel licht t.o.v. 2012, met 0,27%.

Net als in 2012, werden in 2013 opnieuw veruit de meeste certificaten uitgereikt voor warmtekrachtbesparing door interne verbrandingsmotoren en dit ondanks het feit dat deze installaties meestal kleinschaliger zijn dan installaties met turbines. De installaties met interne verbrandingsmotoren zijn immers talrijker.

Tabel 36: Aantal uitgereikte warmte-krachtcertificaten per technologie en per productiejaar

TECHNOLOGIE	Vóór 2006	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	TOTAAL
Aftap-condensatiestoomturbine	0	0	0	8.255	9.370	15.904	21.122	54.719	60.324	169.694
Andere WKK	0	0	0	0	0	0	0	0	117	117
Gasturbine met warmte-terugwinning	14.991	171.064	434.621	461.376	903.590	1.135.256	1.541.635	1.513.151	1.460.839	7.636.523
Interne verbrandingsmotor	29.342	102.356	413.900	1.083.885	1.714.732	2.407.915	2.542.822	2.867.728	3.098.942	14.261.622
Steg	0	0	0	138.606	251.487	445.177	423.910	426.433	395.629	2.081.242
Stirlingmotor	0	0	0	0	0	0	7	84	90	181
Stoom-machine	0	0	0	0	1	1	0	0	0	2
Tegendrukstoomturbine	216.532	186.162	285.656	457.283	456.908	652.302	680.760	785.631	646.897	4.368.131
TOTAAL	260.865	459.582	113.417	2.149.405	3.336.088	4.656.555	5.210.256	5.647.746	5.662.838	28.517.512

Figuur 47: Aantal uitgereikte warmte-krachtcertificaten per technologie en per productiejaar

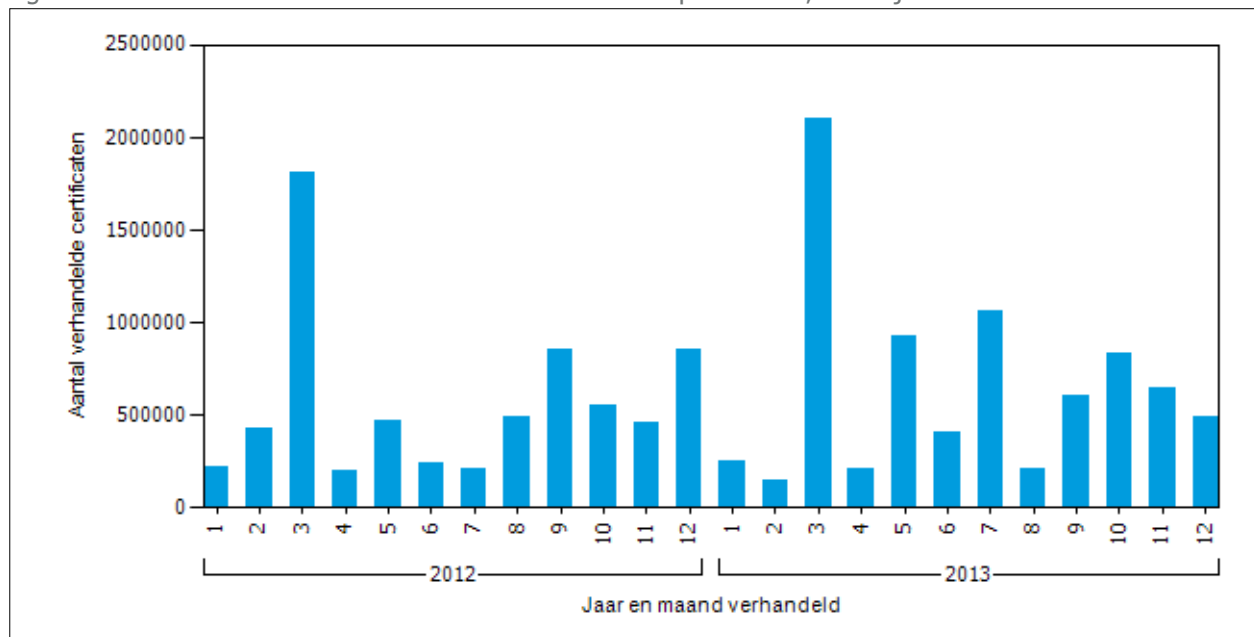
4.2.3. Handel in warmte-krachtcertificaten

4.2.3.1. Bilaterale handel in certificaten

In figuur 48 wordt het aantal bilateraal verhandelde warmte-krachtcertificaten per maand getoond voor 2012 en 2013. Net zoals bij de groenestroomcertificaten is het aantal verhandelde warmtekrachtcertificaten in 2013 opnieuw sterk gestegen, met 7.889.307, nadat dit aantal in 2012 meer dan

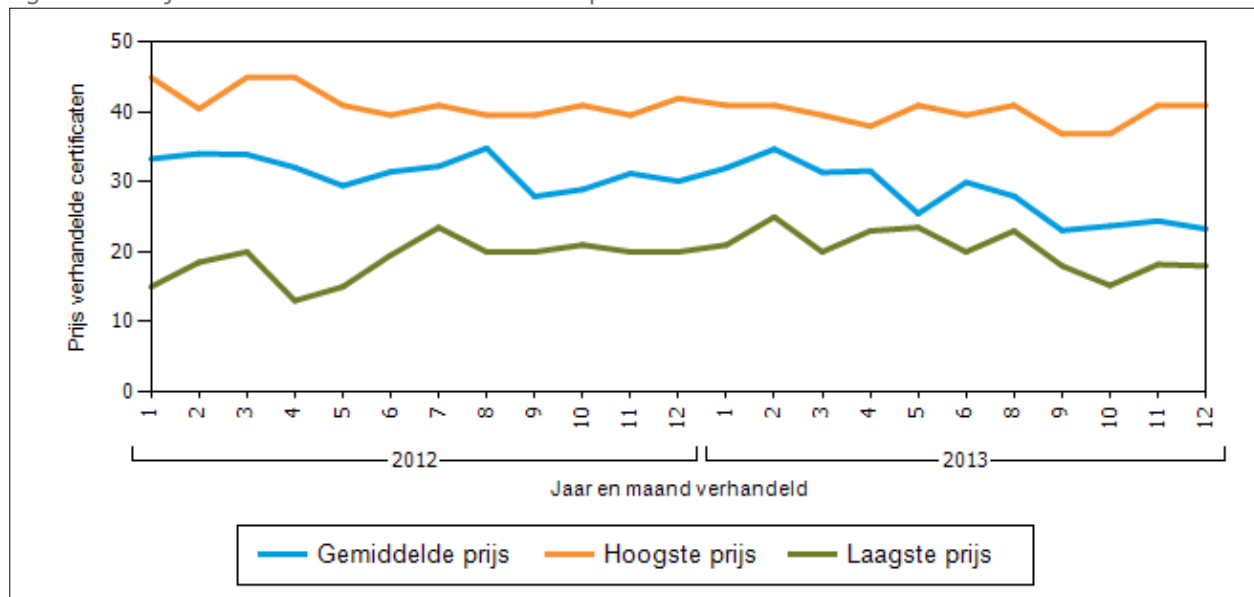
verdubbeld was ten opzichte van het jaar ervoor, van 3.052.058 naar 6.758.292. In maart 2013 zien we bovendien een historisch record qua aantal verhandelde warmte-kranchcertificaten op maandbasis: 2.777.260. Dit is opnieuw veel hoger dan in maart 2012: 1.804.568.

Figuur 48: Aantal verhandelde warmte-kranchcertificaten per maand, vanaf januari 2012

De gemiddelde prijs van een warmte-kranchcertificaat bleef in 2013, in lijn met de trend van de jaren ervoor, dalen. In 2013 kostte een warmte-kranchcertificaat gemiddeld € 27,94 tegenover € 31,67 in 2012 en € 34,79 in 2011. Dit is een daling met 11,79% t.o.v. 2012. Zoals blijkt uit figuur 49 kende vooral de laagste prijs waaraan certificaten verhandeld werden in de 2de helft van 2013 opnieuw een duidelijk neerwaartse trend.

Figuur 49: Prijs van een warmte-kranchcertificaat per maand

In de cijfers van bovenvermelde figuren zijn de handel via het beursplatform Belpex "Green Certificate Exchange" en de verkoop van certificaten aan de distributienetbeheerders tegen minimumprijs niet inbegrepen. Deze bespreken we verder op volgende pagina's.

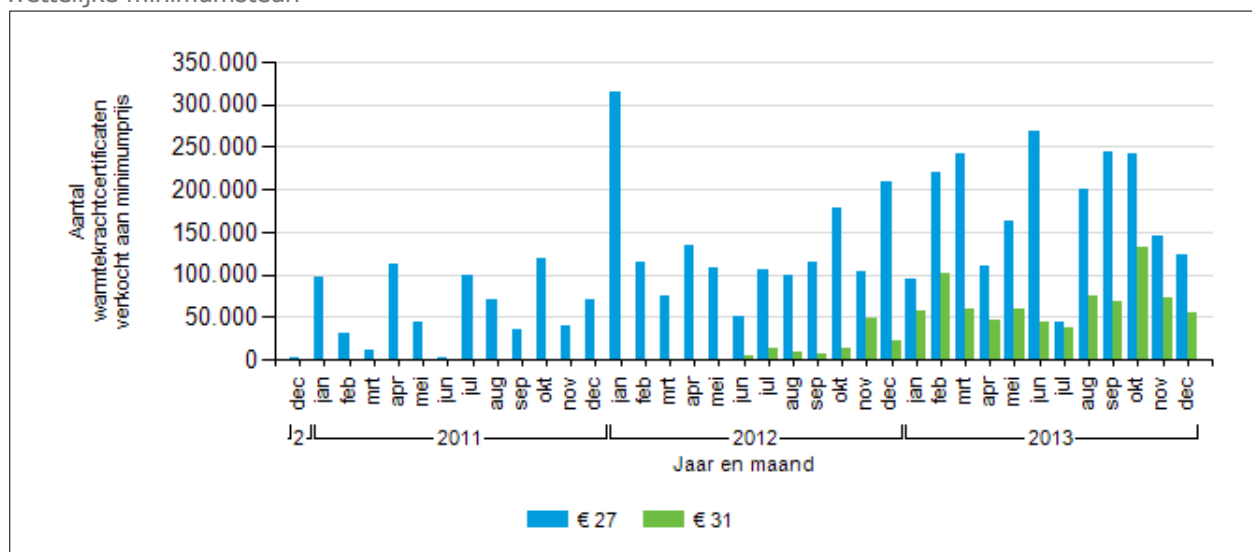
4.2.3.2. Handel op Green Certificate Exchange

Net zoals in 2011 en 2012 werden in 2013 geen handelssessies georganiseerd op de BelPEX Green Certificate Exchange, die ook handel in warmte-kranchcertificaten organiseert. Deze certificatenbeurs was voorbereid in jaren waarin de certificatenmarkt beurspotentieel leek te hebben, doch werd gelanceerd in 2009, net op het ogenblik dat de overschotten aan groenestroom- en warmte-kranchcertificaten een duidelijke invloed begonnen uit te oefenen op de marktwerking. De annulatie van de handelssessies bleef daarom ook in 2013 van kracht, in afwachting van betere marktomstandigheden.

4.2.3.3. Verkoop van warmte-kranchcertificaten aan netbeheerders tegen minimumprijs

In januari 2011 vonden voor het eerst verkopen van warmte-kranchcertificaten aan netbeheerders tegen de wettelijke minimumsteun van € 27 plaats en sinds juli 2012 ook minimumprijsverkoop aan € 31. Warmte-kranchkoppelingsinstallaties in dienst genomen in 2012 hebben recht op een minimumsteun van € 31. Deze tendens zette zich begrijpelijkerwijze door in 2013 gezien de verder oplopende certificatenoverschotten.

Figuur 50: Aantal warmte-kranchcertificaten per maand dat verhandeld werd aan de netbeheerders aan de wettelijke minimumsteun

4.2.4. Inlevering van warmte-kranchcertificaten voor de certificaten-verplichting op 31 maart 2014

4.2.4.1. Berekening van het aantal in te leveren warmte-kranchcertificaten

Op 13 juli 2012 werd, via een wijziging van het Energiedecreet, het quotum voor warmte-kranchcertificaten met ingang van 31 maart 2013 verhoogd van 7% naar 8,6% van de certificaatplichtige afnames. Deze nieuwe wetgeving introduceerde een behoorlijk aantal vrijstellingen van de certificatenverplichting voor de afnames door grote afnemers. Daardoor was het totale aantal op 31 maart 2013 in te leveren warmte-kranchcertificaten 3,3% kleiner dan het jaar ervoor, ondanks de procentuele verhoging van het quotum.

Dit effect deed zich voor de indieningsronde van 31 maart 2014 niet meer voor: de quotumverplichting beliep 3.703.679 WKC tegenover 3.218.178 WKC in 2013 of een stijging van 13,1%. Deze stijging weerspiegelt de toename van het quotum van 8,60% in 2013 naar 9,80% in 2014.

De totale elektriciteitsafname op het distributie- en transmissienet in 2013 bedroeg 44.238.569 MWh. De leveringen door netbeheerders (334.611 MWh) tellen niet mee voor de certificatenverplichting. De vrijgestelde afnames door grote afnemers bedroegen 6.111.330 MWh. De totale hoeveelheid afgenomen elektriciteit waarop het warmte-krancht koppelingsquotum werd berekend, bedroeg daardoor 37.792.628 MWh. Dit is een lichte stijging (net geen 1%) t.o.v. de certificaatplichtige afname in het voorbije jaar.

4.2.4.2. Resultaten van de certificateninleveringsronde warmte-kranchtcertificaten voor afnamejaar 2013

Tabel 37 en Figuur 51 tonen de resultaten van alle voorbije inleveringsrondes van warmte-kranchtcertificaten tot en met de inlevering van 31 maart 2013.

Tabel 37: Overzicht van de inleverrondes van warmte-kranchtcertificaten

INLEVERDATUM	In te leveren WKC op 31/03	WKC beschikbaar op 31/3	Ingeleverde WKC	Uitgereikte WKC voor leveringsjaar voorafgaand aan quotum	Quotum
31/03/2006	575.209	316.293	246.196	226.149	1,19%
31/03/2007	1.032.004	601.964	566.191	459.582	2,16%
31/03/2008	1.392.594	1.242.698	1.039.399	1.134.177	2,96%
31/03/2009	1.750.076	2.634.501	1.749.410	2.149.405	3,73%
31/03/2010	1.889.821	4.145.756	1.889.705	3.3306.088 ⁽²⁾	4,39%
31/03/2011	2.252.388	6.789.681	2.252.394	4.656.555 ⁽²⁾	4,90%
31/03/2012	3.327.789	9.366.744	3.327.789	5.210.256 ⁽²⁾	7,60%
31/03/2013	3.218.178	12.221.594	3.218.178	5.647.746 ⁽²⁾	8,60%
31/03/2014	3.703.679	14.712.882 ⁽¹⁾	3.703.678	5.662.838	9,80%

⁽¹⁾ Dit cijfer is incl. 1.000.000 door de netbeheerders gebankte WKC, zoals beschreven in Art.6.4.14 van het Energiebesluit.

⁽²⁾ Deze cijfers zijn afwijkend van de cijfers die vorig jaar werden opgenomen in het marktrapport. Deze wijzigingen zijn het gevolg van het uitreiken van warmte-kranchtcertificaten na 31/03/2014 voor productie in 2009, 2010, 2011 en 2012.

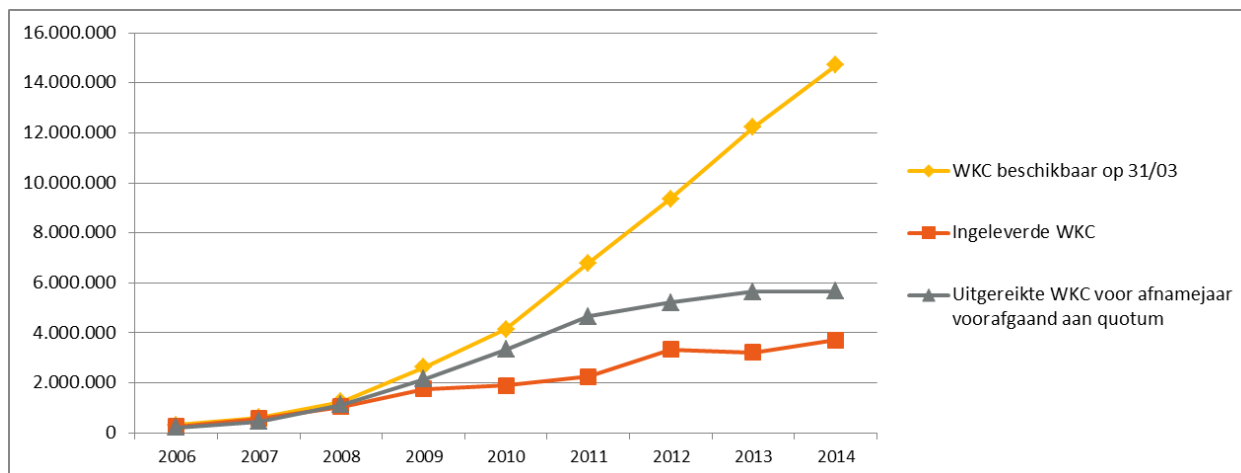
Eén toegangshouder voldeed niet aan de verplichting en diende geen certificaten in omwille van interne organisatorische redenen. Eén certificaatplichtige partij leverde 1 WKC te veel in, maar wenste geen gebruik te maken van de mogelijkheid om deze operatie ongedaan te maken en nadien het correcte aantal in te leveren.

4.2.4.3. Warmte-kranchtcertificatenoverschot

Op 31 maart 2014 was er voor het zesde jaar op rij een overaanbod aan beschikbare warmte-kranchtcertificaten. Het aantal beschikbare warmte-kranchtcertificaten liep verder op en bedroeg niet minder dan 297% van het aantal in te leveren certificaten.

Onderstaande grafiek geeft een overzicht per jaar van het aantal ingeleverde WKC voor de certificatenverplichting, het aantal beschikbare WKC op 31 maart en het aantal uitgereikte WKC in het afnamejaar voorafgaand aan het quotum.

Figuur 51: Toename van het overschot aan warmte-kranchtcertificaten op de markt

De overschotten op de warmte-kraftcertificatenmarkt blijft dus – nog sterker dan het geval is voor de groenestroomcertificatenmarkt - een ernstige bedreiging vormen voor de efficiëntie en effectiviteit van het steunmechanisme. We hebben hierover al verschillende malen advies uitgebracht, onder meer in [ADV-2012-11](#).

In januari 2014 werd met de banking van warmte-kraftcertificaten een bijkomende beleidsmaatregel ingevoerd om de overschotten op de certificatenmarkten minstens ten dele onder controle te houden. De distributienetbeheerders worden hierdoor verplicht om in totaal 1 miljoen warmte-kraftcertificaten te immobiliseren. Dit houdt in dat deze certificaten tijdelijk niet opnieuw op de bilaterale markten mogen worden aangeboden, in afwachting van gunstiger marktomstandigheden.

4.2.4.4. Warmte-kraftcertificatenquotum voor 2013, inlevering op 31 maart 2014

De quota voor de warmte-kraftcertificatenverplichting voor de komende jaren werden in 2009 vastgelegd in het Energiedecreet, en gewijzigd op 13 juli 2012.

Op 31 maart 2015 zal het warmte-kraftkoppelingsquotum 10,5% van de certificaatplichtige stroomlevering bedragen. Hierop moet geen coëfficiënt toegepast worden, zoals wel het geval is bij de berekening van het GSC-quotum met de Btot.

4.3. Garanties van oorsprong

4.3.1. Garanties van oorsprong betreffende elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen

4.3.1.1. Aantal uitgereikte garanties van oorsprong

Sinds 2006 reikt de VREG garanties van oorsprong (GOs) uit voor de productie van elektriciteit op basis van hernieuwbare bronnen. Een garantie van oorsprong (GO) is een eenduidig bewijsstuk dat wordt uitgereikt bij de productie van groene stroom en slechts éénmalig kan worden gebruikt ter staving van de levering van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen, conform Europese Richtlijn 2009/28.

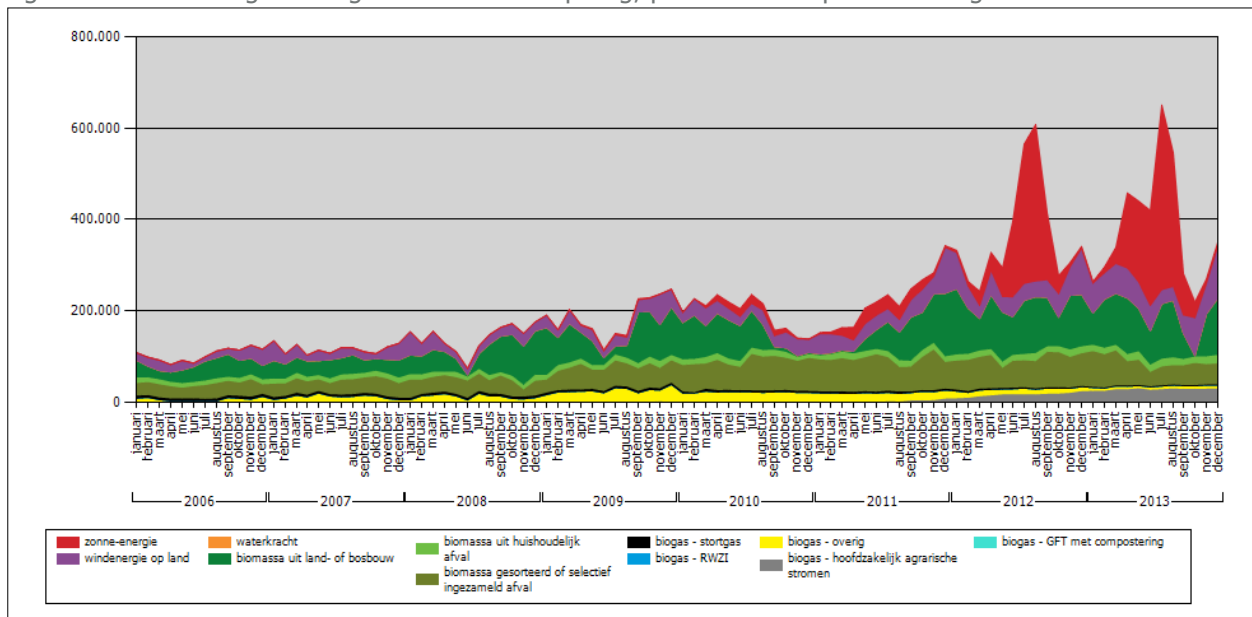
Tabel 38: Aantal uitgereikte garanties van oorsprong voor geproduceerde elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen in de betreffende periode, per energiebron en per productiejaar

ENERGIE- BRON	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	TOTAAL
Biogas – RWZI (*)	1.756	813	1.533	1.168	549	479	670	11	6.979
Biogas - stortgas	76.835	70.353	69.517	64.424	58.774	54.992	42.543	32.058	469.496
Biogas - overig	71.953	138.958	139.669	298.010	246.234	214.027	131.493	67.254	1.307.598
Biogas – GFT met compostering	0	0	0	0	0	1.549	9.798	9120	20.467
Biogas – hoofdzakelijk agrarische stromen	0	0	0	3.921	12.672	34.175	197.681	342.200	590.649
Biomassa gesorteerd of selectief ingezameld afval	345.240	376.007	407.582	565.039	785.475	839.271	788.295	633.422	4.740.331
Biomassa uit huishoudelijk afval	124.895	132.794	125.751	145.058	151.946	160.478	170.038	189.734	1.200.694
Biomassa uit land- of bosbouw	389.883	398.763	640.694	799.236	635.332	641.755	1.250.736	1.080.125	5.836.524
Waterkracht	1.961	2.494	3.217	3.086	3.099	2.868	2.521	3.027	22.273
Windenergie op land	224.055	268.652	288.543	330.208	340.483	489.039	612.090	732.137	3.285.207
Zonne-energie	12	792	4.416	19.364	106.228	230.064	1.162.648	1.444.902	2.968.426
TOTAAL	1.236.590	1.389.626	1.680.922	2.229.514	2.340.792	2.641.697	4.368.513	4.553.990	20.448.664

(*) Rioolwaterzuiveringsinstallaties

Zoals hoger aangehaald werden op 1 juli 2013 de functies *steuncertificaat* en *Garantie van Oorsprong* (GO), die tot dan beide eigenschappen waren van het groenestroomcertificaat, ontkoppeld en is de GO nu een volwaardig en zelfstandig instrument. Dit heeft een belangrijke invloed op de handel, maar niet op het aantal uitgereikte GO.

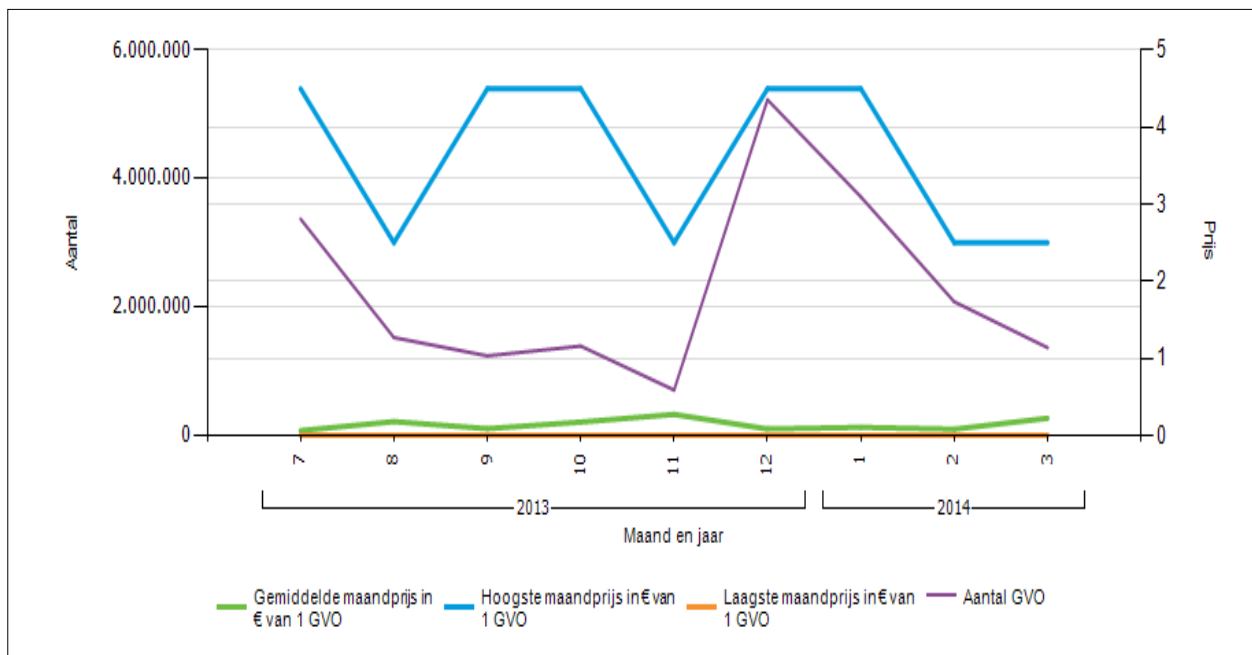
Figuur 52: Aantal uitgereikte garanties van oorsprong, per maand en per technologie

4.3.1.2. Verhandelde garanties van oorsprong binnen Vlaanderen

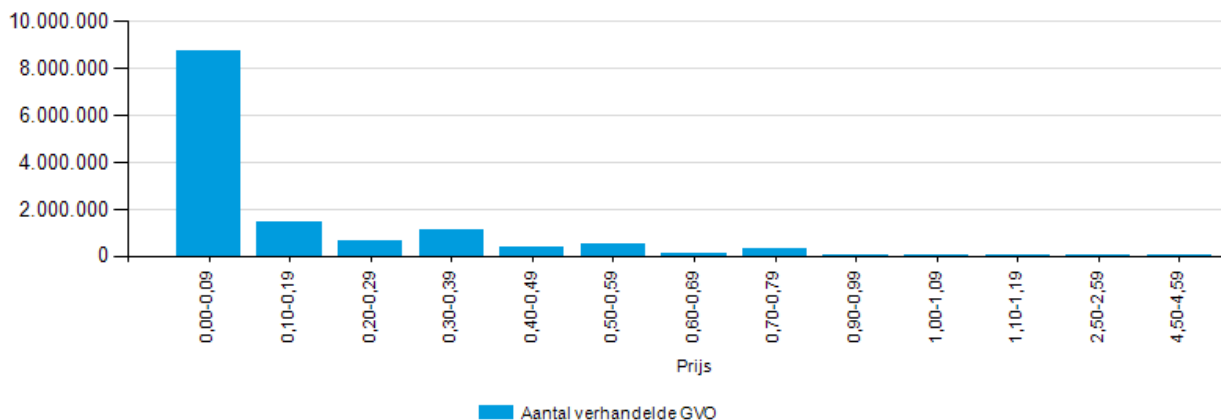
De ont koppeling van de functies 'steuncertificaat' en 'garantie van oorsprong' heeft de werking van de verschillende markten sterk vereenvoudigd en efficiënter gemaakt. Diverse marktpartijen hebben dit bevestigd. Vroeger moest een GSC immers vaak verschillende keren verhandeld worden uitsluitend met het oog op het benutten van de functie GO, omdat andere partijen geïnteresseerd waren in het benutten van de diverse functies. Ook de prijsvorming werd vertroebeld door het combineren van de beide functies op één certificaat.

Figuur 53: Aantal bilateraal verhandelde garanties van oorsprong in Vlaanderen en gemiddelde prijs per maand (1 juli 2013 tot en met 31/3/2014)

De gemiddelde transactieprijs voor een GO voor hernieuwbare energie ligt voorlopig nog zeer laag. Deze markt moet enerzijds nog winnen aan maturiteit, anderzijds is de markt voor GOs een Europese markt, in tegenstelling tot de markten voor steuncertificaten (GSC en WKC) die wettelijk beperkt zijn tot Vlaanderen. Er is dus een belangrijke invloed van buitenlandse GOs op het prijspeil van de Vlaamse GO markt.

Figuur 54: Aantal verhandelde garanties van oorsprong in Vlaanderen van 01/07/2013 tot en met 31/12/2013 per verkoopsprijs

4.3.1.3. Internationale handel in garanties van oorsprong

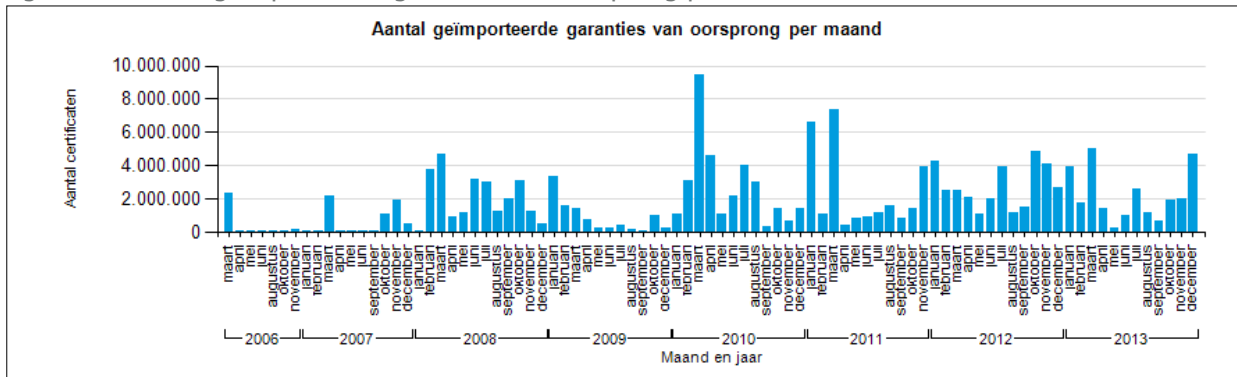
Om stroom te mogen leveren als "elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen of groene stroom" zijn elektriciteitsleveranciers verplicht om een overeenkomstige hoeveelheid garanties van oorsprong voor te leggen aan de VREG. Zo wordt vermeden dat eenzelfde hoeveelheid opgewekte groene stroom meer dan één keer als groen wordt verkocht en kan de klant met vertrouwen groene elektriciteit aankopen.

Een lid van onze certificatedatabank kan garanties van oorsprong in Vlaanderen in- en uitvoeren, voor zover deze garanties van oorsprong werden uitgereikt door een lid van de 'Association of Issuing Bodies' (AIB), waarvan ook wij deel uitmaken. Meer informatie via www.aibnet.org.

Garanties van oorsprong die worden ingevoerd, werden uitgereikt door andere instanties dan de VREG, voor productie van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen buiten het Vlaams Gewest. Omgekeerd kunnen ook garanties van oorsprong uit Vlaanderen worden uitgevoerd, naar andere leden van AIB.

Zowel elektriciteitsproducenten en -leveranciers als 'doorverkopers' nemen deel aan de internationale handel in garanties van oorsprong. Het is een handel gebaseerd op bilaterale afspraken. We hebben geen zicht op de prijs waaraan de internationaal verhandelde garanties van oorsprong worden verhandeld.

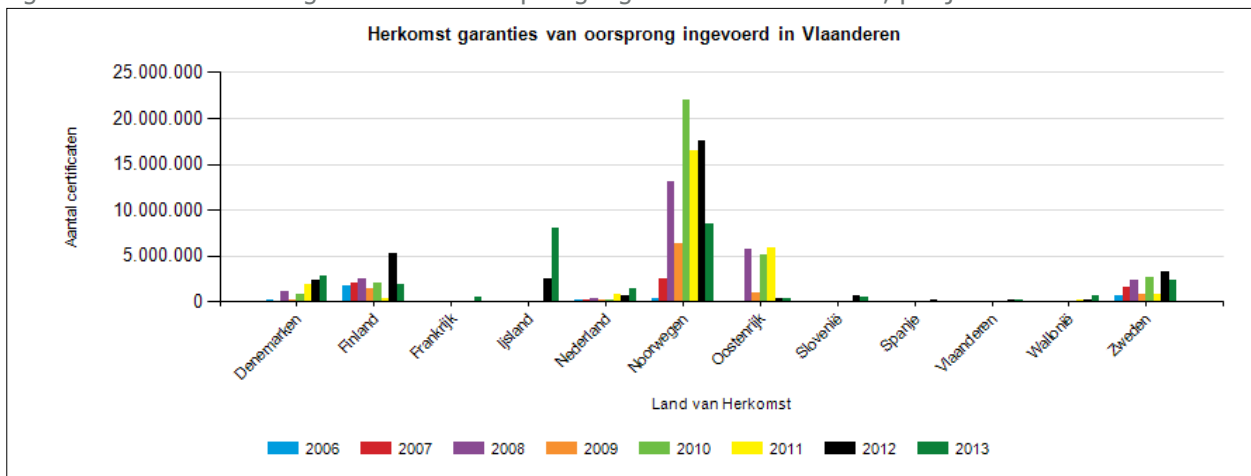
Figuur 55: Aantal geïmporteerde garanties van oorsprong per maand

De terugval van de import is opvallend: terwijl in 2012 nog 32.734.529 GOs werden ingevoerd, is dit in 2013 teruggevallen tot 26.670.830, een daling met 18,52%.

Figuren 56 en 57 maken duidelijk dat Noorse waterkrachtcentrales, net als in 2012, de grootste bron zijn van garanties van oorsprong die in 2013 in Vlaanderen werden geïmporteerd. Toch is de terugval van Noorwegen als land van oorsprong opvallend: waar in 2012 nog 17.584.997 Noorse GOs werden ingevoerd, daalde dit in 2013 tot 8.393.379 GOs, een daling met 52,27%. Daar tegenover staat een spectaculaire stijging van de import uit IJsland, dat in 2013 met 8.071.871 GOs een bijna even belangrijke buitenlandse bron van GOs wordt als Noorwegen. In 2012 werd IJsland lid van de AIB. Hierdoor konden voor het eerst garanties van oorsprong uit aardwarmte worden gebruikt in Vlaanderen.

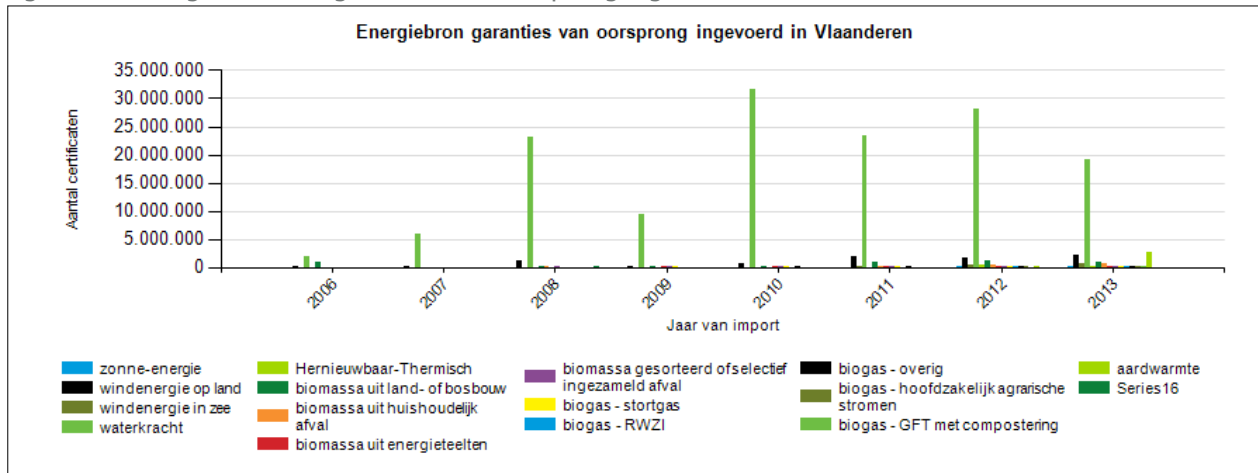
Figuur 56: Herkomst van garanties van oorsprong ingevoerd in Vlaanderen, per jaar

In de grafiek hieronder staat de energiebron waarvoor de in Vlaanderen ingevoerde garanties van oorsprong uitgereikt werden. Hieruit blijkt dat net geen 70% van de geïmporteerde garanties van oorsprong in 2013 waren uitgereikt voor elektriciteitsproductie uit waterkracht, terwijl dit in 2012 nog 86% was. Bijna 15% was afkomstig uit windenergie (7% in 2012) en ongeveer 6,5% uit biomassa (idem als 2012).

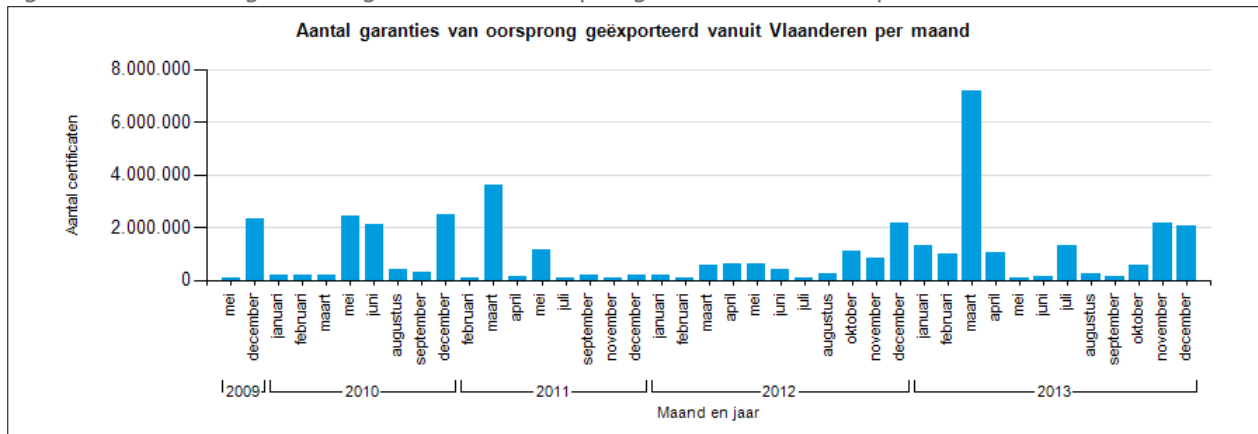
Het belang van Scandinavië (goed voor 23.446.796 GOs in 2012 en 6.518.728 in 2013) en van energie uit waterkracht is dus duidelijk afgenomen t.o.v. 2012.

Figuur 57: Energiebron van garanties van oorsprong ingevoerd in Vlaanderen

Hoewel Vlaanderen netto-invoerder van GOs is, zijn er ook export-transacties van GOs uit Vlaanderen.

Figuur 58: Aantal uitgevoerde garanties van oorsprong vanuit Vlaanderen per maand

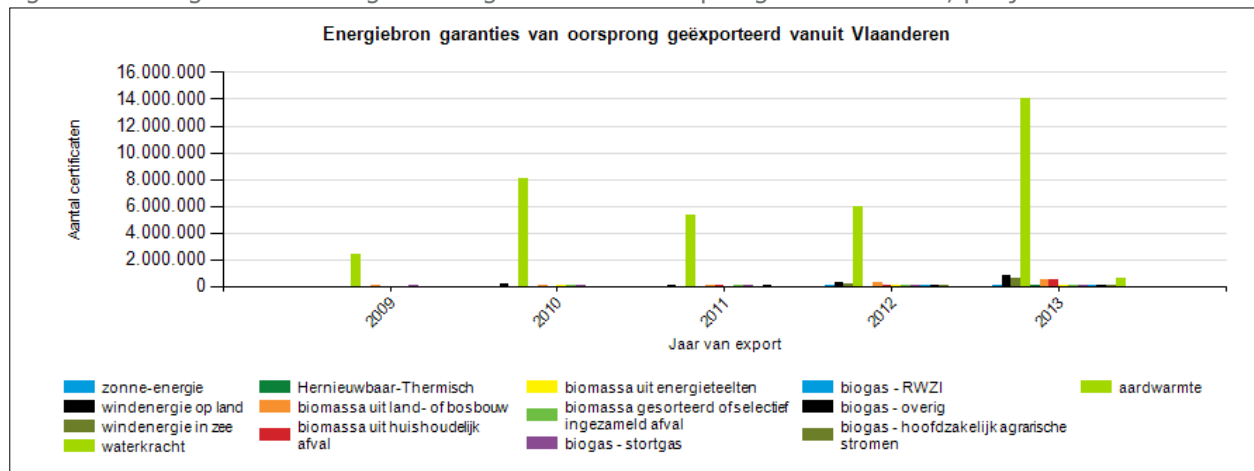

Uitvoer van garanties van oorsprong gebeurt vooral door 'doorverkopers', traders die een hoeveelheid garanties van oorsprong inkopen en vervolgens weer verkopen. De belangrijkste bestemmingen van uitgevoerde garanties van oorsprong waren in 2013 Wallonië, Nederland, Brussel en Finland.

Figuur 59 maakt duidelijk dat de in 2013 uitgevoerde garanties van oorsprong - net als in 2012 - vooral afkomstig waren uit waterkracht. Samenlezing van figuur 57 en 59 met het feit dat in Vlaanderen het aandeel elektriciteitsproductie uit waterkracht zeer beperkt is, bevestigt dat de uitgevoerde garanties van oorsprong vooral afkomstig zijn uit Scandinavische waterkrachtcentrales en slechts tijdelijk in Vlaanderen waren.

Dat 'doorverkopers' Vlaanderen interessant vinden om garanties van oorsprong tijdelijk te "parkeren" is niet ongewoon omdat er voor hen geen kosten verbonden zijn aan het in- of uitvoeren van garanties van oorsprong in Vlaanderen. Dit in tegenstelling tot de meeste andere landen van Europa.

Figuur 59: Energiebron van uitgevoerde garanties van oorsprong uit Vlaanderen, per jaar

4.3.2. Garanties van oorsprong betreffende elektriciteit uit kwalitatieve warmte-kranchkoppeling

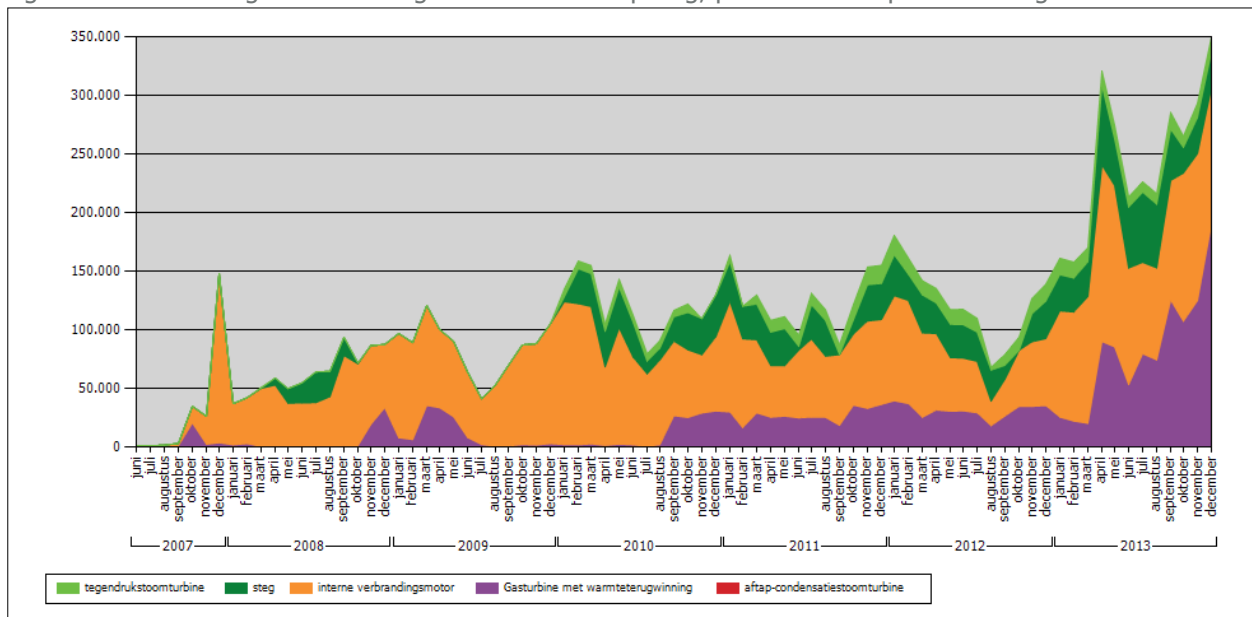
4.3.2.1. Aantal uitgereikte garanties van oorsprong voor WKK

DE VREG reikt pas sinds 2007 GO's uit voor de productie d.m.v. kwalitatieve warmte-krachttechnologie. Deze worden gebruikt ter staving van de verkoop van elektriciteit opgewekt uit kwalitatieve WKK-installaties, maar worden nog niet internationaal verhandeld.

Tabel 39: Aantal uitgereikte WKK-garanties van oorsprong, per technologie en per productiejaar

TECHNOLOGIE	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	TOTAAL
Aftap-condensatie-stoomturbine	0	0	0	0	0	0	13	13
Gasturbine met warmte-terugwinning	27.920	58.325	122.480	121.743	321.918	368.764	994.254	2.015.404
Interne verbrandings-motor	185.140	598.251	879.127	969.885	764.744	662.932	1.307.708	5.367.787
Steg	0	100.000	0	296.994	289.617	291.444	490.118	1.468.173
Tegendruk-stoomturbine	0	839	0	65.970	115.686	144.874	141.358	468.727
TOTAAL	213.060	757.415	1.001.607	1.454.592	1.491.965	1.468.014	2.933.451	9.320.104

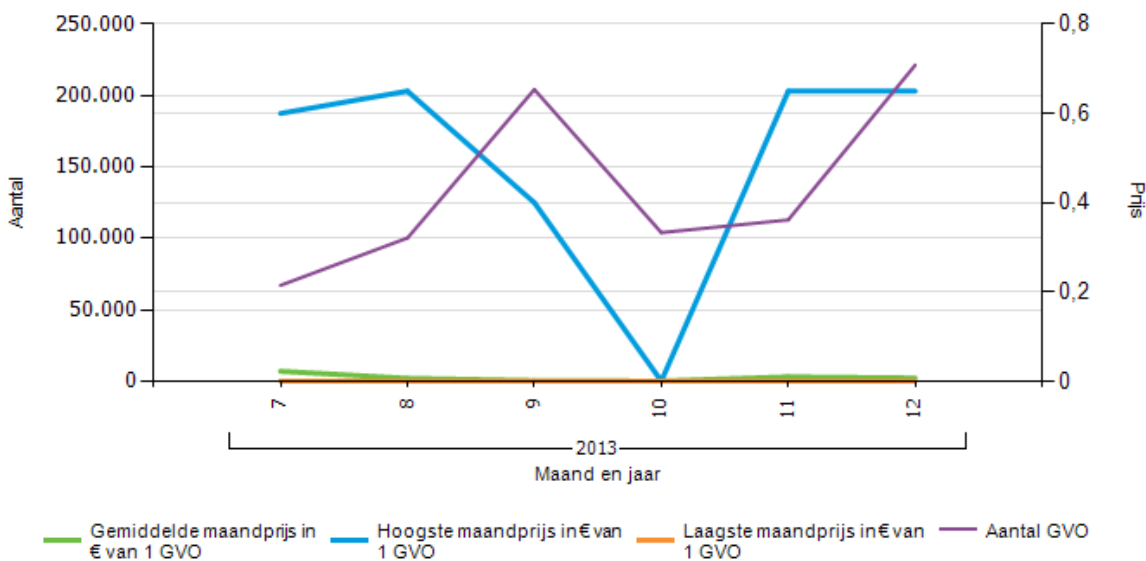
Figuur 60: Aantal uitgereikte WKK-garanties van oorsprong, per maand en per technologie

4.3.2.2. Verhandelde WKK-garanties van oorsprong binnen Vlaanderen

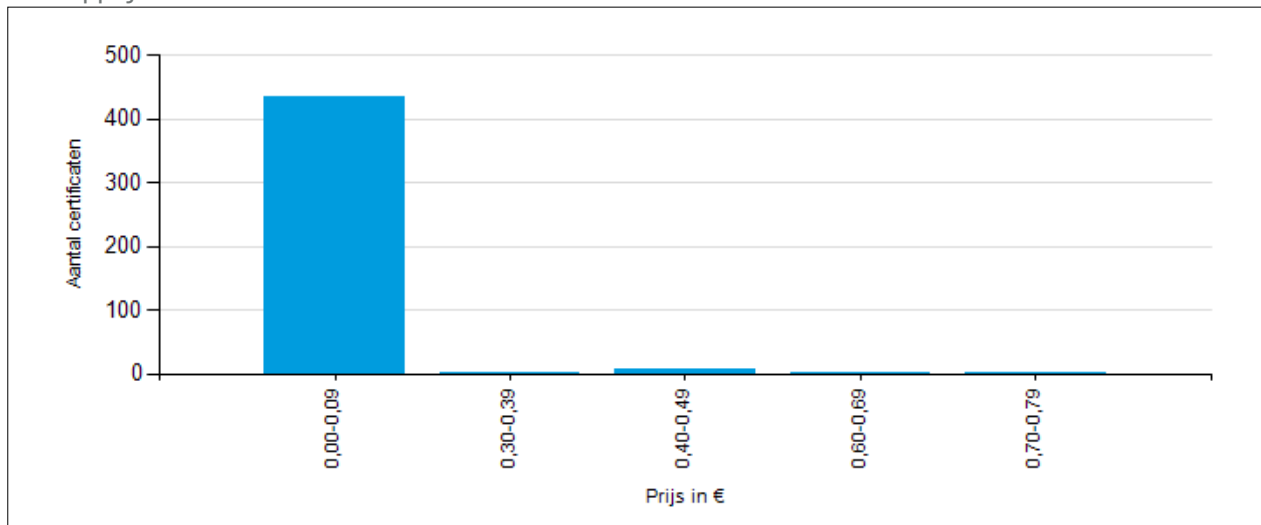
De handel in WKK-GOs is veel minder uitgebouwd dan deze in hernieuwbare GOs en voorlopig kunnen WKK-GOs ook niet in- of uitgevoerd worden.

Figuur 61: Aantal bilateraal verhandelde WKK-garanties van oorsprong en gemiddelde prijs per maand (1 juli 2013 tot en met 31/12/2013)

In tegenstelling tot hernieuwbare GOs, waar niet alleen grote hoeveelheden aan zeer lage prijzen worden verhandeld, maar ook aanzienlijke aantallen aan prijzen rond €0,65 en zelfs aan €2,5 ligt de prijs van WKK-GOs bijzonder laag.

Figuur 62: Aantal verhandelde WKK-garanties van oorsprong van 01/07/2013 tot en met 31/12/2013 per verkoopprijs in Vlaanderen

Conclusies

MARKTONTWIKKELINGEN

- Het aantal leverancierswissels op de energiemarkt in Vlaanderen blijft opvallend hoog in 2013.
- Ook de evoluties van de marktaandelen in 2013 bleven logischerwijze in lijn liggen met deze hoge activiteitsgraad. De marktaandelen zijn een overtuigend bewijs dat een reële concurrentie op de Belgische energiemarkten een feit is;
- Ook de blijvend spectaculair gunstige evolutie van de concentratie-indexen geeft aan dat de energiemarkt snel evolueert naar een concurrentiële toestand. Hoewel de indexen ook in 2013 nog niet op het niveau zijn dat aanzien wordt als een volledig concurrentiële markt, betekent 2013 opnieuw een tot nog toe ongeziene verbetering op dit vlak;
- Contracten van onbepaalde duur boeten opnieuw aan marktaandeel in, verder is er een verschuiving van 2-jaar naar 1- (en enkel voor elektriciteit ook 3-) jaarcontracten. Deze tendensen worden zeker voor een deel bepaald door bijvoorbeeld het succes van de groepsaankopen, die typisch tot 1-jaarcontracten leiden.

PRIJSEVOLUTIE VOOR ELEKTRICITEITSAFNEMERS

- De gewogen gemiddelde prijs van de contracten lag in december 2013 voor alle afnemers lager dan een jaar voordien (gezin met een doorsnee verbruik: -4,18%; gezin met een klein verbruik: -9,46%; gezin met een groot verbruik: -0,39%; professionele afnemer: -1,46%);
- De gewogen gemiddelde laagste prijs is eind 2013 enkel voor een gezin met een groot verbruik hoger dan een jaar voordien;
- Het prijsniveau van de contracten met vaste energiecomponent is gedurende heel 2013 lager dan dat van de contracten met variabele energiecomponent. Deze vaststelling gaat in tegen het intuïtieve aanvoelen dat contracten met vaste energiecomponent duurder moeten zijn, doordat de leverancier zich moet indekken tegen potentiële onvoorziene prijsstijgingsrisico's.

PRIJSEVOLUTIE VOOR AARDGASAFNEMERS

- De gewogen gemiddelde prijs van de aardgascontracten lag eind 2013 voor alle afnemers lager dan eind 2012 (gezin dat verwarmt met aardgas met een doorsnee verbruik: -6,43%; gezin dat niet verwarmt met aardgas met een klein verbruik: -8,66%; gezin dat verwarmt met aardgas met een groot verbruik: -6,21%; professionele afnemer: -10,82%);
- De gewogen gemiddelde *laagste* prijs is daarentegen voor alle afnemers hoger dan een jaar eerder, waardoor het prijsverschil tussen beide curven opvallend kleiner geworden is. Deze vaststelling kan verklaard worden door een mogelijk sterk toegenomen concurrentie op de aardgasmarkt;
- De prijscurve van de contracten met vaste energiecomponent ligt ook voor aardgas heel het jaar 2013 onder die van de contracten met variabele energiecomponent.

MARKTEN GROENESTROOM- EN WKK-CERTIFICATEN- EN GARANTIES VAN OORSPRONG

- De situatie op de markten voor groenestroomcertificaten en warmte-krachtcertificaten blijft sterk gekleurd door de certificatenoverschotten die zich de afgelopen jaren hebben opgebouwd. Voor warmte-kratchkoppeling was 297% van het aantal in te leveren certificaten beschikbaar op de markt, voor groenestroomcertificaten 238%;
- Als gevolg hiervan daalde de gemiddelde prijs waaraan certificaten op de bilaterale markt verkocht worden verder in 2013, en dit zowel voor groenestroom- als voor warmte-krachtcertificaten;
- Dit betekent ook dat steeds grotere hoeveelheden certificaten aangeboden worden voor opkoop door de distributienetbeheerders, bij gebrek aan afzetmogelijkheden op de bilaterale markt;
- Sinds de splitsing van de functies *steuncertificaat* en *garantie van oorsprong* (GO), ontwikkelt zich een autonome markt voor GOs. Hoewel deze nog niet stabiel is, biedt deze ontwikkeling nieuwe mogelijkheden en inzichten.

Bijlagen

Bijlage 1: Berekening Herfindahl-Hirschman index (HHI) en C3

Bijlage 2: Methodologie van het onderzoek van de prijzen

Bijlage 3: Overzicht van de huishoudelijke typeafnemers voor elektriciteit en aardgas

Bijlage 4: Overzicht van de kleine professionele typeafnemers voor elektriciteit en aardgas

Bijlage 1: Berekening Herfindahl-Hirschman index (HHI) en C3

De **HHI index** is een vaak gebruikte maatstaf voor de concentratiegraad in een sector. Daarbij slaat de term "concentratiegraad" op het aantal aanbieders van goederen of diensten in een bepaalde sector. De berekening is gebaseerd op de verdeling van de markt onder verschillende aanbieders.

De formule is als volgt:

$$HHI = \sum (m_i)^2 \text{ voor } i \text{ gaande van } 1 \text{ tot } n$$

waarbij geldt:

m_i = marktaandeel van aanbieder i (liggend tussen 0 en 1)

n = aantal aanbieders op de markt

Vaak wordt de berekening gemaakt op basis van de marktaandelen die in percentages, dus liggend tussen 0 en 100, worden uitgedrukt. De uitkomst van de berekening ligt dan steeds tussen 0,0001 (volledige mededinging) en 10.000 (monopolie). Bij een HHI gelijk aan 10.000 is er slechts één aanbieder met een marktaandeel van 100 %. Bij een HHI die 0 benadert, zijn er zeer veel kleine aanbieders.

Interpretatie: hoe hoger de indexwaarde, hoe hoger de aanbiederconcentratie

- ongeconcentreerde markt: $0 \leq HHI < 1.000$
- gematigd geconcentreerde markt: $1.000 \leq HHI < 1.800$
- geconcentreerde markt: $HHI \geq 1.800$

Economisten stellen dat een HHI onder de 1.800 duidt op een concurrentiële markt en dat een HHI boven de 2.500 op zware risico's voor de marktwerking wijst.

C3

Deze index geeft aan hoeveel procent de drie ondernemingen met het grootste marktaandeel gezamenlijk binnen één relevante markt innemen. Deze index is minder genuanceerd dan de HHI-index, omdat hij de onderlinge verschillen tussen de grootste leveranciers buiten beschouwing laat. Twee heel verschillende marktsituaties kunnen leiden tot eenzelfde waarde voor de C-index.

Voorbeeld:

Markt A: 73 % + 1 % + 1 % = 75 %

Markt B: 25 % + 25 % + 25 % = 75 %

Hoewel markt A veel geconcentreerder is dan markt B, blijkt dat niet uit de berekende C3-index.

Bijlage 2: Methodologie van het onderzoek van de prijzen

De vergelijkingen worden gemaakt aan de hand van een aantal typecategorieën van eindafnemers (zie Bijlage 3 en Bijlage 4). De VREG gebruikt ook de totale jaarlijkse kostprijs voor een bepaald type eindafnemer. Deze prijs omvat alle relevante elementen (energiekost, nettarieven en heffingen). Wanneer een contract prijzen bevat die automatisch kunnen worden geïndexeerd, heeft de VREG steeds het gebruik van de meest recente indexwaarde³⁸ verplicht. Enkel op deze manier kunnen we de objectieve vergelijkbaarheid van de verschillende producten garanderen.

Kortingen niet inbegrepen

Het feit dat de prijsinformatie gebruikt voor dit rapport afkomstig is van de leveranciers en door hen gerapporteerd werd in het kader van de V-test op de VREG-website, betekent ook dat in de prijzen geen rekening gehouden wordt met commerciële kortingen, zoals een korting voor betaling via domiciliëring of een welkomstkorting voor nieuwe klanten. Deze - door een aantal leveranciers gehanteerde - kortingen kunnen de in de studie berekende prijsniveaus in de praktijk lichtjes lager doen uitvallen.

Gewogen gemiddelde prijzen

Om de representativiteit van de berekende prijzen te verhogen, past de VREG wegingen toe: Enerzijds laten we het **relatieve belang van het distributienetgebied** meewegen in de gemiddelde prijzen. Zo weegt de jaarlijkse kostprijs in een distributienetgebied met een groot aantal huishoudelijke respectievelijk kleine professionele toegangspunten zwaarder door in het gemiddelde dan de jaarlijkse kostprijs in een distributienetgebied met een klein aantal huishoudelijke respectievelijk kleine professionele toegangspunten.

Daarnaast wordt het **marktaandeel van de leverancier en zijn product(en) bij huishoudelijke respectievelijk kleine professionele afnemers** gebruikt om de weging tussen de prijzen van de leveranciers en hun producten onderling te bepalen.

Wanneer beide wegingen vervolgens worden gecombineerd, krijgen we een gewogen gemiddelde prijs die representatief is voor de prijs die de gezinnen en de kleine professionele in Vlaanderen betalen. De diversiteit die bestaat in de Vlaamse energiemarkt speelt hierdoor geen vertekende rol, terwijl bij de berekeningen nog steeds alle relevante informatie verwerkt wordt, in tegenstelling tot een op een steekproef gebaseerd onderzoek.

---

³⁸ Sinds april 2012 betreft het – uitgezonderd voor de indexeringsparameterwaarden die gebaseerd zijn op spotmarkten – de indexeringswaarde van de overeenkomstige maand.

Deze methodiek wordt duidelijker aan de hand van het volgende voorbeeld. Voor de eenvoud gaan we uit van een situatie met twee leveranciers die in twee netgebieden leveren met elk één product.

		Leverancier 1	Leverancier 2	
Netgebied 1	Marktaandeel	10,00%	90,00%	
25,00%	Prijs	100,00 euro	150,00 euro	145,00 euro
Netgebied 2	Marktaandeel	20,00%	80,00%	
75,00%	Prijs	120,00 euro	180,00 euro	168,00 euro
		115,00 euro	172,50 euro	162,25 euro

$$(100*0,1+150*0,9)/(0,1+0,9)=145$$

$$(100*0,25+120*0,75)/(0,25+0,75)=115$$

Gemiddelde van leverancier 1 en 2, gewogen ten aanzien van hun respectievelijk marktaandeel en ten aanzien van de grootte van de netgebieden:
 $(145*0,25+168*0,75)/(0,25+0,75)=162,25$

Gratis elektriciteit verrekenend

Voor de berekening van de gewogen gemiddelde elektriciteitsprijzen van de verschillende leveranciers voor huishoudelijke afnemers, houdt de VREG ook rekening met de gratis hoeveelheid elektriciteit waarop elk gezin in Vlaanderen recht heeft.

Deze hoeveelheid wordt verrekenend als een korting op de prijzen die de leveranciers hebben bezorgd aan de VREG. De korting wordt berekend door het aantal gratis kWh te vermenigvuldigen met de eenheidsprijs. Tot en met 2007 werd deze door het ministerie van Economische Zaken vastgelegd, maar vanaf 2008 wordt deze berekend door de VREG. Voor 2012 bedraagt die 21,97 eurocent/kWh inclusief btw. Aangezien het aantal gratis kWh afhangt van het aantal gezinsleden, maakt de VREG (enkel voor de analyse in dit rapport en niet voor de leveranciersvergelijking op de VREG-website) de volgende assumpties voor de berekening van de jaarlijkse kostprijs per typecategorie:

Categorie Da:	1 gezinslid	→	200 kWh gratis	→	korting van € 42,41 in 2013
Categorie Db:	2 gezinsleden	→	300 kWh gratis	→	korting van € 63,62 in 2013
Categorie Dc:	3 gezinsleden	→	400 kWh gratis	→	korting van € 84,82 in 2013
Categorie Dc1:	3 gezinsleden	→	400 kWh gratis	→	korting van € 84,82 in 2013
Categorie Dd:	4 gezinsleden	→	500 kWh gratis	→	korting van € 106,03 in 2013
Categorie De:	4 gezinsleden	→	500 kWh gratis	→	korting van € 106,03 in 2013
Categorie De1:	4 gezinsleden	→	500 kWh gratis	→	korting van € 106,03 in 2013

Bijlage 3: Overzicht van de huishoudelijke typeafnemers voor elektriciteit en aardgas

Voor de vergelijkingen in dit rapport worden verschillende typecategorieën gebruikt. Deze tabel geeft een overzicht van de typecategorieën en hun verbruik per tariefperiode voor elektriciteit.

In de kolommen 'Vóór' staat telkens het jaarverbruik per tarief vóór de invoering van het weekendtarief (1 januari 2007) en in de kolommen 'Na' staat telkens het jaarverbruik per tarief vanaf de invoering van het weekendtarief. De invoering van het weekendtarief had enkel invloed op typecategorieën Dc, Dd en De.

Type-categorie	Jaarverbruik dagtarief (kWh)		Jaarverbruik nachttarief (kWh)		Jaarverbruik uitsluitend nachttarief (kWh)	
	Vóór	Na	Vóór	Na	Vóór	Na
Da	600	600	0	0	0	0
Db	1.200	1.200	0	0	0	0
Dc (*)	2.200	1.600	1.300	1.900	0	0
Dc1	3.500	3.500	0	0	0	0
Dd	5.000	3.600	2.500	3.900	0	0
De	5.000	3.600	2.500	3.900	12.500	12.500
De1	7.500	7.500	0	0	12.500	12.500

(*) Dit verbruik komt overeen met het elektriciteitsverbruik van een doorsnee gezin.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de typecategorieën voor aardgas:

Type-categorie	Jaarverbruik dagtarief (kWh)	
D1	2.326	
D2	4.652	Koken en warm water
D3 (*)	23.260	
D3b	34.890	Verwarming en ander gebruik

(*) Dit verbruik komt overeen met het aardgasverbruik van een doorsnee gezin dat verwarmt op aardgas.

Bijlage 4: Overzicht van de kleine professionele typeafnemers voor elektriciteit en aardgas

Voor de vergelijkingen in dit rapport worden verschillende typecategorieën gebruikt. Deze tabel geeft een overzicht van de typecategorieën en hun verbruik per tariefperiode voor elektriciteit.

Type-categorie	Jaarverbruik dagtarief (kWh)	Jaarverbruik nachttarief (kWh)	Jaarverbruik uitsluitend nachttarief (kWh)
Ia	17.500	12.500	0
Ib	29.000	21.000	0

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de typecategorieën voor aardgas:

Type-categorie	Jaarverbruik dagtarief (kWh)
I1	116.280

UW GIDS OP DE ENERGIEMARKT

VLAAMSE REGULATOR VAN DE ELEKTRICITEITS- EN GASMARKT

GRAAF DE FERRARISGEBOUW • 7DE VERDIEPING •

KONING ALBERT II-LAAN 20 BUS 19 • 1000 BRUSSEL

GRATIS NUMMER 1700 • FAX 02 553 13 50 • INFO@VREG.BE • WWW.VREG.BE

